GLOBUS

ALEXANDRE DUMAS

Capitanul Pamphile

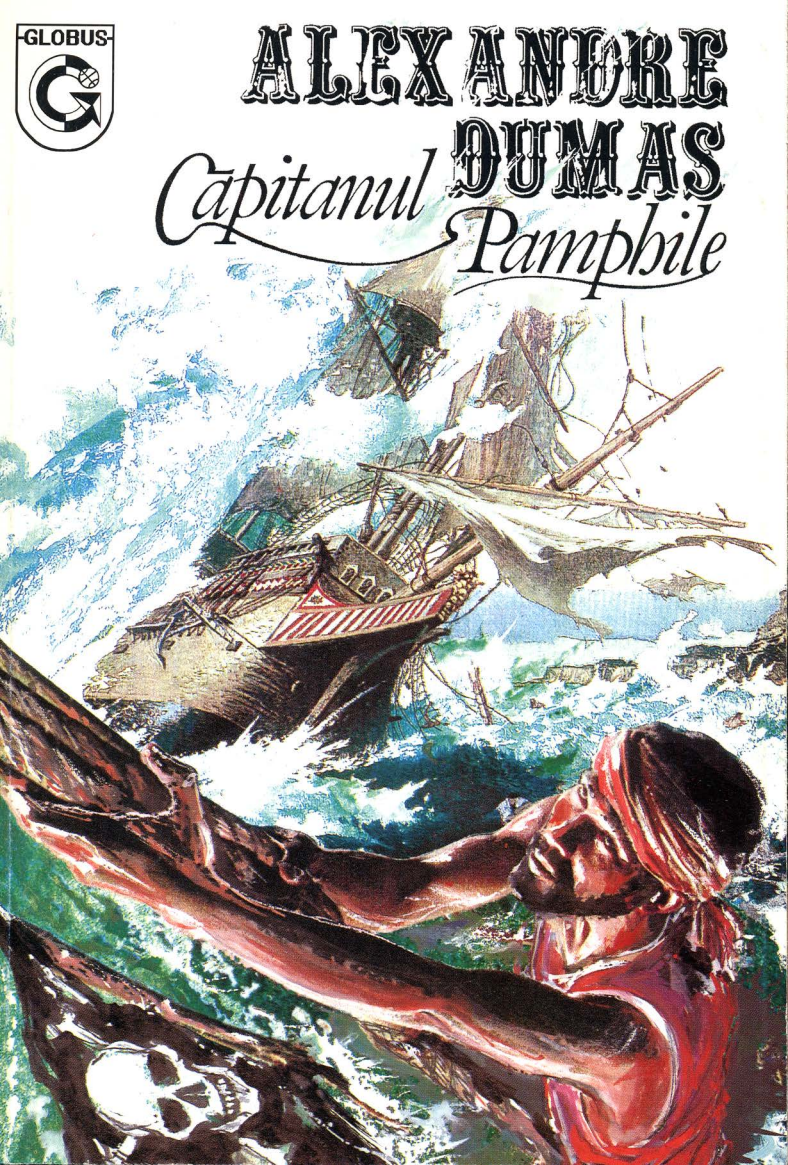

Alexandre Dumas

Căpitanul Pamphile

Traducere de Dan Starcu

Editura GLOBUS,
București

Grafician: **Gheorghe Baltoc**
Redactor: **Rodica Stoica**

I.S.B.N.: 973 – 49 – 0052 – 8

Al. Dumas
Căpitanul Pamphile
© Editura GLOBUS, 1994
București, Piața Presei Libere nr. 1,
C.P. 18–33, Cod 71341,
Tel. 222.82.30
Drepturile asupra acestei versiuni aparțin Editurii GLOBUS

CAPITOLUL I

Introducere în cadrul căreia cititorul face cunoştinţă cu personajele principale şi cu autorul.

În anul 1831 treceam prin faţa porţii Chevet când am remarcat, într-o prăvălie, un englez care întorcea pe toate părţile o broască ţestoasă pe care voia să o cumpere, cu intenţia vădită de a face din ea o supă pe cinste.

Am fost mişcat de nepăsarea şi resemnarea cu care se lăsa examinat bietul animal, fără a încerca măcar să se retragă în carapacea sa pe măsură ce poftele gastronomice ale duşmanului său creşteau cu fiecare clipă ce trecea. Am simţit dintr-o dată nevoia să-l salvez din marmita în care îşi plonjase deja picioarele din spate, de aceea am intrat în prăvălia unde eram cunoscut foarte bine în perioada respectivă şi i-am făcut un semn cu ochiul doamnei Beauvais, întrebând-o dacă îmi păstrase ţestoasa pe care o achiziţionasem în ajun, când fusesem acolo.

Doamna Beauvais m-a înţeles imediat, cu sclipirea de inteligenţă care este specifică negustorului parizian şi, luând politicoasă broasca din mâinile cumpărătorului, o puse într-ale mele. Zise apoi, cu un pronunţat accent englezesc, străinului care rămăsese cu gura căscată:

– Pardon, milord, micuţa ţestoasă a fost vândută domnului încă de azi dimineaţă.

– Ah! făcu într-o franceză foarte bună milordul abia improvizat, deci dumneavoastră vă aparţine, domnule, acest minunat animal?

– Yes, yes, milord, îi răspunse doamna Beauvais.

– Felicitări, domnule, continuă el, aveţi din ce face o supă excelentă. N-am decât un regret, că în clipa de faţă doamna vânzătoare nu mai are vreun alt exemplar.

– Noi have speranţe că mâine dimineaţă să mai primim, răspunse doamna Beauvais.

– Mâine va fi prea târziu, răspunse cu răceală englezul. Am

pregătit totul ca să-mi zbor creierii în această noapte şi doream, înainte de aceasta, să gust o supă de ţestoasă.

După ce ne spuse cuvintele acelea, mă salută şi ieşi.

– La naiba! am strigat după o clipă de gândire, e mare păcat ca un om atât de galant să nu-şi satisfacă ultima dorinţă.

Am ieşit alergând din prăvălie, strigând, ca doamna Beauvais:

– Milord! Milord!

Dar nu ştiam unde se dusese. Mi-a fost imposibil să-l mai găsesc.

M-am întors gânditor la mine acasă. Făcusem o faptă bună faţă de animalul acela, dar mă comportasem total inuman faţă de englez. Ce maşinărie ciudată e lumea asta, că nu poţi face un bine unuia fără să-i faci un rău altuia! Am ajuns pe strada Universităţii, am urcat trei etaje şi am depus noua achiziţie pe covor.

Era o ţestoasă din specia cea mai cunoscută: *testudo lutaria, sive aquarum dulcium*, adică un animal care trăieşte în mlaştină sau în alte locuri, unde se găseşte apă dulce.

Vietatea aceea avea, în ordinea socială a rudelor ei , poziţia corespunzătoare la noi, oamenii, a băcanilor, printre civili, şi a indivizilor din garda naţională, printre militari.

În rest, era cea mai ciudată ţestoasă pe care am văzut-o şi am remarcat asta de îndată ce şi-a scos cele patru picioare, capul şi coada prin orificiile carapacei. Abia am pus-o pe duşumea, că mi-a dovedit originalitatea ei lansându-se drept spre cămin cu o rapiditate datorită căreia şi-a câştigat imediat numele de Gazela. Făcea efort mare ca să pătrundă până la crengile aprinse, căci lumina focului o atrăgea puternic. Dându-şi seama, după aproape un ceas, că lucrul acela era imposibil datorită grilajului de protecţie, se hotărî să se culce, după ce în prealabil şi-a aşezat labele şi capul cât mai aproape de cămin. Astfel îşi manifesta plăcerea deosebită de a sta la cam cincizeci sau cincizeci şi cinci de grade, lucru care mă duse cu gândul că destinul ei era totuşi să piară prăjită într-o bună zi şi că nu făcusem decât să schimb bucătarul smulgând-o din mâinile englezului şi aducând-o la mine. Urmarea povestirii va demonstra că nu m-am înşelat.

Cum trebuia să plec de acasă şi mă temeam ca Gazela să nu păţească vreo nenorocire, l-am chemat pe servitorul meu.

– Joseph, i-am zis de cum a apărut, ai tu grijă de animalul acesta.

S-a apropiat de broască foarte curios.

– Ia te uită! s-a minunat el. O țestoasă! Asta rezistă și dacă e călcată de o trăsură.

– Da, știu, dar nu vreau să te apuci să faci asemenea experimente.

– Nu vă fie teamă, nu pățește nimic! reluă Joseph, care ținea să-mi demonstreze cunoștințele lui în domeniul științelor naturii. Diligența din Laon ar putea trece peste carapacea ei fără s-o sfărâme.

Joseph amintea de diligența din Laon pentru că el era din Soissons.

– Da, i-am răspuns, sunt convins că țestoasa mare din ocean, *testudo mydas*, ar suporta o asemenea greutate. Mă îndoiesc însă că exemplarul din fața noastră, făcând parte din cea mai mică specie...

– Nu contează! reluă Joseph. Animalele astea mici sunt foarte rezistente. Vedeți, o șaretă ar putea să treacă...

– Bine, bine. Du-te și cumpără-i salată și melci.

– I-auzi! Melci? Dar ce, o doare burta? Stăpânul la care eram înainte de a ajunge la dumneavoastră lua bulion de melci pentru că voia să arate bine, dar asta nu l-a împiedicat să...

Am ieșit fără să ascult restul povestirii. Pe la mijlocul scărilor mi-am amintit că mi-am uitat batista, așa că m-am întors. L-am găsit pe Joseph, care nu m-a auzit intrând iar, făcând pe Apollo din Belvedere, cu un picior pe carapacea broaștei și cu altul suspendat în aer, așa încât nici un gram din cele trei sute de livre cât cântărea el să nu fie pierdut.

– Ce faci, imbecilule?

– Vă arăt că am avut dreptate, domnule! îmi răspunse el mândru că mi-a demonstrat ceea ce afirmase.

– Adu-mi o batistă și nu te mai atinge de vietatea asta!

– Poftim, domnule, îmi zise Joseph, aducându-mi ceea ce-i cerusem. Nu vă temeți pentru ea! Chiar dacă i-ar trece un vagon pe carapace...

Am fugit imediat. N-am coborât însă douăzeci de trepte că l-am auzit pe Joseph, care închidea ușa în urma mea, murmurând printre dinți:

– Pe naiba! Știu ce spun... De altfel, se vede bine, după forma acestor animale, că un tun încărcat cu mitralii ar putea...

Din fericire, zgomotul străzii m-a împiedicat să aflu sfârșitul acelei fraze blestemate.

Seara m-am întors destul de târziu, așa cum îmi era obiceiul.

De cum am făcut primii paşi prin cameră, am simţit că era ceva care se sfărâma sub cizma mea. Mi-am ridicat repede piciorul, deplasându-mi toată greutatea pe celălalt picior. S-a auzit acelaşi zgomot. Aveam impresia că merg pe ouă. Mi-am aplecat atunci lumânarea... Covorul era plin de melci.

Joseph mă ascultase întocmai. Cumpărase salată şi melci. Pusese totul într-un coş pe care-l lăsase în mijlocul camerei mele. După vreo zece minute, fie că temperatura din cameră îi dezmorţise, fie că teama de a fi înghiţiţi pusese stăpânire pe ei, toată caravana pornise la drum şi mersese destul, dacă te luai după urmele argintii lăsate pe covoare şi mobilă.

Cât despre Gazela, ea rămăsese în coş, pereţii acestuia fiind prea înalţi ca să-i permită să iasă. Câteva cochilii goale mi-au demonstrat că fuga israeliţilor nu fusese totuşi destul de rapidă şi că ea reuşise să pună dinţii pe câţiva înainte ca aceştia să aibă timpul suficient ca să traverseze Marea Roşie.

Am început imediat o trecere în revistă exactă a batalionului care manevra prin camera mea şi de care nu-mi făceam probleme că mă va încurca în timpul nopţii. I-am luat apoi, delicat, cu mâna dreaptă pe plimbăreţi, în vreme ce cu stânga ţineam corpul lor de gardă, unde i-am introdus, după care am închis capacul.

Au trecut cam cinci minute, timp în care am înţeles că, dacă i-aş fi lăsat în cameră, aş fi riscat să nu dorm nici un minut. Făceau un zgomot de parcă o duzină de şoareci atacau un sac de nuci. A trebuit deci să-i duc imediat în bucătărie.

Făcând drumul acela, m-am gândit la biata Gazela, pe care, fără îndoială, aş fi găsit-o moartă de indigestie dacă aş fi lăsat-o întreaga noapte în mijlocul unei magazii cu provizii atât de îmbietoare. În aceeaşi clipă, într-o inspiraţie deosebită, mi-am amintit de un hârdău aflat în curte şi în care cel ce locuia la parterul clădirii îşi spinteca peştii. Mi s-a părut un loc atât de bun pentru o *testudo aquarum dulcium*, încât am socotit inutil să-mi bat capul ca să găsesc altul şi, scoţând-o din coş, am dus-o la noua destinţie.

Apoi am urcat repede şi m-am culcat, convins că eram cel mai ingenios om din Franţa.

A doua zi Joseph mă trezi dis de dimineaţă.

— Oh, domnule, iată ce înseamnă o farsă! îmi zise el aşezându-se în faţa patului meu.

— Ce farsă?

— Cea pe care v-a jucat-o ţestoasa.

— Cum?

– Aflați că a ieșit din apartament, nu știu cum... Că a coborât trei etaje și s-a pus bine în bazinul pentru pește al proprietarului restaurantului...

– Prostule! N-ai ghicit că eu am pus-o acolo?

– Ah, da? Ați dat lovitura atunci.

– De ce?

– Păi a mâncat un pește superb, de trei livre greutate.

– Du-te și adu-o pe Gazela și apoi cântarul!

În timp ce Joseph executa ordinul primit, m-am dus în bibliotecă și am cercetat o carte referitoare la țestoase, întrucât voiam să fiu sigur că vietatea mea era ihtiofagă. Iată ce am citit:

„Țestoasa de apă dulce, *testudo aquarum dulcium*, trăiește mai ales în locurile mlăștinoase și pe lângă apele stătătoare. Când se află într-un iaz sau râu, atacă toți peștii pe care-i întâlnește, chiar pe cei mai mari. Îi mușcă de burtă, îi rănește grav și, când sunt epuizați datorită pierderii de sânge, îi mănâncă, fiind foarte lacomă, nelăsând decât resturi, capete de pești și băsicile înotătoare, care uneori urcă la suprafața apei."

– La naiba! mi-am zis. Birtașul a citit cartea asta. Ceea ce afirmă ar putea fi adevărat.

Tocmai mă gândeam la posibilitatea accidentului, când reveni Joseph, ținând într-o mână acuzatul și cântarul în cealaltă.

– Vedeți, îmi explică el, animalele astea mănâncă mult, ca să aibă forță, și mai ales pește, care este foarte hrănitor. Credeți că altfel ar putea ține în spate o trăsură?... Vedeți, în porturile de la mare, marinarii sunt foarte robuști, acest lucru datorându-se mâncării lor, compusă numai din pește.

L-am întrerupt.

– Cât cântărea peștele pe care l-a mâncat?

– Trei livre. Băiatul cere nouă franci.

– Și Gazela l-a mâncat tot?

– Da. A lăsat doar coada, capul și vezica.

– Nu s-a înșelat cel care a scris cartea de științele naturii! Totuși, am murmurat, trei livre mi se pare... puțin cam mult.

Am pus-o pe Gazela în cântar. Nu avea decât două livre și jumătate cu carapace cu tot.

Din aceasta rezulta nu că Gazela era nevinovată de acuzația ce-i fusese adusă, ci că ucisese un pește de dimensiuni mai reduse.

Se pare că era și părerea băiatului, pentru că se mulțumi cu cei cinci franci pe care i-i dădui.

Aventura cu melcii și accidentul cu peștele mă făcură mai puțin

entuziasmat de noua mea achiziție. Cum întâmplarea făcu să întâlnesc în aceeași zi pe unul dintre prietenii mei, om original și pictor renumit, care avea pe atunci o adevărată menagerie în atelierul său, l-am prevenit că voiam să-i îmbogățesc colecția cu un exponat din categoria inestimabilă a țestoaselor, lucru care mi se păru că îl bucură mult.

Gazela se culcă în noaptea aceea în camera mea, însă nu se întâmplă nimic, pentru că lipseau melcii.

În ziua următoare intră la mine Joseph, așa cum obișnuia, dădu covorul la o parte, deschise fereastra și începu să-l scuture pentru a scoate praful din el. Deodată însă strigă cât putu și se aplecă peste fereastră ca și cum ar fi vrut să sară afară.

– Ce s-a întâmplat? l-am întrebat, pe jumătate adormit.

– Ah, domnule, broasca dormea pe covoraș, n-am văzut-o și...

– Și?

– Pe legea mea! N-am făcut-o expres... Am aruncat-o pe fereastră!

– Prostănacule!

Am sărit imediat din pat.

– Priviți! făcu Joseph, a cărui față și voce deveniseră iar sigure, priviți! Mănâncă o varză!

Vietatea căzuse, din întâmplare, după ce din instinct se retrăsese în carapacea ei, pe o grămadă de resturi de stridii, a căror elasticitate amortizase șocul și, găsind la îndemână o legumă pe gustul ei, își scoase cu grijă capul din ascunzătoare pentru a se pune la masă atât de liniștită că nu-ți venea a crede că tocmai căzuse de la etajul al treilea.

– Doar v-am zis, domnule, repetă Joseph foarte bucuros, că animalele astea nu pățesc nimic. Vedeți, dacă în timp ce mănâncă i-ar trece o trăsură pe deasupra...

– Lasă asta! Coboară repede și adu-o înapoi!

Joseph mă ascultă. În timpul acela m-am îmbrăcat, ocupație pe care tocmai o încheiam înainte ca el să revină în cameră. Am coborât ca să-l întâmpin, dar l-am găsit în mijlocul unui cerc de curioși unde povestea cu lux de amănunte ceea ce se petrecuse.

I-am luat-o pe Gazela din mâini, am sărit într-o căruță care m-a dus către mahalaua Saint-Denis, la numărul 109. Am urcat cinci etaje și am intrat în atelierul prietenului meu, care tocmai picta un tablou.

În jurul lui se găseau un urs culcat pe spate, care se juca având în labe un buștean, o maimuță care stătea pe un scaun și smulgea

firele unei pensule, iar într-un borcan o broască agățată de cea de-a treia treaptă a unei scărițe cu ajutorul căreia ieșea la suprafața apei.

Numele prietenului meu era Decamps, al ursului Tom, al maimuței Jacques I, iar al broaștei domnișoara Camargo.

CAPITOLUL II

Cum Jacques I se luptă cu Tom datorită unui morcov şi cum i-l luă în urma unei grele încleştări

Intrarea mea făcu senzaţie.

Decamps îşi ridică ochii peste minunatul tablou de mici dimensiuni, cunoscut sub denumirea de „Câinii savanţi" şi pe care îl finisa în timpul acela.

Lui Tom îi căzu pe nas buşteanul cu care se jucase şi fugi în cuşca sa aflată între două ferestre.

Jacques I îşi aruncă repede pensula peste umăr şi rămase cu un pai pe care, cu nevinovăţie, şi-l bagă în nas cu mâna dreaptă în timp ce se scărpina pe coapsă cu mâna stângă şi ridică blajin ochii spre cer.

În fine, domnişoara Camargo urcă leneşă o treaptă pe scara ei, lucru care, într-o altă împrejurare, ar fi fost semn că vine ploaia.

Cât despre mine, am lăsat-o pe Gazela în uşă, chiar pe pragul unde mă oprisem, zicând:

– Dragă prietene, iată animalul promis. Mi-am ţinut cuvântul.

Gazela nu era într-o formă prea grozavă, căci zguduiturile căruţei o dezorientaseră. De aceea, ca să se adune şi să analizeze situaţia, cât durase drumul îşi retrăsese tot trupul în carapace. Ceea ce am pus eu jos părea o carapace goală.

Totuşi, când Gazela simţi că din nou centrul său de greutate se sprijinise pe sol, îndrăzni să-şi arate nasul prin deschizătura superioară a adăpostului ei. Pentru mai multă siguranţă, acea parte a persoanei sale fu însoţită de cele două lăbuţe din faţă. Aproape simultan, ca şi cum toate membrele ar fi fost puse în mişcare de un resort interior, picioruşele din spate şi coada se iviră din carapace. După cinci minute, Gazela se simţea în cea mai bună formă.

Rămase totuşi o clipă pe loc, legănându-şi capul în dreapta şi în stânga pentru a se orienta. Apoi ochii îi deveniră ficşi şi avansă aşa de repede, că parcă ar fi dorit să câştige premiul cel mare în cursa

de iepuri de la Fontaine, către un morcov care zăcea aruncat lângă un picior de la scaunul ce-i servea drept piedestal lui Jacques I.

Acesta o privi cu destulă indiferență la început, dar pe măsură ce noua venită avansa înspre el și înțelese ținta pe care ea și-o propusese, începu să dea semnele unei vădite îngrijorări. Se manifesta cu un mârâit slab, care degeneră, pe măsură ce țestoasa se apropia, în țipete întrerupte de scrânșnituri din dinți. În fine, când ea nu mai era decât la un pas de prețioasa legumă, agitația lui Jacques deveni o adevărată disperare. Apucă, folosindu-și o mână, spătarul scaunului, iar cu cealaltă traversa acoperită de paie și, urmărind probabil să sperie țestoasa care, ca un parazit, voia să-i fure mâncarea, începu să scuture piedestalul pe care se găsea, dând din picioarele din spate, ca un cal nărăvaș. Evoluția lui era acompaniată de gesturi și strâmbături ce i se păreau în stare să demoleze nepăsarea dușmanului său.

Totul era însă inutil. Gazela nu se grăbea deloc. Jacques I nu mai știa cărui sfânt să se roage.

Din fericire pentru el, în clipa aceea primi un ajutor nesperat. Tom, care se retrăsese în cușca sa de când intrasem acolo, se familiarizase cu prezența mea și acorda, ca noi toți de altfel, o atenție deosebită lucrurilor care se petreceau. La început s-a mirat văzând că animalul acela ciudat se poate mișca, apoi l-a urmărit în cursa pentru morcov cu tot mai multă curiozitate. Dar, cum nici lui Tom nu-i displăceau legumele acelea, când văzu că țestoasa e aproape de ținta ei, făcu clătinându-se trei pași, apoi puse laba lui grea pe carapacea bietului animal care, astfel imobilizat, se retrase îndată în interiorul adăpostului său, fiind oprit la două degete distanță de morcovul ce devenise motivul de dispută pentru cei trei. Tom se mira văzând-o că dispare, ca prin minune, cu labe, cap și coadă în același timp. Își îndreptă nasul spre carapacea ei, suflă prin deschizături. În fine, pentru a-și da mai bine seama de ciudățenia pe care o avea în fața ochilor, o luă, o învârti între labele sale și, convins că se înșelase luând obiectul acela drept o vietate care putea să meargă, îl lăsă să-i cadă jos fără a-l mai interesa, luă morcovul între dinți și se îndreptă spre culcușul său.

Lucrul acela nu-i convenea defel lui Jacques. Nu se gândise că serviciul pe care i-l făcuse Tom degenerase datorită egoismului pe care îl manifesta ursul. Dar, cum pentru tovarășul său nu avea același respect ca pentru noua venită, sări imediat de pe scaunul unde stătuse prudent în timpul scenei pe care v-am descris-o și apucă cu o mână frunzele verzi ale morcovului pe care Tom îl

ţinea de rădăcină, îşi întrebuinţă toate puterile, se strâmbă, ţipă, scrâşni din dinţi, iar cu laba rămasă liberă îi dădea palme peste nas liniştitului său adversar care, fără a riposta, dar şi fără a lăsa să-i scape obiectul neînţelegerii, se mulţumi să-şi culce urechile şi să închidă ochii mici şi negri ori de câte ori mâna maimuţoiului venea în contact cu faţa sa. Astfel victoria fu, ca de obicei, nu a celui mai puternic, ci a celui mai obraznic. Tom îşi descleştă dinţii, iar Jacques, posesorul binecuvântatului morcov, se urcă pe o scară, ducând cu el trofeul înfruntării, pe care-l ascunse după o lucrare în ipsos a lui Malagutti aflată la şase picioare de sol. După ce termină operaţiunea aceea, coborî liniştit, sigur că nici ursul, nici ţestoasa nu puteau ajunge acolo.

Când ajunse pe ultima treaptă se opri brusc, prudent, şi refuzând să pună piciorul pe duşumea, privi spre Gazela, pe care o neglijase încă din timpul disputei lui cu Tom. Pricepu să aceasta se afla într-o poziţie care o făcea inofensivă.

De altfel, ursul, în loc să o fi pus jos cu grijă, după ce o ridicase între labele sale, o aruncase la întâmplare. Când vietatea îşi revenise, în loc să fie în poziţia normală, adică pe burtă, se afla pe spate, aşa că, după cum se ştie, orice individ din specia Gazelei se descurcă foarte greu într-o asemenea postură.

N-ar fi deci dificil de ghicit expresia de încredere de pe chipul lui Jacques în clipele în care se apropia de broască, fiindcă îşi dăduse seama că accidentul respectiv o scosese din luptă. Totuşi, când ajunse la o jumătate de picior de *monstrum horendum*, se opri o clipă, privi prin deschizătura dinspre el şi apoi, cu o nepăsare aparentă, începu să o înconjoare examinând-o ca un general care se pregăteşte să asedieze un oraş. După ce încetă cercetarea obiectivului, întinse cu grijă mâna, atinse carapacea cu vârful degetelor. După care, sărind sprinten înapoi, se puse, fără a pierde din priviri ţestoasa, să joace bucuros, dând din mâini şi din picioare, acompaniindu-şi mişcările cu un fel de cântec victorios pe care îl utiliza ori de câte ori, după ce înfruntase un pericol, se mândrea cu îndemânarea şi curajul dovedite.

Dar cântecul şi dansul se întrerupseră brusc. O nouă idee îi trecu lui Jacques prin cap. Îi absorbi întreaga capacitate de gândire. Privi ţestoasa cu atenţie. Atingând-o cu mâna îi provocase un balans prelungit datorită formei speciale a carapacei. Se apropie de ea, mergând pe flanc, asemeni unui crab. Ajuns chiar lângă ea, se ridică pe labele din spate, apoi se aşeză peste ea cum se aşează omul pe un cal. O privi o clipă mişcându-se între picioarele

sale, după care, părând a fi asigurat că situaţia e sub control, se aşează pe balansoarul acela şi îi imprimă o mişcare mai intensă, fără a-şi ridica însă labele de pe sol. Se dădea în leagăn scărpinându-se şi închizând uşor ochii, gesturi care, pentru cei care îl cunoşteau, reprezentau expresia unei bucurii de nedescris.

Deodată Jacques scoase un ţipăt puternic, sări în sus, căzu pe spate şi o luă la fugă pe scara lui. Se ascunse în spatele lucrării lui Malagutti. Reacţia aceea fusese produsă de Gazela, care, obosită de jocul neplăcut, dăduse semn de viaţă scoţându-şi afară labele reci şi atingându-l pe maimuţoi, care se speriase cumplit, cu atât mai mult cu cât nu se aşteptase la aşa ceva.

În clipa aceea intră un cumpărător şi Decamps îmi făcu semn că dorea să rămână singur. Mi-am luat bastonul şi pălăria şi am ieşit. Am ajuns la palier, când am auzit:

– Veniţi mâine să vă petreceţi seara cu noi, mi-a strigat.

– Dar ce faceţi mâine?

– Luăm masa şi apoi citim un text.

– Eu ştiu?

– Veniţi! Domnişoara Camargo va înghiţi o sută de muşte, iar Jadin ne va citi un manuscris.

CAPITOLUL III

Cum a ajuns domnişoara Camargo în posesia domnului Decamps în timpul unei vânători.

Cu toată invitaţia pe care mi-o făcuse Decamps, a doua zi am primit o scrisoare în acelaşi scop. Mi se amintea, cu acel prilej, că trebuia să port ţinuta de seară, iar cei chemaţi nu aveau să fie admişi fără costum şi pantofi. M-am prezentat la ora exactă şi conform cerinţelor.

Era curios de văzut cum se schimbă aspectul unui atelier de pictură când stăpânul său agaţă cu eleganţă pe pereţi bijuteriile pentru sărbătoare pe care le-a adus din cele patru colţuri ale lumii. Te aşteptai să intri în locuinţa unui artist şi când colo pătrundeai într-un muzeu ce ar fi onorat cel mai distins oraş din Franţa. Armurile acelea, care reprezentau Europa evului mediu, erau din epocile diferiţilor regi şi trădau, prin formele lor, perioadele în care fuseseră făurite. Una dintre ele, brună pe părţile laterale, cu o creastă ascuţită şi strălucitoare şi un crucifix gravat, la baza căruia se afla Fecioara rugându-se, purtând legenda: „Mater Dei, ora pro nobis", fusese forjată în Franţa şi oferită regelui Ludovic al XI-lea, care o agăţase de zidurile vechiului său castel de la Plessis-les-Tours. Alta, al cărei piept bombat păstra încă urmele loviturilor de baros prin care şi-a apărat stăpânul, fusese făurită pentru turneele împăratului Maximilian şi fusese adusă din Germania. Mai departe se găsea o armură care reprezenta în relief grelele munci ale lui Hercule şi probabil că aparţinuse regelui François I, ieşind din atelierele florentine ale lui Benvenuto Cellini. Un tomahawk din Canada şi un cuţit pentru scalpat proveneau din America. Primul sfărâmase căpăţâni franţuzeşti, iar cel de-al doilea tăiase coafuri parfumate. Săgeţile şi krid-ul erau indiene. Fierul unora şi lamele celuilalt erau ucigătoare, fiindcă fuseseră otrăvite cu o zeamă de ierburi ce cresc pe insula Java. Sabia curbă a fost adusă din Damasc. Iataganul, care avea atâtea crestături pe lamă câte capete tăiase, fusese smuls din mâinile unui beduin muribund. În fine, puşca lungă, cu patul

şi încrustăturile din argint, adusă de Gasaubah de Isabey, fusese probabil schimbată cu Iusuf contra unui crochiu ce reprezenta rada portului Alger sau unui desen cu fortul Împăratului.

După ce am examinat, unul după altul, trofeele aduse din lume întreagă, mi-am aruncat ochii pe mese, unde se aflau împrăştiate, amestecate, mii de obiecte diferite ce trezeau mirarea când le vedeai la un loc. Erau porţelanuri din Japonia, figurine egiptene, cuţite spniole, pumnale turceşti, stileturi italiene, papuci algerieni, tichii din Circazia, idoli ai Gangelui, scistale din Alpi.

Sub tălpi se găseau piei de tigru, de leu sau leopard, animale ce fuseseă vânate în Asia ori în Africa. Deasupra capetelor, cu aripile întinse, ca şi cum ar fi trăit încă, se vedea pescăruşul surprins în clipa în care talazul se îndoaie pentru a se prăbuşi iar în mare dar pasărea trece pe sub arcuirea sa. Margatul care, atunci când vede că peştele apare la suprafaţa apei, îşi strânge aripile şi se prăbuşeşte asupra-i ca o piatră... Garia care, când puşca se îndreaptă către ea, pătrunde în apă şi nu mai iese la suprafaţă decât după ce se află în afara distanţei de bătaie a glonţului... Nu trebuie uitat nici pescăruşul verde, al cărui penaj strălucea în culorile vii acvamarin şi lapis-lazuli.

Dar ceea ce atrăgea cel mai mult atenţia unui amator la o recepţie în casa unui pictor era, fără îndoială, colecţia eterogenă de pipe încărcate care aşteptau, precum omul de la Prometeu, o scânteie de foc ceresc pentru a se aprinde. Căci, probabil să ştiţi, nimic nu este mai plin de fantezie şi mai capricios decât imaginaţia fumătorilor. Unul preferă pipa simplă, din lut, care se încarcă simplu, cu tutun de calitate inferioară, numit „Al caporalului". Altul nu-şi poate apropia de buzele delicate decât ciubucul arab, a cărui încărcătură neagră provine din Algeria şi poate fi substituită doar de tutunul verde de Tunis. Câte unul, serios ca un şef de trib descris de Fenimore Cooper, trage fum în piept metodic. Altul, mai senzual ca un nabab, învârte în mâini furtunul ca un şarpe al unui hucca indian, prin care îi ajunge până la gură latakieh-ul răcoritor şi cu parfum de trandafiri. Există şi oameni ce obişnuiesc să folosească pipa caracteristică studentului neamţ sau narghilea turcească, atât de cântată de Lamartine, umplută cu tutun din Sinai, a cărei reputaţie creşte sau scade după cum a fost recoltat de pe munte sau în câmpie. Desigur, sunt şi cei care, din originalitate ori capriciu, îşi forţează gâtul ca să ţină într-o poziţie perpendiculară gurguri-ul negrilor. Un om, urcat pe un scaun, cu un mare efort şi folosindu-şi din plin suflul pulmonar, încercă să

usuce mai întâi, ca să aprindă apoi, iarba amestecată cu argilă adusă din Madagascar.

Când am ajuns la amfitrion acasă, alergările se făcuseră deja şi locurile erau ocupate conform acestora. Toţi tresăriră însă cum mă văzură. O mişcare, care prin graba cu care fu făcută ar fi onorat chiar şi garda naţională, şi fiecare oaspete îmi oferi pipa sa, fie că era din lemn sau din lut, din fildeş sau corn, din materiale atât de diferite. Le-am făcut, din mână, un semn de mulţumire, mi-am scos din buzunar o hârtie specială şi mi-am făcut o ţigară andaluză cu îndemânarea şi răbdarea unui spaniol bătrân.

După cinci minute navigam într-o atmosferă asemeni celei din jurul unui vapor cu o putere de o sută douăzeci de cai.

Cât îmi permitea fumul, distingeam printre comeseni pe cei obişnuiţi ai casei, cu care cititorul a făcut deja cunoştinţă. E vorba de Gazela, care, din seara aceea, avea o preocupare specială, respectiv să urce pe şemineul de marmură pentru a se încălzi lângă flăcări. Exerciţiul acela o atrăgea incredibil de mult. Tom, din care stăpânul său făcuse un fel de punct de sprijin, se ridica din când în când cu tristeţe, mâşcându-şi capul sub braţul pictorului, suflând tare pentru a împiedica să-i mai intre fumul în nas. Se culca apoi iar, suspinând. Jacques I, aşezat pe taburet lângă vechiul său prieten Fau, cel care-l educase atât de bine prin lovituri de cravaşă, manifesta faţă de profesorul său o mare pasivitate şi, mai ales, supunere. În mijlocul cercului de invitaţi, în borcan se găsea domnişoara Camargo, ale cărei exerciţii de gimnastică şi gastronomie făceau, în special, atracţia deosebită a serii.

Ajunşi la acest punct, este important să privim puţin în urmă şi să dezvăluim cititorului prin ce neobişnuit concurs de împrejurări a nimerit domnişoara Camargo, născută în câmpia Saint-Denis, în aceeaşi cameră cu Tom, originar din Canada, cu Jacques I, adus de pe coastele Angolei şi cu Gazela, pescuită din mlaştinile olandeze.

Se cunoaşte agitaţia de la Paris, din cartierele Saint-Martin şi Saint-Denis, când luna septembrie vesteşte sezonul de vânătoare. Nu întâlneşti atunci decât burghezi ce revin de la canal, unde şi-au încălzit mâna trăgând în rândunele, ţinând câinii în lesă, ducându-şi puştile pe umăr, promiţind că vor fi mai puţin ageamii decât cu un an în urmă şi oprindu-şi toate cunoştinţele pentru a le întreba:

— Vă plac prepeliţele?

— Mai e vorbă?

— Foarte bine! O să vă trimit trei sau patru luna viitoare.

– Mulțumesc.
– Știți, am omorât cinci rândunele din opt împușcături.
– Foarte bine.
– Nu trag rău, nu?
– Deloc.
– Ei, atunci rămas bun.
– Seara bună!

Se întâmplă că, spre sfârșitul lunii august 1829, unul din acești vânători trecu pragul casei cu numărul 109 din mahalaua Saint-Denis, îl întrebă pe portar dacă Decamps era acasă și, primind răspuns afirmativ, urcă, trăgând câinele după el, treaptă după treaptă, izbindu-și pușca de pereți la fiecare pas, până la al cincilea etaj, ajungând în atelierul celebrului nostru pictor.

Nu-l găsi însă decât pe fratele acestuia, Alexandre.

Alexandre făcea parte dintre oamenii spirituli și originali, pe care îi recunoști ca artiști de cum îi întâlnești. Ar fi buni la orice, dacă nu ar fi atât de leneși ca nu pot să ducă nici un lucru până la capăt. Având în fire instinctul a ceea ce e bun și adevărat, recunoscând aceste noțiuni oriunde le ies în cale, nu-și manifestă îngrijorarea dacă opera ce le cauzează entuziasmul este creație colectivă sau semnată de un singur nume. În rest, sunt băieți buni, în adevăratul sens al cuvântului, gata mereu să-și scotocească prin buzunare pentru prieteni. Preocupați de a da viață unei idei deosebite, pot fi atrași în anumite acțiuni cu destulă ușurință, nu datorită caracterului lor slab, cât plictiselii de a discuta prea mult pe aceeași temă și din teamă de a nu obosi prea mult.

Cu asemenea dispoziție sufletească, Alexandre fu convins repede de noul venit că-i va face mare plăcere să vâneze cu el în câmpia Saint-Denis, deschizând sezonul. Se credea că în anul acela aveau să fie foarte multe prepelițe, stoluri de potârnichi și turme de iepuri.

Ca urmare a conversației respective, Alexandre comandă o vestă de vânătoare la Chevreuil, o pușcă la Lepage și jambiere la Boivin. Îl costă cu totul șaizeci de franci, fără a lua în considerație permisul port-armă eliberat de prefectura poliției, după ce prezentase certificatul de comportare civilizată pe care i-l acordă repede comisarul din cartierul unde locuia.

Pe 31 august, Alexandre își dădu seama că nu-i mai lipsea decât un amănunt pentru a fi considerat un adevărat vânător: un câine. Alergă imediat la cel care-i pozase fratelui său, împreună cu

întreaga haită, pentru tabloul „Câinii savanți" și îl întrebă dacă nu avea ceea ce căuta.

Respectivul îi răspunse că deține, în ceea ce-l privea, animale cu minunate instincte de vânătoare și, trecând din casă în cotețul copoilor într-o ușiță, reveni imediat cu o corcitură albă cu pete negre pe care i-o recomandă lui Alexandre ca fiind de cea mai bună rasă și exact ceea ce-i trebuia. Acesta făcu însă observația că un dulău de rasă își ține urechile drepte. Omul îi răspunse că Love era englezesc și că în țara lui era de bun simț să aibă urechile lăsate. Neștiind care era adevărul, Alexandre fu mulțumit de explicație și luă câinele cu el.

A doua zi, la ora cinci dimineața, vânătorul veni să-l trezească pe fratele pictorului Decamps, care dormea adânc. Îi reproșă cu violență lenea și întârzierea datorită căreia aveau să găsească animalele din câmpie doborâte deja de alții.

Nu se înșela. Pe măsură ce se apropiau de barieră, împușcăturile se înmulțeau și se auzeau tot mai tare. Vânătorii noștri se grăbiră, ieșiră afară din oraș, pornind apoi pe un drumuleț care-i ducea în câmp. Ajunși în locul stabilit, se aruncară într-un răzor de varză, nimerind astfel chiar între cei din avangardă.

Trebuia să vezi câmpia de Saint-Denis într-o zi când se deschide sezonul de vânătoare pentru a înțelege spectacolul nebunesc care are loc cu un asemenea prilej. Nu trece o rândunică, o vrabie, fără a răsuna mii de împușcături. Dacă zburătoarea cade, e disputată de treizeci de țintași, dar și de câinii lor. Dacă își continuă drumul, e urmărită de toți ochii. Dacă se așează undeva, toată lumea aleargă într-acolo. Dacă se înalță, toți trag după ea. Se mai întâmplă câte o dată ca plumbii destinați animalelor să nimerească oamenii, de aceea în cursul vânătorii trebuie să stai cât mai adăpostit și să te uiți cât mai puțin la ce se petrece în jur. De altfel, un proverb vechi din zonă spune că glonțul e prietenul omului. Așa fiind, pot număra deja trei prieteni pe care cel de-al patrulea mi i-a plasat în coapsă.

Mirosul prafului de pușcă și zgomotul detunăturilor produc efectele lor obișnuite. De abia vânătorul l-a simțit pe primul și l-a auzit pe cel de-al doilea, că a și intrat în hora infernală.

Alexandre, mai puțin impresionabil decât tovarășul său, avansă cu grijă, urmat îndeaproape de Love, al cărui nas nu se dezlipea de călcâiele stăpânului său. Ori toată lumea știe că un adevărat câine de vânătoare bate câmpul în lung și-n lat, nu stă fixat în cuie lângă omul pe care-l însoțește. Acest lucru îl frapă și pe Alexandre,

după aproximativ o jumătate de oră. De aceea îi făcu semn cu mâna lui Love şi îi zise:

– Caută!

Love se ridică pe labele din spate şi începu să danseze.

– Ia te uită! făcu fratele pictorului, punând pe pământ patul puştii şi privindu-şi dulăul. Cred că Love, pe lângă educaţia lui deosebită, are şi talente pentru divertisment. Ce achiziţie bună am făcut!

Totuşi, fiindcă-l cumpărase pentru vânătoare şi nu pentru dans, profită de momentul când animalul căzu iar în patru labe şi îi zise mai tare, arătându-i cu mâna:

– Caută!

Love se culcă, închise ochii şi făcu pe mortul.

Alexandre îşi luă lornionul şi îl privi. Inteligentul animal stătea nemişcat. Nu se clintea nici măcar un fir de păr din blana lui. S-ar fi zis că dăduse ortu' popii de cel puţin o zi.

– E frumos, prietene, vorbi iar fratele pictorului. Dar nu e momentul să ne ţinem de astfel de glume. Am venit aici să vânăm, deci asta trebuie să facem! Hai, la muncă!

Love nu se clinti.

– Aşteaptă, aşteaptă! zise Alexandre ridicând bâtul care-i servise pentru a duce greutăţile şi înaintând spre câine cu intenţia clară de a-l scărpina puţin pe spinare. Te aranjez eu!

De abia a văzut Love bâtul în mâna stăpânului său, că s-a ridicat în picioare şi a început să-i urmărească mişcările cu mare atenţie. În ochi i se citea o inteligenţă remarcabilă. Omul îşi dădu seama de acest lucru şi, schimbându-şi gândurile, se mulţumi doar să întindă bâtul spre el, zicându-i, pentru a treia oară:

– Caută!

Love îşi luă elan şi sări peste un par.

Câinele ştia deci să facă foarte bine trei lucruri: să danseze pe labele din spate, să facă pe mortul şi să sară obstacole.

Stăpânul său, care pe moment nu aprecie talentul din urmă mai mult decât pe cele anterioare, rupse parul pe spinarea lui Love. Urlând, acesta o luă la goană peste câmp.

Întâmplarea făcu ca, o clipă mai târziu, vânătorul care venise cu Alexandre să împuşte o ciocârlie, iar pasărea să se prăbuşească chiar în gura lui Love, care schelălăia. Câinele fu foarte fericit că dăduse peste el un asemenea noroc. Fără a ţine cont dacă ciocârlia era sau nu prăjită, o înghiţi pe loc.

Vânătorul improvizat se repezi asupra animalului adresându-i

cele mai urâte înjurături, îl apucă de gât şi îl strânse cu atâta putere că îl forţă să deschidă gura. Îi băgă mâna pe gât şi mai scoase de acolo trei pene. Cât despre trupul păsăricii, acesta se dusese direct în stomac.

Proprietarul ciocârliei căută în buzunar un cuţit pentru a-i tăia burta dulăului şi a-şi recupera prada. Dar, din păcate pentru el şi din fericire pentru Love, i-l împrumutase în ajun soţiei pentru a tăia beţişoarele pe care urmau să înşire prepeliţele prinse de el şi femeia uitase să i-l înapoieze. Omul fu forţat astfel să-l pedepsească pe animal prin metode mai puţin violente. Îi dădu un şut de-l zbură cât colo, apoi puse cu grijă în tolbă cele trei pene pe care le salvase şi îi strigă din toate puterile lui Alexandre:

– Puteţi fi liniştit, prietene, nu voi mai vâna niciodată alături de dumneavoastră! Hoţul de Love mi-a furat o pasăre pe cinste. Ia vino încoace, drăguţule, i se adresă el câinelui.

Animalul nu avea de gând să se mai apropie de el. Din contra, o luă la fugă cât îl ţineau picioarele spre stăpânul său. Oricum, îi conveneau mai mult loviturile de ciomag decât şuturile.

Totuşi, ciocârlia îi deschisese pofta lui Love şi, cum vedea prin jur astfel de păsări, alerga imediat spre ele, cu speranţa că le va prinde.

Alexandre îl urma cu mare greutate şi se ocăra pentru că făcea lucrul acela. Adevărul este că dulăul său pândea vânatul într-o manieră tare originală, contrară celor folosite de alţi câini, care ţineau nasul sus şi coada jos. Asta însemna că avea vederea mai bună decât mirosul. Modificarea acelor facultăţi psihice era intolerabilă pentru stăpânul său, de care fugea mereu păstrând o distanţă de cam zece paşi, făcând să zboare vânatul de la o depărtare de două bătăi de puşcă.

Circul acela dură toată ziua.

Către ora cinci după-amiaza, Alexandre făcuse cincisprezece mile, iar Love peste cincizeci. Primul era extenuat de cât strigase, cel de-al doilea de cât îi curseseră balele după o altă ciocârlie. Cât despre vânător, acesta se despărţise demult de cei doi şi-şi văzuse de treabă, trăgând după becaţine prin mlaştina de la Pantin.

Deodată Love se opri brusc.

Era însă o oprire atât de bruscă şi neaşteptată, încât ai fi crezut că, asemeni câinelui lui Cefal, se preschimbase în stană de piatră. Văzându-l, Alexandre uită de oboseală şi începu să alerge ca un apucat, temându-se că dulăul a acţionat prea repede, înainte ca

vânatul să fie în raza lui de bătaie. Nu era vorba însă de un asemenea pericol. Câinele se împotmolise într-o mlaştină.

Stăpânul său ajunse lângă el şi privi în direcţia în care erau fixaţi ochii animalului. Văzu o tufă de iarbă şi, sub aceasta, ceva mişcând. Crezu că era un pui de prepeliţă abandonat de părinţi. Îşi lăsă puşca jos, îşi luă şapca de pe cap şi se apropie de tufă încercând să nu facă deloc zgomot. Părea un copil care vrea să prindă un fluture. Se aruncă asupra obiectului necunoscut, îl acoperi cu şapca, apoi băgă repede mâna sub aceasta şi scoase o broască!

Oricare altul ar fi aruncat broasca cât colo. Alexandre, dimpotrivă, îşi zise că dacă Providenţa îi trimisese vietatea aceea într-o asemenea manieră neobişnuită, însemna că avea anume proprietăţi ascunse şi că viitorul îi rezerva lucruri ieşite din comun.

În consecinţă, o luă cu grijă şi o puse în tolbă, o duse acasă şi o aşeză într-un borcan pe care-l umplu cu apă.

Grija pentru broască ar fi părut incredibilă oricărui om care şi-ar fi procurat-o într-o manieră mai puţin complicată decât cea a lui Alexandre, dar fratele pictorului ştia cât îl costase micuţa vietate şi o trata în consecinţă.

Doar îl costase şase sute şaizeci de franci, fără a lua în socoteală şi permisul port-armă!

CAPITOLUL IV

Cum făcu Pamphile, pe lângă râul Bango, o vânătoare mai reuşită decât cea a lui Alexandre Decamps în câmpia Saint-Denis.

– Ehei, făcu doctorul în timp ce intră, dimineaţa, în atelier. Aveţi un nou locatar!

Şi, fără a lua în seamă mormăitul amical al lui Tom, nici strâmbăturile lui Jacques, merse drept la borcanul unde se afla domnişoara Camargo şi bagă mâna în acesta.

Domnişoara Camargo, care nu ştia că doctorul Thierry era un savant în medicină şi un om de spirit, începu să înoate circular cât putu de repede. Acest lucru n-o ajută să nu fie prinsă, după câteva clipe, de extremitatea labei stângi şi să fie scoasă din domiciliul ei cu capul în jos.

– Ia te uită! făcu Thierry întorcând-o pe o parte şi pe alta, aşa cum face un cioban cu o puşcă, este o *rana temporaria*. E numită astfel datorită celor două pete negre care merg de la ochi la timpan. Trăieşte atât în apele curgătoare, cât şi în mlaştini. Unii autori au numit-o broasca mută, pentru că ea orăcăie pe fundul apei, în timp ce broasca verde nu poate orăcăi decât la suprafaţă. Dacă aţi avea două sute de bucăţi ca asta, v-aş sfătui să le tăiaţi coapsele de la picioarele din spate, să le potriviţi cu tocană de pui, să luaţi de la Corcelet două sticle cu vin de Bordeaux şi să mă invitaţi la masă. Dar, pentru că nu aveţi decât una, o să facem lumină cu ajutorul ei asupra unui punct încă întunecat al ştiinţei. E susţinut de mai mulţi naturalişti, care afirmă că broasca aceasta poate trăi şase luni fără să mănânce nimic.

După acele vorbe îi dădu drumul domnişoarea Camargo în borcan. Aceasta se învârti de două-trei ori prin apă, după care, observând o muscă zbătându-se în domeniul ei, ieşi repede la suprafaţă şi o înghiţi.

– Aceasta e ultima pe care te mai las să o mănânci, îi zise Thierry. Următoarea va fi peste o sută optzeci şi trei de zile.

Din păcate pentru domnişoara Camargo, anul 1831 era bisect. Ştiinţa câştiga deci încă douăsprezece ore datorită acelui accident solar.

Domnişoara Camargo nu păru să ia în seamă ameninţarea şi rămase, veselă, cu capul afară din apă, cu labele întinse bine şi nemişcate, de parcă s-ar fi odihnit pe solul tare.

– Acum, zise doctorul Thierry trăgând un sertar, să procedăm la mobilarea locuinţei acestei prizoniere.

Scoase două cartuşe, un burghiu, un briceag, două pensule şi patru beţe de chibrit. Decamps îl privea în tăcere, fără să înţeleagă ceva din manevrele lui, pe care le făcea la fel de grijuliu ca o operaţie chirurgicală. Goli apoi praful din cartuşe, le păstră tuburile, aruncă pana şi pămătuful lui Jacques, lui rămânându-i cozile de pensulă.

– Ce-ai de gând să faci? îl întrebă Decamps luându-i din mână lui Jacques ceea ce mai rămăsese din cele mai bune pensule ale sale. Îmi distrugi locuinţa!

– Fac o scăriţă, răspunse Thierry foarte sobru.

Cu ajutoruj burghiului găuri tuburile metalice, în care introduse apoi cozile de pensulă. Ca trepte folosi beţele de chibrit. După cinci minute termină de construit scara şi o aşeză în borcan, de fundul căruia rămânea fixată datorită greutăţii metalice a cartuşelor goale. De abia deveni domnişoara Camargo proprietara scăriţei, că simţi nevoia să o încerce, ca pentru a şti cât este de rezistentă şi urcă până pe treapta cea mai de sus.

– O să plouă, vorbi Therry.

– Pe naiba! De ce credeţi asta? Fratele meu dorea să plece şi azi la vânătoare! făcu Decamps.

– Domnişoara Camargo nu-l sfătuieşte, îi răspunse doctorul. V-am făcut o economie de un barometru, dragă prietene. De câte ori domnişoara Camargo va urca pe scăriţă va fi semn că vine ploaia. Când va coborî, să fiţi sigur că va fi vreme frumoasă. Când va sta pe la mijloc, nu vă aventuraţi afară fără umbrelă sau mantou, căci sigur va fi un cer variabil.

– Ia te uită! se minună Decamps.

– Acum, continuă Therry, vom acoperi borcanul cu un pergament.

– Poftim, zise Decamps, oferindu-i ceea ce-i ceruse.

– O să-l legăm la gură cu o aţă.

– Poftim.

– Apoi o să vă cer nişte ceară. E bună şi o lumânare. Pentru

a fi sigur de experienţa mea o să pecetluiesc nodul făcut şi o să lipesc bine pergamentul pe margine. Acum, continuă el, după ce, cu briceagul, făcu câteva găuri în hârtie, puteţi să-mi daţi o pană şi puţină cerneală?

Decamps îi dădu un creion. Therry îl luă şi scrise pe hârtia de pergament: *2 septembrie 1830.*

Ori, în seara în care se desfăşura reuniunea despre care am dat destule amănunte cititorului, se împliniseră exact o sută optzeci şi trei de zile, adică şase luni şi douăsprezece ore de când domnişoara Camargo indica invariabil, fără a fi deranjată de cineva, cum va fi vremea. Serviciul acela regulat era cu atât mai mult de apreciat, cu cât în acel interval de timp ea nu înghiţise nici măcar un atom de hrană.

Astfel, când Therry, scoţându-şi ceasul, anunţă ultima secundă a celui de-al şaizecilea minut din a douăsprezecea oră, fu adus borcanul şi adunarea fu cuprinsă de un sentiment general de milă văzând starea mizerabilă în care se afla biata vietate care, prin sacrificiul propriului stomac, lămurise un mister al ştiinţei.

– După cum vedeţi, zise Therry triumfător, Schneider şi Roesel aveau dreptate!

– Oare? făcu Jadin, luând borcanul şi ducându-l la ochi. nu mi se pare că domnişoara Camargo ar mai fi în viaţă.

– Nu trebuie să ne luăm după Jadin, zise Flers. A fost întotdeauna rău cu domnişoara Camargo.

Therry luă o lampă şi o ţinu în spatele borcanului.

– Priviţi, spuse el, îi vedeţi inima cum bate?

Domnişoara Camargo ajunsese atât de slabă că era transparentă ca un cristal şi i se distingea tot aparatul circulator. Se putea remarca faptul că inima ei nu avea decât un ventricul şi un atriu. Organele acelea abia îşi mai făceau datoria, aşa că Jadin cu greu putea fi contrazis. Broasca mai avea de trăit cel mult zece minute. Picioarele îi deveniseră subţiri ca nişte fire, abia se mai ţineau de trup prin piele şi oase. Pe spate îi apăruse un fel de spumă care, cercetată cu microscopul, nu era decât o îngrămădire de alge acvatice. Therry, în calitatea lui de botanist, începu chiar să le catalogheze, dar nu-l băga nimeni în seamă.

– Acum, zise Therry, după ce fiecare a examinat-o pe rând pe domnişoara Camargo, trebuie să o lăsăm să mănânce liniştită.

– Şi ce va mânca? întrebă Flers.

– Hrana ei se află în această cutie.

Şi Therry, ridicând pergamentul, introduse în spaţiul destinat

aerisirii o atât de mare cantitate de muşte cărora le lipseau câte o aripă, că era evident că-şi pierduse toată dimineaţa şi după-amiaza pentru a le prinde. Am crezut că domnişoara Camargo avea ce mânca pentru alte şase luni, ba unul dintre noi chiar exprimă această părere.

– Greşiţi, îi zise doctorul. Într-un sfert de oră le va înghiţi pe toate.

Nimănui nu-i veni să creadă aşa ceva, astfel că doctorul, întărit după primul său succes, o puse pe broască în locul ei obişnuit, fără a-şi mai pierde vremea ca să răspundă celor din jur.

Abia se aşeză pe scaun, că se deschise uşa şi intră şeful cafenelei din vecinătatea locuinţei lui Decamps, aducând un platou pe care se găseau un ceainic, o zaharniţă şi cesti. Era urmat de doi băieţi care aduceau într-un coş mare de răchită pâine, o brioşă, salată şi o mulţime de prăjituri de toate felurile.

Pâinea era pentru Tom, brioşa pentru Jacques, salata pentru Gazela, iar prăjiturile pentru noi. Începură să servească animalele, apoi fură poftiţi oamenii să aleagă ce le plăcea mai mult.

Urmară câteva clipe de dezordine aparentă, ce dură cât fiecare îşi alese bucăţica dorită. Tom îşi duse mormăind pâinea în cuşcă. Jacques se refugie cu brioşa lui în spatele busturilor lui Malagutti şi Rata. Gazela trase salata sub masă. Noi am luat, cum se obişnuieşte, o ceaşcă în mâna stângă şi o prăjitură în cea dreaptă.

După zece minute nu mai găseai nici prăjituri, nici ceai.

În consecinţă, fu chemat şeful cafenelei, care se ivi iar, însoţit de oamenii săi.

– Altele! zise Decamps.

Şeful cafenelei se retrase foarte politicos şi se grăbi să mulţumească oaspeţii.

– Acum, domnilor, vorbi Flers privindu-l ironic pe Thierry şi cu respect pe Decamps, până când domnişoara Camargo va mânca tot şi nouă ni se vor aduce prăjiturile, cred că ar fi bine să umplem pauza citind manuscrisul lui Jadin. Acesta descrie primii ani ai lui Jacques I, pe care am avut onoarea să-l cunoaştem destul de bine şi pentru care manifestăm prea multă cordialitate ca să nu ne intereseze noi amănunte legate de viaţa lui. Dixi.

Fiecare făcu semn că e de acord. Două persoane chiar bătură din palme.

– Jacques, prietene, făcu Fau, care, fiind preceptor, era cel mai apropiat de eroul poveştii, vezi că se vorbeşte despre tine, aşa că vino încoace!

Imediat după aceea scoase un fluierat foarte familiar maimuțoului, care nu făcu decât un salt de pe locul unde ea se afla până pe umărul celui care-i vorbise.

– Așa, Jacques, e bine că fii ascultător, mai ales când ai resturi de brioșă pe toată fața. Salută-i pe domnii!

Jacques își duse mâna la frunte ca un militar.

– Iar dacă prietenul nostru Jadin, care îți va citi povestea, va face unele referiri supărătoare la tine, să-i spui că este un mincinos!

Maimuțoiul dădu din cap în sus și în jos, semn că a înțeles despre ce era vorba.

Jacques și Fau erau prieteni la cataramă. Se manifesta, mai ales din partea animalului, o afecțiune cum rareori poți găsi la oameni. În ce consta? Trebuie recunoscut, spre rușinea maimuței, că totul se datora felului în care, de exemplu, Fénelon își lingușea delfinul, lăudându-i viciile, cum făcea, de altfel, și Catherina cu Henric III, preceptorul nerămânând cu nimic mai prejos față de aceste ilustre personaje. Așa se explică de ce Jacques, abia venit la Paris, nu era decât un amator de vin bun, iar Fau făcuse din el un bețiv. Maimuțoiul nu era decât un sibarit, asemeni lui Alcibiade. Fau făcu din el un cinic din școala lui Diogene. Jacques era doar pretențios, ca Lucullus. Fau îl învățase gurmand ca Grimod de la Reynière. Din acea corupție morală, animalul câștigase multe plăceri fizice și devenise foarte distins. Putea că deosebească mâna stângă de cea dreaptă, făcea pe mortul timp de zece minute, dansa pe frânghie precum doamna Saqui, pleca la vânătoare cu pușca sub braț și tolba în spate, arăta permisul port-armă paznicilor și își bătea joc de jandarmi. Pe scurt, era un fermecător element negativ, care nu greșise decât prin faptul că se născuse în timpul Restaurației, în loc să fi venit pe lume în vremea Regenței.

De câte ori bătea preceptorul la ușa din stradă, Jacques tresărea. Urca scările, maimuțoiul simțea că vine. Țipa de bucurie, sărea pe labele din spate ca un cangur. Când Fau deschidea ușa, îi sărea în brațe cum fac personajele principale ale dramei Doi Frați de la Teatrul Francez. Pe scurt, tot ce era al lui Jacques era și al lui Fau și animalul ar fi fost în stare să-și scoată brioșa din gură ca să i-o dea prietenului său.

– Domnilor, zise Jadin, vreți să vă așezați confortabil, să vă aprindeți pipele și țigările, ca să putem începe?

Toți fură de acord. Jadin însuși, deschise manuscrisul și citi.

CAPITOLUL V

Cum a fost smuls Jaques I din braţele mamei sale şi luat la bordul bricului „La Roxelane" al căpitanului Pamphile.

Pe 24 iulie 1827, bricul „La Roxelane" venea de la Marsilia şi urmărea să încarce cafea la Moka, piper la Bombay şi ceai la Canton. Pentru a se aproviziona, aruncă ancora în golful Saint-Paul-de Loanda, situat, cum ştiţi, în Guineea inferioară.

În timp ce se efectuau lucrările necesare, căpitanul Pamphile, care era la cea de-a zecea călătorie în Indii, şi-a luat puşca şi, pe o căldură de 70 de grade, se distra urcând pe malurile râului Bango. După Nemrod, căpitanul Pamphile era cel mai mare vânător pe care Dumnezeu l-a lăsat pe pământ.

Nu făcuse decât douăzeci de paşi prin ierburile înalte care mărginesc râul şi simţi că în jurul piciorului său se încolăci un obiect rotund şi lunecos ca trunchiul unui arbore tânăr. Auzi în aceeaşi clipă un fluierat ascuţit şi văzu, la zece paşi în faţa sa, ridicându-se capul unui enorm şarpe boa.

Oricare altul decât căpitanul Pamphile s-ar fi fost îngrozit înţelegând că e ameninţat de acel cap monstruos, ai cărui ochi însângeraţi străluceau ca nişte rubine. Şarpele boa nu-şi cunoştea însă adversarul.

— A naibii de reptilă! Crezi că mă sperii? zise căpitanul.

Şi, în momentul în care şarpele deschise gura, îi trase un glonţ ce îi traversă cerul gurii şi îi ieşi prin cap. Monstrul muri pe loc.

Căpitanul îşi încărcă iar puşca, fără grabă. Apoi, scoţându-şi cuţitul din buzunar, se duse la monstru, îi despică burta, îi scoase ficatul şi îi cercetă măruntaiele. După câteva clipe de căutări intense, găsi o pietricică albastră de mărimea unei nuci.

— Foarte bine! îşi zise.

Puse pietricica într-o pungă unde se mai găseau o duzină de obiecte asemănătoare. Căpitanul Pamphile era un om învăţat ca

un mandarin. Citise „O mie şi una de nopţi" şi căuta nestemata fermecată a prinţului Caram-al-Zaman.

Porni mai departe.

După un sfert de oră, văzu mişcându-se în iarbă la patruzeci de paşi înaintea sa şi auzi un răget cumplit. După zgomotul acela, orice vietate l-ar fi recunoscut pe regele animalelor. Păsările îşi întrerupseseră cântecele, gazelele, înspăimântate, o luară la fugă prin câmpie, un elefant sălbatic ce se zărea la un sfert de leghe de acolo îşi ridică trompa şi se pregăti de luptă.

– Huş! Huş! făcu căpitanul Pamphile, ca şi când ar fi vrut să gonească un stol de potârnichi.

Auzindu-l, un tigru, care până atunci stătuse culcat, se ridică în picioare mişcându-şi furios coada. Era un tigru regal uriaş. Făcu doar un salt şi se apropie la douăzeci de paşi de vânător.

– Păcăliciule! zise căpitanul Pamphile, crezi că o să te găuresc de la distanţa asta, ca să-ţi stric blana? Huş! Huş!

Tigrul mai făcu un salt, ca să ajungă chiar lângă om. Dar, în clipa când atinse pământul, glonţul plecă de pe ţeavă şi îi trecu animalului prin ochiul stâng. Tigrul se prăbuşi ca un iepure şi îşi dădu imediat sufletul.

Căpitanul Pamphile îşi încărcă iar puşca, îşi scoase cuţitul din buzunar, întoarse tigrul cu cu burta în sus, îi despică blana şi îl jupui aşa cum face o gospodină cu un iepure. Se îmbracă apoi cu blana victimei sale, aşa cum făcuse, cu patru mii de ani în urmă Hercule din Nemeea din care, fiind din Marsilia, avea pretenţia că se trage, şi plecă mai departe.

Nu trecu o jumătate de oră şi auzi un zgomot mare provenind de la apele râului pe ale cărui maluri se afla. Aleargă imediat într-acolo şi văzu un hipopotam care mergea împotriva cursului apei, şi, din când în când, ieşea la suprafaţă ca să respire.

– Fleacuri! îşi zise căpitanul Pamphile. O să fac totuşi ceva economie la măruntişuri.

Luându-se după bulele de aer care denunţau poziţia hipopotamului când venea la suprafaţă, urmări drumul animalului şi, când acestea îşi scoase capul uriaş din apă, vânătorul, ţintindu-i singurul loc vulnerabil, îi trimise un glonţ chiar în ureche. Căpitanul Pamphile l-ar fi atins, de la cinci sute de paşi, şi pe Ahile în călcâi.

Monstrul se învârti câteva clipe, mugind îngrozitor şi bătând apa cu picioarele. Pentru o clipă s-ar fi putut crede că se scufundă în vârtejul pe care singur îl făcuse în mijlocul râului. Forţele i se

epuizează însă şi deveni inert ca un balot. Apoi, încet-încet, îi apăru pielea albicioasă şi netedă a burţii, în locul celei negre şi roase de pe spinare. Cu un ultim efort eşuă în mijlocul ierburilor de pe malul râului.

Căpitanul Pamphile îşi încărcă liniştit puşca, îşi scoase cuţitul din buzunar, tăie o creangă de copac cât o coadă de mătură, o ascuţi la un capăt, o crăpă la celălalt, apoi implantă vârful ascuţit în burta hipopotamului şi introduse în crăpătură o hârtie din carneţelul său pe care scrise cu creionul:

«Pentru bucătarul bricului de comerţ „La Roxelane", din partea căpitanului Pamphile, care vânează pe malurile râului Bango.»

Împinse apoi cu piciorul animalul, care porni la vale pe apă etichetat ca un portmantou adus de un voiajor.

– Ei, îşi zise căpitanul Pamphile de cum văzu că proviziile se îndreptau în mod cert către vasul său, cred că am câştigat destul azi ca să merit micul dejun.

De altfel, o livră de carne de vită costa şase franci, ceea ce înseamnă că hipopotamul îi aducea economii frumoase.

Întinse blana de tigru, se aşeză pe ea, scoase din buzunar sticla cu rom, o bucată de pastramă şi un biscuit, apoi se puse să-şi încarce pipa.

Nu mică fu uimirea eroului nostru când, o clipă mai târziu, văzu că sticla era răsturnată, iar bucata de pastramă dispăruse:

– La naiba! înjură el.

Era o expresie provincială folosită de localnici de la întemeierea Marsiliei. Se puse imediat pe căutat. Trebuia să afle cauza ale cărei efecte le cunoştea. Se prefăcu deci că îşi caută ceva prin lucruri şi mestecă puţină pâine goală, fără ca în acest timp să se ridice sau să-şi părăsească locul unde fusese surprins de dispariţiile ciudate. Numai capul i se învârtea, ca al unei maimuţe chinezeşti, dar fără vreun rezultat. Deodată, un obiect îi căzu în cap şi i se opri în păr. Căpitanul duse mâna în locul unde simţise lovitura şi găsi un rest de la bucata sa. Îşi ridică privirea şi surprinse, chiar deasupra sa, o maimuţă care se strâmba la el de pe crengile unui copac.

Întinse mâna spre puşcă, fără a pierde prada din ochi. Apoi, fixând patul armei în umăr, trase. Maimuţoiul căzu lângă el.

– Asta-mi mai lipsea! strigă el privindu-şi prada. Am omorât o maimuţă cu două capete!

Animalul ce-i zăcea la picioare avea două capete distincte, clar separate, iar fenomenul părea cu atât mai remarcabil cu cât unul

dintre capete era mort şi avea ochii închişi, în vreme ce celălalt era viu şi avea ochii deschişi.

Căpitanul Pamphile simţi nevoia să clarifice acea problemă ciudată de istorie naturală. Luă monstrul de coadă şi îl examină cu toată atenţia. Imediat însă, mirarea îi dispăru. Era vorba despre o maimuţă care-şi căra puiul în spate în momentul când o lovise glonţul. Căzuse apoi din copac, fără a renunţa la micuţ.

Căpitanul Pamphile, pe care nu-l impresionau actele de tandreţe, luă puiul de gât, îl smulse de lângă cadavrul pe care-l ţinea strâns, îl cercetă cu mare atenţie şi, muşcându-şi buzele, îşi zise cu satisfacţie:

– Ce noroc! Animalul ăsta valorează pe puţin cincizeci de franci, decă-l vând la Marsilia.

Îl puse în tolba de vânătoare.

Apoi, fiindcă Pamphile era nemâncat datorită incidentului pe care l-am descris, se hotărî să pornească spre golf. De altfel, chiar dacă vânătoarea lui nu durase nici două ore, ucisese în timpul acela un şarpe boa, un tigru, un hipopotam şi avea o maimuţă vie. Mulţi dintre vânătorii parizieni s-ar fi mulţumit cu un asemenea noroc după o zi întreagă de alergătură.

Ajuns pe puntea bricului, văzu că tot echipajul era ocupat cu hipopotamul, care ajunsese bine la adresa indicată. Chirurgul vasului îi smulgea dinţii, pentru a face mânere la cuţitele sale. Şeful de echipaj îi lua pielea şi o tăia fâşii pentru a-şi confecţiona bice cu care să bată muşii. În fine, bucătarul tăia carnea pentru fripturi şi antricoate pentru masa căpitanului Pamphile. Restul animalului urma să fie despicat şi pus la sare pentru a hrăni echipajul.

Căpitanul Pamphile fu atât de satisfăcut de activitatea ce se desfăşura, că ordonă o porţie suplimentară de rom pentru echipaj şi-l iertă de cinci lovituri de bici pe un mus care era condamnat să primească şaizeci.

Spre seară ridicară pânzele să pornească la drum.

Datorită surplusului de provizii, căpitanul Pamphile consideră inutil să mai oprească la capul Bunei-Speranţe şi, lăsând în dreapta lor insulele Prinţ Eduard, iar în stânga Madagascarul, porniră spre Oceanul Indian.

Vasul mergea foarte bine, vântul suflându-i din spate. Se deplasa cu opt noduri pe oră, ceea ce constituia o viteză mare pentru un cargou comercial. Deodată un marinar urcat sus pe catarg le strigă:

– O pânză în faţă!

Căpitanul Pamphile îşi luă luneta, o îndreptă spre vasul semnalat, privi mai întâi cu ochii, apoi prin lunetă. După ce cercetă atent câteva clipe obiectivul respectiv, îl cheamă pe secund şi îi puse instrumentul optic în mână. Acesta îl duse la ochi imediat.

– Ei bine, Policar, îi zise căpitanul, atunci când crezu că secundul examinase, la rândul său, obiectul în chestiune, ce spui despre asta?

– Pe legea mea, căpitane, e destul de ciudat. Are un pavilion, vorbi el, ducându-şi iar luneta la ochi, care nici nu ştiu ce reprezintă. Să mă ia naiba dacă nu e un dragon verde şi galben, pe un fond alb.

– Ei bine, poţi să te apleci până la pământ în faţa lor, căci ai în faţă o navă care aparţine fiului soarelui, regele regilor, sublimului împărat al Chinei şi Indochinei. În plus, îmi dau seama, după cât e de adâncit în apă şi după mersul de melc, că nu se întoarce la Pekin cu cala goală!

– Diavole! făcu Policar frecându-şi urechea.

– Ce crezi tu despre întâlnirea asta?

– E cam ciudată...

– Nu-i aşa? Şi eu zic la fel, copilul meu.

– Adică, trebuie să-i ...?

– Scoate fierătaniile pe punte şi să întindem bine toate pînzele.

– Dar şi ei ne-au văzut...

– Atunci aşteptăm noaptea şi până atunci să ne facem că spălăm putina de aici, ca să nu bănuiască nimic. După cât îmi dau seama după cum merge, peste cel mult cinci ore vom fi aproape de chinez.

Vom naviga unul lângă altul întreaga noapte şi dimineaţa îi vom saluta cu căldură.

Căpitanul Pamphile avea sistemul său. În loc să-şi îngreuneze nava cu pietre sau lingouri de fontă, îşi plasa în fundul calei câteva aruncătoare de bolovani, patru sau cinci tunuri, la care se adăugau, ca din întâmplare, mii de cartuşe, cincizeci de puşti, douăzeci de săbii de abordaj. De câte ori se prezenta vreo ocazie asemănătoare celei pe care o întâlniseră, el dădea ordin să fie ridicate pe punte fierătaniile, dispunând cu grijă aruncătoarele de pietre şi tunurile, distribuind armele oamenilor săi şi punându-şi la punct pretenţiile pe care dorea să i le onoreze celălalt vas. Nu era decât o chestiune comercială, pe care şi nava chinezească fu obligată să o ia în consideraţie chiar a doua zi dimineaţă.

Uimirea fu imensă la bordul vasului imperial. Căpitanul aces-

tuia văzuse în ziua precedentă un vas comercial şi, liniştit, adormise fumându-şi pipa cu opium. Dar iată că în cursul nopţii pisicuţa devenise tigru şi îşi arăta colţii de bronz, dar şi ghearele de fier.

Căpitanul Kao-Kiu-Koan fu prevenit imediat de situaţia în care se găsea. Tocmai îşi încheiase un vis minunat: fiul soarelui îi dăduse de nevastă pe sora lui, astfel că devenise cumnat cu luna.

Îi fu greu să înţeleagă ce vroia de la el căpitanul Pamphile. Era adevărat că acesta din urmă vorbea în dialectul provensal, iar proaspătul căsătorit în chinezeşte. În cele din urmă se găsi totuşi la bordul vasului „La Roxelane" cineva care ştia puţin chinezeşte, iar pe nava imperială unul care înţelegea binişor provensala, astfel că lupii de mare se înţeleseră.

Rezultatul dialogului făcu ca o jumătate din încărcătura navei chinezeşti să treacă pe bricul de comerţ franţuzesc.

Cum încărcătura se compunea mai ales din cafea, orez şi ceai, căpitanul Pamphile constată că nu mai avea nevoie să meargă nici la Moka, la Bombay sau la Pekin. Economisea deci foarte mult timp şi bani.

Se înveseli atât de mult că, trecând pe lângă insula Rodrigue, nu se abţinu şi îşi cumpără un papagal.

Ajunşi în Madagascar, îşi dădură seama că avea să le lipsească apa. Dar, cum refugiul de la capul Sainte-Marie nu era atât de sigur pentru o navă încărcată la maximum cum era „La Roxelane", căpitanul hotărî ca echipajul să aibă dreptul la numai câte o jumătate de raţie normală şi decise să nu se mai oprească în Golful Algoa. Cum încărcau butoaie, de ei se apropie şeful Gonaquas-ilor. Era urmat de doi oameni care purtau pe umeri, asemeni trimişilor lui Hebreux, ciorchini de struguri ai pământului promis, concretizaţi într-un magnific colţ de elefant. Era o dovadă de prietenie din partea şefului Outavari (ceea ce însemna, în limba gonaquas, Fiul Estului), care urmărea să facă un târg cu francezii.

Căpitanul Pamphile examină fildeşul, cercetându-l pe toate părţile. În întreabă apoi pe şeful gonaquas-ilor cât l-ar costa două mii de dinţi de elefant asemeni celui pe care i-l prezentase. Outavari i-a răspuns că trei mii de sticle de rachiu. Căpitanul vru să mai negocieze, dar Fiul Orientului ţinu la preţ, astfel că francezul trebui să accepte. De altfel,era un târg convenabil pentru neguţători, căpitanul Pamphile câştigând zece mii de franci la o sută investiţi. Îi întrebă deci pe sălbatici când puteau livra marfa. Outavari ceru doi ani, iar intervalul acela se potrivea perfect cu

intenţiile de viitor ale francezului. De aceea cei doi negustori bătură palma şi se despărţiră, încântaţi unul de celălalt.

Totuşi, deşi târgul era foarte avantajos, conştiinţa mercatilă a căpitanului Pamphile îl duse cu gândul la faptul că, dacă în extremitatea orientală a Africii fildeşul costa atât de puţin, în cea vestică, unde elefanţii erau mult mai numeroşi, trebuia să fie şi mai ieftin. Vru deci să fie cu conştiinţa împăcată şi, când ajunseră sub 30 grade latitudine, ordonă să pornească spre uscat. Numai că, înşelându-se cu patru-cinci grade, aruncară ancora la gura de vărsare a fluviului Orange în loc de cea a râului Elefanţilor, vestit pentru turmele de ierbivore uriaşe care trăiau în jurul său.

Căpitanul Pamphile, dându-şi seama de greşeală, nu se tulbură prea mult, căci distanţele între cele două cursuri de apă nefiind mari, nu puteau produce diferenţe considerabile de preţ. În consecinţă, lăsară o şalupă la apă şi urcară pe fluviu până ajunseră în capitala micuţilor namaquois, aflată la două zile de mers pe jos în interiorul continentului. Şeful Outavaro tocmai venea de la o vânătoare unde ucisese cinsprezece elefanţi. Nu lipseau deci probele şi căpitanul se convinse că erau superioare celor ale lui Outavari.

Căpitanul şi Outavaro făcură deci un târg şi mai avantajos pentru francez decât cel cu Outavari. Fiul Vestului îi dădea francezului două mii de fildeşi pentru o mie cinci sute de sticle de rachiu. Era o afacere mai bună decât cea realizată cu confratele lui. Dar, ca şi acela, cerea doi ani pentru a-i obţine. Căpitanul Pamphile nu avu obiecţii împotriva intervalului de timp solicitat, ba chiar se gândi că face o importantă economie, pentru că, la un singur drum, făcea două încărcături. Outavaro şi francezul bătură palma în semn că târgul fusese făcut şi se despărţiră ca doi prieteni buni. Apoi bricul „La Roxelane" porni spre Europa.

În cel moment povestirea lui Jadin fu întreruptă de pendula care bătea miezul nopţii, oră limită pentru toţi cei care se strânseseră acolo, la etajul al cincilea. Oamenii se ridicară ca să se retragă. Flers îi aminti însă doctorului Thierry că mai rămăsese de făcut o verificare. Doctorul luă borcanul şi îl expuse astfel încât să-l poată vedea toţi. Nu mai rămăsese nici o muscă. Rezultatul experimentului era că domnişoara Camargo căpătase volumul unui ou de curcă. Oaspeţii îl felicitară pe Thierry pentru marea lui erudiţie.

În ziua următoare, am primit o scrisoare concepută astfel:

„MM. Eugène şi Alexandre Decamps au prilejul să vă anunţe

prin aceasta pierderea dureroasă a domnişoarei Camargo, moartă de indigestie în noaptea de 2 spre 3 martie. Sunteţi invitaţi la masa funerară ce va avea loc la casa mortuară în data de 5 a lunii curente, seara la ora 5 fix".

CAPITOLUL VI

Cum Jaques I a început prin a smulge penele găinilor şi a sfârşit prin a-i face acest lucru şi unui papagal, în ciuda ţipetelor disperate ale acestuia.

Imediat după masa funerară, care luă sfârşit pe la şapte sau opt seara, Jadin, a cărui povestire stârnise interesul cu o seară în urmă, fu invitat să continue. Domnişoara Camargo, oricât de interesantă se dovedise, nu putuse, datorită existenţei claustrale pe care o dusese timp de şase luni şi o zi în atelierul lui Decamps, să ne lase amintiri adânci în minte sau suflet. Thierry era cel cu care ea avusese cel mai ades relaţii, dar şi acelea fuseseră pur ştiinţifice. Din toate acestea rezultă că regretele pentru moartea ei fură de scurtă durată şi anulate repede de imensele avantaje pe care le adusese ştiinţei. Se înţelege deci uşor de ce am fost atraşi de curiozitatea pe care ne-o inspira aventurile prin care trecuse Jaques, prietenul nostru, povestite de un narator cu mult talent, fidel şi conştiincios, cum era Jadin, a cărui reputaţie se constituise deja, ca pictor, datorită frumosului său tablou „Vacile" şi ca istoric pentru „Viaţa prinţului Henry", realizată în colaborare cu M. Dauzats. Chiar înainte de publicarea acestei din urmă lucrări, lumea îi acordase prestigiul pe care îl merita. Jadin scoase deci, fără a se lăsa prea mult rugat, manunscrisul din buzunar şi începu să citească mai departe de unde rămăsese.

Papagalul cumpărat de căpitanul Pamphile era un cacadu, specie moţată cu pene albe ca zăpada ce-i acoperă tot trupul, ciocul negru şi creasta galbenă ca şofranul. Aceasta din urmă se ridica sau cobora după cât de bine dispus era papagalul. Îi dădea uneori aerul unui băcan cu bonetă pe cap sau aspectul unuia din garda naţională, cu coiful ornat de pene. Pe lângă aceste manifestări psihice, Cacatoua avea o mulţime de talente cu care distra oamenii. Vorbea la fel de bine englezeşte, franţuzeşte şi în spaniolă, cânta „God Save the King" ca lordul Wellington, „Pensativo estaba el cid" ca don Carlos şi „Marseilleise" ca generalul

La Fayette. Evident că, având asemenea disponibilităţi filologice, nu întârzie, de cum căzu în mâinile echipajului navei „La Roxellane", să-şi extindă mult sfera de cunoaştere. Deci abia se aflau, după opt zile, în apropierea insulei Sfânta-Elena, că începu să înjure foarte corect în dialect provensal, ceea ce-i bucură tare mult pe oamenii căpitanului Pamphile, care, asemeni vechilor trubaduri, nu vorbeau decât folosind acel limbaj.

Când, într-o zi, căpitanul Pamphile îşi inspectă nava, cercetă dacă fiecare om se afla la postul său şi lucrurile de asemenea, apoi distribui raţia de rachiu mateloţilor şi loviturile de cravaşă muşilor, examină cerul şi observă marea, ca şi cursul vântului, îndeplinindu-şi astfel cu seninătate datoria, se îndreptă apoi spre Cacatoua însoţit de Jaques, care creştea văzând cu ochii, cele două animale împărţind între ele întreaga afecţiune a căpitanului, vru să-i dea o lecţie de provensală. Pasărea avu ce învăţa şi primi ca recompensă o bucată de zahăr printre bările de la colivia sa. Jaques deveni foarte gelos cu acea ocazie. Aşa că, imediat ce căpitanul Pamphile, datorită unui incident, se îndepărtă de acolo, Jaques se apropie de colivie, luând el bucăţica de zahăr, sub privirile disperate ale papagalului. Acesta, cu ghiarele ridicate de luptă, cu creasta înălţată, începu să ciripească atât de tare, să înjure cu furie, ca să atragă atenţia asupra lor. Lui Jaques nu-i păsa însă. Rămase, inocent, lângă colivia unde cel furat făcea scandal, strângând în mînă, în buzunar, zahărul ce începuse a se topi şi pe care nu-l putea mânca pentru că ar fi fost văzut de ceilalţi membri ai echipajului şi pedepsit. Fu astfel nevoit să bea suc de zahăr, în loc să-l mănânce, cum i-ar fi plăcut.

Lui Cacatoua nu-i erau deloc agreabile furtişagurile şi, de cum se apropie de el căpitanul Pamphile, îşi revărsă toate cunoştinţele în materie de vocabular. Din păcate pentru el, nimeni nu-l învăţase să strige „Hoţul, hoţul!". Stăpânul său consideră spectacolul oferit ca o manifestare de recunoştinţă şi fu convins că pasărea îşi mâncase desertul. De aceea îi făcea, mulţumit, semn din cap. Cacatoua aprecia gesturile căpitanului, dar mai puţin decât bucata de zahăr furată. De aceea hotărî să se răzbune singur.

Astfel că, după un timp, când maimuţoiul trecu pe lângă colivie şi bagă mâna printre gratii ca să ia firmiturile rămase, papagalul îl lăsă câteva clipe, apoi se repezi, îi prinse de deget şi îl muşcă furios. Jaques scoase un ţipăt asurzitor, apoi se îndreaptă spre nişte frânghii, pe care urcă până pe o platformă agăţată de catarg, care constituia punctul cel mai înalt de pe navă. Acolo se opri şi, agăţat

cu trei labe de lemn, şi-o scutura de zor pe a patra, de parcă ar fi vrut să scape astfel de durere.

Veni ora cinei şi căpitanul îl fluieră pe maimuţoi. Acesta nu-i răspunde însă. Tăcerea lui era contară obiceiurilor sale, dar căpitanul Pamphile începu masa fără să se frământe prea mult. Totuşi, după un timp, îl fluieră iar, fără rezultat. Atunci intră la bănuieli. I se păru că un mârâit îi răspunde dinspre nori. Ridică privirea şi îl văzu pe Jaques. Între om şi maimuţoi se stabili un limbaj din semne, în urma folosirii acestuia rezultând că animalul nu mai voia să coboare. Căpitanul Pamphile, care-şi formase echipajul pe baza respectării unei discipline de fier şi nu voia ca măsurile de ordine să fie sabotate de un maimuţoi, îşi luă portavocea şi-l chemă pe Double-Buche. Individul apăru imediat, venind dinspre bucătărie, şi se apropie de căpitan aşa cum un câine dresat vine la stăpânul care-l bate. Căpitanul Pamphile, care nu-şi pierdea timpul cu subordonaţii săi, îi indică musului pe recalcitrantul care se strâmba sus, pe catarg. Double-Bouche înţelese imediat ce i se cerea. Se agăţă de scăriţa care-l ducea la hobane şi începu să se cţere cu o agilitate ce-i arăta superiorului său, care îi dăduse misiunea aceea periculoasă, că alesese bine omul.

Mai exista un punct de vedere pentru care fusese dorit Bouche-Double, şi care ţinea mai mult de stomac. Respectivul muncea la bucătărie, avea deci o funcţie onorabilă, apreciată de oricine din echipaj, inclusiv de Jaques. Maimuţoiul era deci prieten cu noul introdus în povestea noastră, a cărui poreclă exprima pofta lui de mâncare. Jaques lua masa prin faţă, fără să mai stea la rând, şi acel lucru i se datora lui Bouche-Double. Ba chiar mai primea ce mai rămânea după ce mâncau marinarii. De aceea nu fugi când omul urcă după el, ba chiar începu să coboare spre el, astfel că se întâlniră pe la mijlocul drumului. Porniră apoi împreună spre căpitanul Pamphile, care-i urmărea de pe punte.

Acesta nu cunoştea decât un singur remediu pentru răni, de orice natură ar fi fost ele, adică aplicarea unei comprese cu rachiu, tescovină sau rom. Înmuie deci o bucată de pânză în lichidul din faţa lui şi înfăşură degetul rănitului. La contactul dintre alcool şi carne vie, Jaques începu să se strâmbe în toate felurile. Văzând însă că, după ce căpitanul Pamphile înmuiase pansamentul în lichidul din pahar, acesta fu dat peste cap de către Double-Bouche, înţelese că băutura respectivă, detestată ca medicament, putea să fie foarte agreabilă pentru gâtlej. În consecinţă, îşi apropie limba de pansament, îl dădu cu dinţii la o parte, apoi începu să-l sugă,

ba chiar să facă acelaşi lucru şi cu degetul său. Pentru că Pamphile dăduse ordinul de a i se stropi bandajul cu alcool din zece minute şi fiindcă ordinele lui erau executate întocmai, rezultă că după două ore maimuţoiul începu să închidă ochii şi să-şi clatine capul. Dar, fiindcă tratamentul continua şi îi plăcea din ce în ce mai mult, sfârşi prin a cădea beat mort în braţele prietenului său Double-Bouche, care duse rănitul în cabină şi îl culcă în propriul său pat.

Jaques dormi apoi vreo douăsprezece ceasuri şi când se trezi fu imediat frapat de gesturile prietenului său Double-Bouche, care jumulea o găină. Spectacolul nu era nou pentru maimuţoi. De această dată i se păru însă mai demn de atenţie ca oricând. Se ridică încet, se apropie cu ochii ficşi şi examină mecanismul care-l ajuta pe bucătar să-şi facă treaba. Rămase un timp nemişcat, preocupat cât dură operaţiunea. După ce găina fu jumulită, Jaques, cu capul greu, urcă pe punte să ia aer.

A doua zi vântul continua să le fie favorabil, aşa că Pamphile văzând că totul mergea după dorinţa lui şi judecând că era inutil să mai ducă până la Marsilia găinile ce rămăseseră încă la bord, cu atât mai mult cu cât nu le cumpărase pentru a face vreo speculaţie negustorească la revenirea în Franţa, dădu ordin, sub pretextul că starea sănătăţii sale începea să se degradeze, să i se servească zilnic, în afara porţiei de carne din hipopotam şi a ciorbei de peşte, câte o porţie de pasăre friptă. După cinci minute de la acel ordin, se şi auzi măcănitul de moarte al unui răţoi.

De cum ajunse zgomotul acela la el, Jaques coborî de pe catarg atât de repede, că oricine nu i-ar fi cunoscut firea aşa de egoistă, ar fi crezut că a sărit în ajutorul victimei. Intră în cabină, unde îl găsi pe Double-Bouche, care îşi făcea conştiincios serviciul, jumulind cu tragere de inimă zburătoarea până ce nu-i mai rămase nici măcar o pană. Şi de această dată Jaques fu foarte interesat de operaţiunea aceea. După ce treaba se sfârşi, maimuţoiul urcă pe punte şi se apropie, pentru prima oară de când se petrecuse evenimentul trist pentru memoria lui, de colivia în care stătea Cacatoua. Se învârti de mai multe ori în jurul lui, ţinându-se la distanţă de ciocul papagalului. Când simţi că e momentul favorabil, trecu la atac, smulgându-i o pană din coadă. Trase de aceasta cu toată puterile, în ciuda gălăgiei şi bătăilor din aripi ale lui Cacatoua. Experienţa aceea, oricât de lipsită de importanţă ar părea, îi făcu o plăcere deosebită maimuţoiului. Se apucă să danseze pe cele patru labe, sărind pe loc, ca dovadă a marii lui mulţumiri.

În acest timp, nava se îndepărtase de pământ şi se deplasa, cu toate pânzele sus, pe întinsul oceanului Atlantic. Peste tot numai cer şi apă, ceea ce îţi dădea sentimentul imensităţii. Din când în când, păsările de mare treceau pe deasupra lor pentru a se pierde în depărtare. Mergeau de la un continent la altul... Căpitanul Pamphile, încrezându-se în instinctul de animal al lui Cacatoua, care avea să-i spună papagalului că aripile lui erau prea slabe pentru o călătorie aeriană îndelungată, îi dădu drumul acestuia din colivie ca să zboare pe catarg şi pe frînghiile ce atârnau pretutindeni pe corabie. Pasărea profită şi urcă până pe vârful catargului. Ajuns acolo, satisfăcut, începu, spre marea satisfacţie a echipajului, să-şi prezinte întregul repertoriu. Făcea astfel, el singur, mai mult zgomot decât cei douăzeci şi cinci de marinari care îl priveau.

În vreme ce pe punte se desfăşura spectacolul acela, o scenă de alt fel avea loc într-o cabină. După cum obişnuia, Jaques se apropie de Double-Bouche în momentul în care acesta se apucase să jumulească o pasăre.

De astă dată însă, musul remarcă atenţia maimuţoiului pentru munca sa şi înţelese că animalul manifesta o vocaţie necunoscută celor de pe vas până atunci. Un gând minunat îi veni în minte de îndată. Avea să-l folosească de atunci încolo pe Jaques pentru jumulit păsări! El nu avea decât să stea cu braţele încrucişate şi să-l vadă pe animal la treabă! Double-Bouche era un om hotărât, care-şi pune repede gândurile în faptă. Se duse la uşă şi o închise cu grijă, se dotă cu un bici pe care-l găsi din întâmplare şi, revenind la Jaques, îi puse răţoiul în mână. În caz de discuţii, îi arată cu degetul maimuţoiului coada de bici de la centură.

Dar animalul nu-i dădu ocazia să folosească aşa ceva. Fie că Double-Bouche intuise foarte bine, fie că Jaques se puse pe treabă numai datorită faptului că era binecrescut, animalul îşi puse pasărea între picioare, cum îl văzuse pe profesorul său, şi începu jumulitul. Avea o ardoare pe care nu o bănuise nici musul, iar când începură să se vadă carnea şi oasele păsării rămase fără pene, entuziasmul lui Jaques nu mai cunoscu limite. După ce termină treaba, maimuţoiul începu să joace, aşa cum făcuse în ajun în jurul coliviei lui Cacatoua.

Se bucura şi Double-Bouche. Nu-şi făcea decât un reproş, că nu folosise mai de mult talentul prietenului său. Îşi promise însă să nu-l lase să-şi piardă îndemânarea. De aceea, a doua zi, în aceleaşi împrejurări şi la aceeaşi oră, începu a doua reprezentaţie a spectacolului din ajun. Avu acelaşi succes ca prima. Aşa că, în

cea de-a treia zi, Double-Bouche recunoscu că maimuţoiul era la fel de bun ca şi el, îi găsi un loc la masa sa şi îi puse la dispoziţie toate zburătoarele ce-i veneau: curcani, găini şi raţe. Jaques se arată demn de o asemenea încredere şi, după o săptămână, îl lăsă în urmă pe profesorul său în cea ce privea promptitudinea sau îndemânarea.

În vremea asta bricul mergea de zor. Depăşise pământul natal al lui Jaques, lăsase în stânga insula Sfânta-Elena şi Ascension şi se îndrepta, cu toate pânzele sus, spre ecuator. De aceea zilele deveniseră cumplit de fierbinţi. Pe punte nu mai rămase decât pilotul şi Cacatoua pe catarg, restul căutau răcoarea pe oriunde sperau să o găsească, iar căpitanul Pamphile, alungit în hamac, se legăna şi îşi fuma pipa în vreme ce Double-Bouche îi făcea vânt cu o coadă de păun.

În mod neaşteptat, maimuţoiul, în loc să-şi jumulească găina, o lăsă neatinsă pe un scaun şi, părând ca toţi ceilalţi, atins de căldură, căzu pe gânduri. Zăpăceala lui nu fu lungă. Aruncă în jur o privire rapidă şi inteligentă. Apoi, parcă speriat de moleşeala lui, luă de jos o pană. Păşi pe prima treaptă a scării. Se opri o clipă. Privi spre soare printr-o deschizătură, după care începu să urce cu indolenţă spre punte, ca un vagabond care nu ştie ce face şi care merge pentru a căuta distracţii diverse.

Ajuns pe ultima dreaptă, văzu puntea părăsită. S-ar fi zis că nava goală cutreiera oceanul la întâmplare. Lipsa oricărei persoane păru să-l satisfacă la maximum pe Jaques. Se trase într-o parte, îşi clănţăni dinţii, închise ochii şi execută două salturi perpendiculare, având grijă să-l caute din priviri pe Cacatoua. Îl zări, în sfârşit, la locul său obişnuit, pe catarg. Bătea din aripi şi cânta „God Save the King".

Jaques păru să nu mai fie interesat de pasăre. Urcă pe frânghiile cele mai îndepărtate de catargul unde se afla papagalul, apoi pe vergile din lemn, se opri un timp printre velele foc, hoinări printre traverse, se aventură pe un cablu izolat, se suspendă în aer, ţinându-se numai în coadă, se balansa cu capul în jos şi bătu din labe. Apoi, convins că papagalul nu-i acorda nici o atenţie, se apropie încet de el, părând preocupat de altceva şi, în clipa în care rivalul său cânta tare şi mai vesel, ţipând cât îl ţinea gura şi bătând din aripi, Jaques îi întrerupe aria şi bucuria, apucându-l viguros cu mâna de gât, acolo unde se uneau aripile cu restul trupului.

Cacatoua mai scoase un ţipăt înspăimântat. Nu-i dădu nimeni

atenție. Echipajul era doborât de căldura sufocantă pe care soarele necruțător o revărsa prin razele sale.

– La naiba! strigă căpiatnul Pamphile. Ce fenomen ciudat, zăpadă la ecuator!

– Nu! zise Double-Bouche, nu este zăpadă. Este...

Și fugi spre scară.

– Ei, ce e? zise căpitanul Pamphile ridicându-se din hamac.

– Iată ce, strigă Double-Bouche din vârful scării. Jaques îl jumulește pe Cacatoua!

Căpitanul Pamphile făcu să se cutremure cabina de cea mai frumoasă înjurătură care a fost auzită vreodată la ecuator. Urcă imediat pe punte, în timp ce restul oamenilor din echipaj, treziți la realitate ca de o explozie, săriră, la rândul lor, pe carcasa bricului prin toate deschizăturile pe care le aveau la dispoziție.

– Ce faci, caraghiosule, răcni căpitanul la Double-Bouche, ce stai ca mutul? Alarmă! Alarmă!

Double-Bouche se prinse de o frânghie și începu să urce ca o veveriță. Dar, cu cât el se cățăra mai repede, cu atât mai prompt muncea Jaques. Penele lui Cacatoua formau un adevărat nor și cădeau precum zăpada în luna decembrie. La rândul său, Cacatoua îl văzu pe Double-Bouche că se apropie și își înteți strigătele. Dar, în clipa când salvatorul său își întinse mâna către el, Jaques, care până atunci nu-i acordase nici o atenție musului și nici nu părea impresionat de ceea ce se întâmplă pe puntea navei, se gândi că-și făcuse destul de bine datoria și își eliberă dușmanul, care nu mai avea pene decât pe aripi. Cacatoua, zăpăcit de durere și de spaimă, uită că îi lipsește contragreutatea dată de coadă, zbură câteva clipe într-un mod dezastros, apoi, dându-se peste cap, căzu în mare, unde se înecă, fiindcă nu avea cum să înoate.

– Flers, zise Dacamps întrerupându-și cititul, tu care ai o voce atât de plăcută, strigă la fetița portăresei ca să vină și să ne mai aducă ceva dulce, fiindcă am terminat ceea ce ni s-a servit.

CAPITOLUL VII

Cum o îmbrăţişă ursul Tom pe fetiţa portăresei
şi ce se hotărî în legătură cu această faptă.

Flers deschide uşa şi se apropie de scară, ca să facă întocmai ceea ce i se ceruse. Apoi reveni în casă fără să-şi dea seama că Tom, care îl urmase, rămase afară. Jardin, care îşi întrerupsese lectura la moartea lui Cacatoua, fu rugat să continue şirul aventurilor lui Jaques.

– De aici încolo, domnilor, le spune el arătându-le manuscrisul, care se terminase, nu mai pot decât să vă povestesc din aducere aminte, fără să mă mai bazez pe hârtii. Ofranda adusă de maimuţoi zeilor mării îi făcu pe aceştia mai buni cu nava căpitanului Pamphile, astfel că restul călătoriei se desfăşură fără alte încurcături. Doar o dată, Jaques trecu printr-o spaimă de moarte, şi iată de ce:

Căpitanul Pamphile, trecând cu vasul pe lângă capul Palmes, în apropiere de Guineea superioară, a prins chiar în cabina sa un minunat fluture tropical, cu aripi pestriţe şi strălucitoare ca gâtlejul unei păsări colibri. După cum am văzut, căpitanul nu neglijea nimic din ceea ce putea avea o oarecare valoare la revenirea în Europa. În consecinţă, şi-a prins cu mare atenţie vizitatorul, ca să nu-i mai strice aripile, şi l-a fixat cu un ac de gămălie de lambriul din cameră. Nu e nici unul printre voi care să nu fi văzut agonia unui fluture şi care, mânat de dorinţa de a păstra un asemenea încântător copil al verii, să-şi fi sufocat dorinţa datorită sensibilităţii şi blândeţii inimii sale. Ştiţi deci în cât timp moare biata victimă a propriei frumuseţi, chinuindu-se şi luptându-se în pivotul care-i trece prin trup. Fluturele căpitanului Pamphile o duse astfel mai multe zile, bătând din aripi de parcă extrăgea sucul unei flori. Mişcările insectei îi atrase atenţia lui Jaques, care îl privi cu coada ochiului, prefăcându-se nepăsător, dar care, de îndată ce căpitanul Pamphile îi întoarse spatele, sări pe lemnărie şi, judecând după culorile sale minunate că trebuie să fie şi foarte bun la gust, îl

înghiți de îndată. Bărbatul se întoarse brusc să vadă ce face maimuțoiul și nu pricepu imediat că, înghițind insecta, dăduse pe gât și acul. Bucata de piele în care fusese înfipt acul se desfăcuse de pe lemn și îi rămăsese în gât lui Jaques, iar acesta se sufoca.

Căpitanul, care nu știa cauza strâmbăturilor și suciturilor făcute de maimuțoi, crezu că erau semn de mare veselie și se amuză la început. Dar, văzând că acesta se prelungește neașteptat de mult, că vocea săritorului se schimbase și era de nerecunoscut, că în loc să-și sugă degetul, după cum obișnuia, își băga pe gât toată mâna, bănui că manifestarea respectivă conține mai mult decât simpla plăcere de a distra lumea și se apropie de Jaques. Bietul de el, se dădea peste cap, dar ochii nu lăsau nici o îndoială asupra durerilor pe care le suporta. Căpitanul Pamphile, înțelegând că maimuțoiul său mult iubit se îndrepta spre lumea cealaltă, strigă imediat, cât putu de tare, după doctor. Nu pentru că ar fi crezut în medicină, ci pentru a nu-și reproșa nimic mai târziu.

Vocea căpitanului Pamphile căpătase, din pricina grijii pe care i-o purta lui Jaques, un accent de profundă disperare, astfel că nu doar doctorul, ci toți care-l auziră alergară îndată la el. Printre cei grăbiți să ajungă la el se afla și Double-Bouche, care, preocupat cu îndeletnicirile sale zilnice, se pusese pe fugă cu o pară și un morcov în mână, căci se pregătea să le curețe cojile. Căpitanul nu avu nevoie ca să dea explicații pentru strigătele sale. Nu trebui decât să-l arate pe Jaques, care continua să se strâmbe, în mijlocul încăperii, de durere. Toți se îngrămădiră în jurul bolnavului. Doctorul declară că maimuțoiul era atins de o comoție cerebrală, maladie ce afecta des specia aceea de animale. Pentru că stătuse agățat de coadă, îi venise sângele în cap. În consecință, trebuia să-i ia niște sânge, fără întârziere. Pentru că nu fusese prezent de la primele manifestări ale bolii, doctorul nu garanta însă că-i va salva viața. După aceea își scoase din trusă lanțeta și o pregăti. Îi spuse lui Double-Bouche să-l țină bine pe pacient, ca să nu-i deschidă o arteră în locul unei vene.

Căpitanul și echipajul aveau mare încredere în doctor. Ascultaseră cu mare respect dizertația lui științifică despre accident. Numai Double-Bouche dădu din cap în semn că se îndoiește. Double-Bouche avea o poliță de plătit medicului. Într-o zi, una dintre prunele făcute jeleu de chiar logodnica vrednicului căpitan Pamphile pentru iubitul ei, și care erau ținute în dulapul personal al șefului suprem de pe „La Roxelane", dispăruse fără urmă. Au fost chemați toți pe punte și întrebați dacă știau ceva în legătură

cu neplăcuta întâmplare. Au negat toţi, chiar şi Double-Bouche. Atunci căpitanul Pamphile, care îl bănuia pe musul de la bucătărie, îl întreabă pe doctor dacă nu există vreo modalitate de a verifica temeinicitatea spuselor lui Double-Bouche. Medicul, a cărui deviză era, asemeni lui Jean-Jaques, *vitam empendere vero*, îi răspunse că nimic nu putea fi mai uşor, astfel că urma să folosească două modalităţi ce nu dădeau niciodată greş: prima constă în a-i deschide burta celui bănuit, a doua în a-i da o substanţă ce provoacă voma. Efectul acelei substanţe se putea vedea în mai puţin de un ceas. Căpitanul Pamphile, care era omul căruia îi plăceau mijloacele delicate, optă pentru a doua soluţie. Substanţa vomitivă îi fu imediat administrată musului, cu toată opoziţia lui. După aceea bănuitul fu dat pe mâna mateloţilor, astfel încât să nu fie slăbit nici o clipă din priviri.

Trecură treizeci şi nouă de minute şi doctorul intră în cabina căpitanului cu patru sau cinci sâmburi de prună în mână. Pentru mai multă siguranţă, Double-Bouche înghiţise fructele jeleu cu totul, ca să nu lase urme. Probele delictului erau de netăgăduit. Musul declarase că nu mâncase nimic de opt zile, în afară de banane şi smochine indiene. De aceea pedeapsa nu se lăsă mult aşteptată. Vinovatul fu condamnat ca, timp de cincisprezece zile, să nu mănânce decât pâine uscată şi să bea numai apă. Înainte de fiecare masă, primea ca desert douăzeci şi cinci de lovituri de bici. De aici rezulta de ce Double-Bouche îl detesta pe doctor şi nu scăpa nici o ocazie, în vremea aceea, ca să-i plătească poliţa.

Musul de la bucătărie fu deci singurul care nu crezu ce spuse doctorul. În boala lui Jaques existau simptome pe care le avusese şi el, atunci când fusese surprins că gusta din ciorba de peşte a căpitanului şi înghiţise o bucată de peşte căreia nu-i scosese înotătoarele. Ochii săi căutară de îndată, în jur, ceva ce ar fi putut stârni lăcomia lui Jaques. Fluturele şi acul dispăruseră. Nu-i trebui mai mult lui Double-Bouche ca să înţeleagă totul. Jaques avea deci fluturele în burtă şi acul în gâtlej.

Aşa că, atunci când medicul se apropie de Jaques, pe care musul îl ţinea în braţe, Double-Bouche declară, spre stupefacţia căpitanului şi a întregului echipaj, că doctorul se înşeală şi că lanţeta nu-i va folosi la nimic. Mai zise că maimuţoiul nu era deloc ameninţat de apoplexie, ci de strangulare, că nu avea nimic la creier, ci doar un ac înţepenit în esofag.

Terminând de vorbit, musul folosi pentru maimuţoi acelaşi remediu pe care-l utilizase chiar el şi îi îndesă pe gât, de mai multe

ori, prazul pe care-l ţinea în mână. Făcu astfel pentru ca să lunece acul spre căile mai lungi. Apoi, sigur pe el pentru reuşita operaţiei, depuse în mijlocul încăperii trupului muribundului. Acesta, în loc să-şi continue giumbuşlucurile disperate pe care le văzuse tot echipajul, se linişti şi, vreme de câteva minute nu mişcă deloc. Vru, la rândul său, să se asigure că durerea a dispărut. Închise apoi puţin ochii, începu să se frece cu mâna pe burtă. Se puse să joace pe labele din spate, ceea ce, pentru el, însemna că era foarte mulţumit. Nu fu însă tot. Double-Bouche vru să dea lovitura de graţie reputaţiei doctorului şi îi dădu convalescentului bucata de morcov pe care o adusese de la bucătărie. Jaques o apucă imediat şi se puse pe ronţăit, ceea ce demonstra, fără tăgadă, că i se degajaseră căile nutritive şi funcţionau perfect.

Cât despre doctor, acesta îşi promise să-şi ia revanşa când Double-Buoche se va îmbolnăvi. Acesta însă nu suferi, cât mai dură drumul, decât o mică indigestie, în apropierea insulelor Azore, pe care şi-o tratâ singur în maniera vechilor romani, băgându-şi degetele în gură.

Astfel ajunse bricul „La Roxelane", al căpitanului Pamphile, după o călătorie reuşită, în portul Marsilia pe 30 septembrie. Acolo îşi vându foarte bine cafeaua, ceaiul şi mirodeniile pe care le căpătase de la chinezul Kao-Kiou-Koan. Cât despre Jaques I, el fu vândut pentru suma de şaptezeci şi cinci de franci lui Eugene Isabey, care îl cedă lui Flers în schimbul unei pipe turceşti. Flers i-l dădu lui Decamps pentru o puşcă grecească.

— Şi iată cum Jaques a ajuns de pe malul râului Bango pe strada aceasta din cartierul Saint-Denis, unde educaţia sa a fost desăvârşită sub atenta îndrumare a prietenului Fau până a atins gradul de perfecţiune pe care îl cunoaşteţi.

Jadin se înclină apoi cu modestie în aplauzele celor din jur. Se auzi un ţipăt îngrozitor de dincolo de uşa de la intrare. Ne-am repezit spre scară şi am găsit-o pe fetiţa portăresei, pe jumătate leşinată, în braţele lui Tom. Ursul, speriat de ieşirea noastră precipitată, a fugit pe scări în jos. Imediat am auzit un al doilea ţipăt, mai pătrunzător decât primul. Era bătrâna marchiză care locuia de treizeci şi cinci de ani la etajul al treilea şi care, atrasă de zgomot, ieşise, cu un sfeşnic în mână. Dăduse peste urs şi leşinase imediat.

Tom urcă cincisprezece trepte, găsi deschisă o uşă la etajul al patrulea şi intră ca la el, nimerind peste un ospăţ de nuntă. Se auziră o mulţime de urlete. Mesenii, cu mirii în frunte, se repeziră

pe scări. Toată casa, de la mansardă la pivniță, se trezi într-un adevărat balamuc. Fiecare vorbea în același timp și, cum se întâmplă în asemenea situații, nimeni nu asculta.

În cele din urmă aflară cauza. Fetița dăduse alarma. Le povesti că urcase fără lumină, cu crema cerută în mână și s-a simțit cuprinsă de mijloc. S-a întors și a dat peste Tom. Îngrozită de urs, a țipat. Noi am ieșit, iar Tom s-a speriat și a produs întreaga derută din imobil.

Alexandre Decamps, care era stăpânul animalului, a cerut iertare pentru el și a cerut să i se spună unde se află pentru a-l aduce înapoi. Totodată, i-a liniștit pe oameni, asigurându-i că ursul nu le va face nici un rău.

De el s-a apropiat un puști de cinsprezece ani, care i-a arătat jartiera miresei, pe care tocmai o manevra pe sub masă pentru a decora cu aceasta pe unul dintre meseni. Alexandre o luă, intră în sala de mese și îl găsi pe Tom, care se plimba cu mare grijă chiar pe masă, printre platourile cu mâncare. A rămas înlemnit.

Acest nou delict l-a pierdut. Mirele avea, din nefericire, aceleași gusturi cu ursul. S-au ridicat imediat murmure violente. Degeaba l-a urmat bietul Tom în liniște pe Alexandre. Pictorul s-a întâlnit chiar în ușă cu proprietarul. Bătrâna marchiză îi spusese acestuia că va părăsi imediat casa. Mirele, la rândul său, a strigat că nu va rămâne mai mult de un sfert de oră vecinul unui asemenea animal. Ceilalți locatari au făcut, la rândul lor, scandal. Propietarul s-a speriat văzându-și dintr-o dată casa goală și i-a cerut pictorului să scape de urs. Doar așa se eliminau cauzele atâtor scandaluri.

Pe de altă parte Decamps începuse a se sătura de urs, de aceea opuse rezistență doar de formă. Își dădu cuvântul de onoare că a doua zi Tom va părăsi imobilul și, pentru a-i liniști pe locatarii care cereau evacuarea imediată a animalului și țipau că nu pot dormi cu el în casă, coborî în curte ca să-l bage pe urs în cușca pentru câine, de care îl și legă.

Promisiunea făcută de pictor, care pe jumătate și fusese pusă în practică, li se păru suficientă oamenilor. Fiecare se retrase în apartamentul său, iar liniștea se restabili.

Cât despre Tom, el încearcă să scape de apăsarea de pe umerii săi. Ieși din cușcă, rupse frânghia cu care era legat și pătrunse, prin gard, în curtea vecină.

CAPITOLUL VIII

Cum Tom a răsucit încheietura unui oştean din garda municipală şi de unde venea spaima pe care i-o inspira acea respectabilă miliţie.

Locatarul de la parterul imobilului de la numărul 111 fu foarte surprins să vadă, a doua zi, un urs care se plimbă prin grădină. Închise imediat uşa pe care o deschisese pentru a privi afară şi făcu acelaşi lucru prin ferestrele micuţe. Pe unde pătrunsese ciudatul amator de horticultură în grădina sa? Din nefericire, o tufă de liliac ascundea ruptura din gard. De aceea, oricât se uită el afară, nu descoperi nimic. Cum locatarul de la parter era abonat la ziarul „Constitutionnel", îşi aminti că, doar cu câteva zile mai devreme, citise, sub rubrica Valenciennes, că oraşul fusese victima unui fenomen deosebit: o ploaie de broaşte râioase însoţită de tunete şi fulgere, căzută într-o asemenea cantitate, că străzile şi acoperişurile caselor au fost acoperite de acele animale. Imediat după aceea, cerul îşi schimbă culoarea din gri-cenuşiu în albastru indigo.

Abonatul la „Constitutionnel" îşi ridică privirea şi, văzând cerul negru şi pe Tom în grădina sa, fără a înţelege maniera în care intrase acolo, începu să creadă că era vorba de un fenomen ca la Valenciennes, cu diferenţa că, în loc de broaşte râioase, plouase cu urşi.

Preocupat de acea idee, se întoarse şi îşi privi barometrul. Acesta indica ploaie şi furtună. În clipa aceea se auzi un tunet. Flama albastră a unui fulger pătrunse în cameră. Abonatul la „Constitutionnel" se gândi că nu mai avea nici o clipă de pierdut. Îşi trimise de îndată valetul la comisariatul de poliţie şi bucătăreasa după un caporal şi nouă oameni. Aşa voia să se pună sub protecţia poliţiei şi sub pază militară.

În acest timp trecătorii, care au văzut ieşind, de la numărul 111, valetul şi camerista, ambii îngrijoraţi, se adunaseră în faţa porţii şi făceau cele mai incoerente presupuneri. Îl interogau pe portar.

Acesta, spre marea lor dezamăgire, nu știa mai mult decât ei. Tot ce putea să le spună era că alarma se dăduse din corpul de clădire situat între curte și grădină.

Tocmai atunci apăru în pragul porții și abonatul la „Constitutionnel". Tremura din toate mădularele, era palid și striga după ajutor. Tom îl zărise în spatele ferestrelor și, obișnuit cu tovărășia oamenilor, se duse la el alergând, ca să facă, desigur, cunoștință. Dar, abonatul la „Constitutionnel", înțelegând greșit manifestările ursului, văzuse o declarație de război în ceea ce era, de fapt, un gest de politețe, și bătu prudent în retragere. Ajuns în poarta curții, auzi crăpând în spatele lui tocurile ferestrelor ce dădeau spre grădină, dar și geamurile spărgându-se. Atunci retragerea se preschimbase într-o adevărată derută și fugarul apăru, după cum v-am zis, în fața curioșilor și acelor gură-cască din stradă, dând semne vizibile de tulburare maximă și strigând după ajutor din toate puterile.

Se întâmplă ceea ce se petrece în asemenea împrejurări, adică, în loc să-i sară în ajutor, mulțimea se risipi, fugind fiecare unde vedea cu ochii. Rămase doar un membru al gărzii municipale care se găsea în adunătură. Sigur pe el, se apropie de abonatul la „Constitutionnel", își duse mâna la chipiu și îl întrebă cu ce-i poate fi de folos. Dar cel căruia i se adresă nu mai avea nici glas, de aceea arătă cu degetul spre poarta prin care venise și-i indică direcția din care fugise. Membrul gărzii municipale pricepu că pericolul venea de acolo, își aprinse bricheta, urcă două-trei trepte și pătrunse în clădire.

După ce dădu ușa la o parte și intră în apartament, primul lucru pe care-l văzu fu fața binevoitoare a lui Tom. Acesta, ridicat pe picioarele din spate, își trecuse capul și labele prin tocul unei ferestre al cărei geam fusese spart și privea curios prin camera ce-i era necunoscută.

Garda municipală se opri, neștiind dacă trebuia să avanseze sau să se retragă. De abia îl văzu însă Tom, fizându-și ochii măriți asupra lui, că, respirând precipitat, ca un bivol rănit, se puse pe fugă cât putea de repede. Cele patru labe ale sale îl purtară în cel mai retras colț din grădină, manifestându-și teama pe care i-o insufla cel din garda municipală.

Dacă, până acum, l-am prezentat pe Tom ca pe un animal dotat cu gândire și bun simț, trebuie să întrerupem povestirea pentru ca să înțelegeți mai bine de unde venea teama ursului față de uniforma militară. Nu fusese provocată de nici o demonstrație ostilă și,

în consecință, era dăunătoare pentru reputația ireproșabilă pe care haina militară o lasă de obicei.

Într-o seară de carnaval din anul 1831, Tom, care locuia la Paris de șase luni și fusese deja civilizat de societatea artistică din jurul său, devenind cel mai amabil urs din câți se văzuseră până atunci prin oraș, trebuia să închidă și să deschidă o ușă în timpul petrecerii, stând ridicat pe picioarele din spate. Purta o halebardă în mână și dansa menuet, ținând, cu grație, o coadă de mătură în spatele capului. Își petrecuse ziua făcând acele exerciții nevinovate, spre marea satisfacție a celor din atelier. Doborât de oboseală, adormise într-un dulap ce îi servea de culcuș, când cineva bătu în ușa de la stradă. În aceeași clipă, Jaques dădu semne clare de bucurie, astfel că Decamps ghici că era vorba de mentorul maimuțoiului.

Ușa se deschise. Apăru Fau, îmbrăcat în paiață și Jaques, după cum îi era obiceiul, îi sări în brațe.

– Bine, bine, îi zise Fau, punându-l pe masă și așezându-i cana între mâini. Ești un animal încântător. Ai și armă? Prezintă arma! Ochește! Foc! Foarte bine. O să-ți fac un costum de grenadier și vei face de pază în locul meu. Dar unde e Tom? Cu el am treabă acum.

– În culcușul său, cred, îi răspunse Decamps.

– Aici, Tom, aici! îl strigă Fau.

Acesta mormăi scurt, ceea ce arăta că a înțeles ce se vorbise despre el, dar nu era deloc grăbit să se arate.

– Bine, Tom, așa asculți când îți comand ceva? zise Fau. Tom, prietene, nu mă obliga să folosesc alte mijloace, mai violente.

Ursul scoase o labă din dulap, dar nu și vreo altă parte a trupului său. Începu să mormăie plângăreț, ca un copil care e trezit din somn și care nu îndrăznește să protesteze altfel împotriva tiraniei profesorului său.

– Unde este coada de mătură? îl întrebă Fau, dând glasului său o expresie de supărare.

Începu să caute printre undițele de pescuit și bețele ce se găseau după ușă.

– Prezent! strigă Alexandre, arătându-i-l pe Tom, care, recunoscând zgomotul făcut de Fau, se ridicase și se apropiase de noul venit.

– A dat Dumnezeu! zise Fau. Fii amabil, doar vin special pentru tine tocmai de la cafeneaua Procope.

Tom își clătină capul de jos în sus și de sus în jos.

– Foarte bine! Acum dă-mi mâna!

– Unde-l duci? întrebă Decamps.

– Aşteaptă o clipă, îi răspunse Fau, şi vei vedea cât o să se bucure.

– Dar unde vreţi să plecaţi împreună?

– La bal mascat... Hai, Tom, la drum, prietene! Ne aşteaptă o birjă.

Ca şi cum Tom ar fi înţeles valoarea acelui ultim argument, coborî repede scările, urmându-şi interlocutorul. Ajuns la trăsură, birjarul îi deschide uşa, îi coborî scara mobilă şi ursul, ajutat de Fau, urcă în vehicul.

– Ha, ha, ha, ce ciudat s-a deghizat domnul! făcu vizitiul. Să juri că e un urs adevărat. Unde să vă conduc, domnilor?

– La Odéon, îi zise Fau.

– Mooor! făcu Tom.

– Haideţi, haideţi, nu vă supăraţi, îi zise vizitiul ursului. Ajungem repede la destinaţie.

După o jumătate de ceas, birja se oprea la poarta teatrului. Fau coborî primul şi îl plăti pe vizitiu. Apoi îl apucă de labă pe Tom, cumpără două bilete şi intră în sală fără ca omul ce controla accesul la teatru să aibă ceva de zis.

Pe când se plimbau prin foaier, lumea începu să se intereseze de Tom. Noul venit imita atît de bine pe animalul a cărui blană o purta, încât curioşii se îngrămădeau în jurul său. Începură să-l tragă de coadă şi să-l ciupească de urechi.

– Mooor! făcu Tom.

Un strigăt de admiraţie se ridică din mulţime. Imitaţia era perfectă!

Fau îl conduse pe Tom la bufet, îi oferi câteva prăjituri care îi plăceau şi pe care le înghiţi cu o lăcomie foarte bine imitată, astfel că galeria izbucni în râs. Apoi îi dădu un pahar cu apă, iar ursul îl luă cu delicaţie între labe, aşa cum obişnuia de câte ori Decamps îi permitea să se aşeze la masă, şi îl dădu pe gât. Entuziasmul nu mai cunoscu limite.

Fau, care tocmai voia să părăsească anturajul, se trezi închis în mijlocul unui cerc atît de strâns, că începu să se teamă de reacţiile lui Tom, care şi-ar fi folosit dinţii şi ghearele ca să iasă de acolo. Lucrurile s-ar fi complicat, de aceea îl conduse într-un colţ, îl bătu pe spate şi-i dădu ordin să stea cuminte. Tom stătea în două picioare, cum era obişnuit, şi cel mai atent observator l-ar fi luat,

după poziție, drept un membru al gărzii naționale. Un arlechin îi oferi pușca sa de lemn, pentru ca totul să fie perfect.

– Știți, domnule, îi zise Fau arlechinului, cui i-ați dat arma dumneavoastră?

– Nu, îi răspunse acesta.

– Nu ghiciți?

– Deloc.

– Uitați-vă bine la el. După eleganța cu care se mișcă, după gâtul aplecat mereu spre stânga, așa cum și-l ținea Alexandru cel Mare, după imitarea perfectă a mormăitului... Cum?... Nu-l recunoașteți?

– Pe cuvântul meu că nu!

– Este Odry, îi zise Fau. Odry, cu costumul său din „Ursul și pașa".

– Nu se poate! glăsui arlechinul.

– Mooor! făcu Tom.

– Da, acum îi recunosc vocea, spuse interlocutorul lui Fau. Cum de nu mi-am dat seama mai devreme? Spuneți-i să se deghizeze mai bine.

– Bine, bine, promise Fau îndreptându-se spre sală. Dar nu trebuie să-l necăjim prea mult. Am de gând să-l pun să danseze menuet.

– Adevărat?

– Doar mi-a promis. Spuneți aceste lucruri prietenilor dumneavoastră, ca să nu-i facă vreo glumă proastă.

– Fiți liniștit.

Fau traversă cercul și arlechinul, încântat, merse de la mască la mască pentru a anunța noutatea și a repeta recomandările. Așa că fiecare se îndepărtă cu discreție. În acea clipă se dădu un semnal și toți o luară la fugă spre sală. Dar, înainte de a-și urma tovarășii, arlechinul se apropie de Tom și îi șopti la ureche:

– Te-am recunoscut, mascatule!

– MOOOR! făcu Tom.

– Ah! Mormăi atât de bine! Vei dansa și menuet, nu-i așa?

Tom își clătină capul în sus și în jos, așa cum obișnuia când era întrebat ceva. Arlechinul, satisfăcut de răspunsul afirmativ, porni să cucerească o Colombină pentru a dansa cu ea menuetul.

În această vreme, Tom a rămas singur cu cea care servea limonada, nemișcat, la postul lui, dar cu ochii fixați pe tejghea, unde se ridicau piramidele de prăjituri. Limonadiera remarcă atenția lui neîntreruptă și, căutând o modalitate de a-și plasa

marfa, luă o farfurie și întinse mâna spre el. Ursul întinse laba, luă prăjitura cu delicatețe, apoi o luă pe a doua și pe a treia. Limonadiera îi oferea în continuare, iar Tom nu o refuza. Astfel că, până se termină dansul din sală, înghiți vreo două duzini. Oamenii reveniră în foaier.

Arlechin aduse o păstoriță și o vrăbiuță, ca partenere pentru dansul următor.

În calitate de veche cunoștință, se aplecă spre Tom și îi șopti ceva la ureche. Ursul, pe care prăjiturile îl făcuseră încântător, îi răspunse printr-un mormăit amabil. Arlechinul se întoarse către galerie și anunță noul dans. Lumea izbucni în aplauze și strigă: „Să mergem în sală! Să mergem în sală!" Vrăbiuța și păstorița îl luară fiecare de câte o labă pe Tom. Acesta, ca un cavaler galant, se lăsă condus, uitându-se mirat la cele două dansatoare, cu care se trezi în mijlocul sălii. Lumea se așeză, unii luând loc în loje, alții formară cerc în jurul lor. Orchestra începu să cânte.

Menuetul acela era triumful lui Tom și capodopera coregrafică a lui Fau. Succesul fu imens de la început și ajunse până la delir. Tom fu dus pe brațe pe o avanscenă, apoi păstorița își luă coronița cu trandafiri de pe cap și i-o puse lui pe frunte. Sala bătea din palme și striga.

Ursul se aplecă peste balustrada de la loja sa cu multă eleganță. În clipa aceea se auziră primele măsuri ale contradansului. Se grăbiră cu toții să meargă la parter, cu excepția câtorva curtezani ai noului rege, care au rămas alături de el, încercând să-l facă să ia parte la noul dans. Dar, la toate cererile lor, Tom răspundea doar printr-un mormăit.

Cum distracția începea să devină monotonă, cei rămași începură să se îndepărteze de urs, nu fără a-i recunoaște talentele în domeniul muzicii, dar dezamăgiți pentru că discuția cu el se dovedea destul de insipidă. Abia se mai aflau lângă el trei sau patru persoane. După o oră uitaseră toți de el. Așa trece gloria pe lumea asta!

Timpul se scurse și veni ora de plecare. Parterul se golise, lojele de asemenea. Câteva raze ale zilei ce se năștea pătrunseră în sală. Femeia de serviciu verifica starea încăperii, când auzi un sforăit dinspre avanscenă. Cineva întârziase acolo. Deschise ușa și îl găsi pe Tom care, obosit de petrecerea din timpul nopții, se retrăsese în fundul lojei sale și căzuse într-un somn binefăcător.

Consemnul, din acest punct de vedere, este foarte sever și femeia de serviciu este sclava consemnului. Pătrunse deci în lojă

şi, cu amabilitatea specifică pentru clasa socială căreia bănuia că-i aparţinea intrusul, îi făcu observaţia că era aproape ora şase dimineaţa, oră la care orice om se află la propriul domiciliu.

– Mooor! îi răspunse Tom.

– Ascultaţi-mă, domnule. Acum dormiţi, domnule, dar o să vă simţiţi mai bine în patul dumneavoastră. Duceţi-vă acasă! Soţia dumneavoastră îşi face probabil multe griji că lipsiţi. Nici nu mă aude omul ăsta, pe cuvântul meu! Ah, ce somn greu are!

Îl bătu pe umăr.

– Moor!

– Bine, bine. Nu mai faceţi nazuri. E timpul să facem curăţenie prin sală. Vreţi să vă aducem o trăsură?

– Moor!

– Haide, haide! Sala Odéon nu e han! Plecaţi odată! Nu vă comportaţi omeneşte, domnule Odry! Aveţi înaintea dumneavoastră o fostă actriţă şi tot nu vreţi să ascultaţi ce vă spune. Vreţi să chem paza? Comisarul de poliţie nu s-a culcat încă. Aşa, nu vreţi să fiţi în conformitate cu regulamentul? Mă loviţi cu pumnii? Ei, bine, o să vedeţi ce păţiţi. Domnule comisar! Domnule comisar!

– Ce s-a întâmplat? o întrebă pompierul de gardă.

– Ajutor, domnule pompier! Ajutor! striga femeia de serviciu.

– Hei! Garda municipală!

– Ce e? întrebă sergentul care comanda patrula.

– Mama Chose strigă după ajutor. Se află în primele rânduri ale sălii de spectacol, aproape de scenă.

– Să mergem acolo.

– Aici, domnule sergent, aici! îi strigă femeia.

– Venim îndată!

– Nu vă fie teamă, pe aici nu sunt scări ca să vă împiedicaţi. Apropiaţi-vă! E aici, în colţul acesta, lângă uşa care comunică cu teatrul. Ia te uită, banditul! E puternic precum un turc!

– Mooor! făcu Tom.

– Îl auziţi cum face? Mă întreb dacă aşa trebuie să vorbească un creştin.

– Hai, prietene, zise sergentul, ai cărui ochi, începând să se obişnuiască cu întunericul, îl percepură pe Tom. Ştim ce înseamnă să fii tânăr şi, vedeţi, atât mie, cât şi altora, ne place să ne amuzăm. Nu-i aşa, mamă Chose? Dar mă supun regulamentelor. A venit ora retragerii în corpul de gardă al familiei dumneavoastră. Pas vioi, înainte, marş! Hai, porniţi cu piciorul stâng!

– Mooor!

– E frumos, şi noi imităm animalele. Acum trecem însă la alt fel de exerciţii. Hai, hai, camarade, ieşi de bună voie. Aha, nu vrei? Faci pe răul? Bine, bine, atunci vom avea de ce râde. Apucaţi-l pe vagabondul ăsta şi afară cu el!

– Nu vrea să meargă, dom' sergent.

– De ce avem pat la puşcă? Haideţi, ardeţi-l pe spinare şi peste picioare.

– Mooor! Mooor!

– Ardeţi-l!

– Dom' sergent, zise unul dintre soldaţii gărzii municipale, mi se pare că e un urs adevărat. L-am apucat de blană cu mâna şi nu s-a smuls din piele.

– Ei, dacă e un urs se schimbă treaba. Purtaţi-vă cu grijă cu el. Propietarul lui ne va da bani ca să-l ia înapoi. Duceţi-vă şi căutaţi lampa portarului!

– Mooor!

– Mi-e totuna. Urs sau nu, zise unul dintre soldaţi, a încasat-o bine de la noi şi îşi va aminti mereu de garda municipală.

– Poftim obiectul cerut, vorbi un membru al patrulei, aducând lampa.

– Apropiaţi lumina de faţa lui!

Soldatul execută ordinul.

– Are bot, zise sergentul.

– Isuse, Dumnezeule! ţipă femeia de serviciu luându-o la goană. E un urs adevărat!

– Aşa e, un urs adevărat! Trebuie să vedem dacă are acte asupra lui şi să-l conducem la domiciliu. Vom fi recompensaţi. Probabil că animalul s-a rătăcit şi, cum îi place societatea, a intrat la Odéon.

– Mooor!

– Vedeţi? Ştie să răspundă.

– Ia te uită! făcu unul dintre soldaţi.

– Ce e?

– Are un săculeţ legat de gât.

– Deschideţi-l!

– O carte de vizită!

– Citiţi-o!

Soldatul o luă şi citi:

„Mă numesc Tom. Locuiesc în mahalaua Saint-Denis, strada principală, numărul 109. Am o sută de parale la mine. Patruzeci pentru birjă, trei franci pentru cei care mă conduc la mine acasă".

– Are dreptate, Dumnezeule! strigă un soldat. Iată bănuții!

– Cetățeanul este în regulă, zise sergentul. Cine se oferă să-l conducă la domiciliu?

– Noi! răspunseră în cor soldații.

– Nu trebuie toți. Numai doi dintre voi. Ei vor lua și recompensa. Hai, hotărâți-vă, băieți!

Doi soldați din garda municipală avansară spre Tom. Îi trecură o frânghie în jurul gâtului și apoi îi legară și botul. Tom nu opuse nici o rezistență. Loviturile date cu patul puștii îl făcuseră foarte ascultător. Când ajunseră la vreo patruzeci de pași de Odéon, unul dintre cei doi de la garda municipală zise:

– E vreme frumoasă. De ce să luăm trăsura, ce, suntem burghezi?

– Ai dreptate. Cu atât mai mult cu cât câștigăm și paralele ce ar trebui să le dăm birjarului.

– Atunci, s-a făcut!

După o jumătate de oră se aflau la poarta cu numărul 109. Bătură și după puțină vreme le deschise portărița, pe jumătate adormită.

– Uite, măicuță, ți l-am adus pe unul dintre locatarii tăi. Îl recunoști? Face parte din grădina ta de animale?

– Bineînțeles! îi răspunse portărița. Trebuie să fie ursul domnului Decamps.

În aceeași zi, Odry primi acasă o notă de plată a prăjiturilor. Prețul se ridica până la șapte franci și jumătate. Dar ministrul lui Schahabahan I demonstră ușor că nu putea fi vinovat: în noaptea aceea făcea de gardă la Tuilleries.

Cât despre Tom, el păstrase, începând de atunci, o anumită teamă pentru loviturile date în spinare cu patul puștii, mai ales că fusese adus acasă pe jos, deși el își plătise trăsura.

De aceea nimeni nu trebuie să se mire de ce, când văzu că intră pe ușă un individ de la garda municipală, tresări și bătu în retragere spre cel mai ascuns colț din grădină. Nimic nu dă însă mai mult curaj unui om decât retragerea inamicului său. De altfel, după cum am mai spus, cel din garda municipală era destul de îndrăzneț. Se puse deci să-l urmărească pe Tom, care, aciuit în colțul său, încercă mai întâi să sară gardul. Înțelese însă, după două-trei tentative, că lucrul respectiv îi era imposibil. Se ridică pe labele din spate și se pregăti pentru apărare. Folosi, cu acel prilej, lecțiile de box pe care i le dăduse prietenul său Fau.

Gardianul municipal, la rândul său, se puse în gardă și își atacă

adversarul după toate regulile artei. La a treia trecere, fentă cu o lovitură de cap şi îl răni pe urs în coapsă. Tom pară lovitura următoare. Gardianul îl ameninţă pe partea dreaptă, Tom reveni în poziţia de gardă şi îl prinse cu toată puterea pe om de mânerul sabiei sale. Gardianul scăpă arma din mână şi se trezi la discreţia adversarului.

Din fericire pentru el şi din nefericire pentru Tom, comisarul sosi tocmai în clipa aceea. Văzu actul de rebeliune împotriva forţei publice. Îşi scoase din buzunar eşarfa, o strânse de trei ori pe burtă şi, simţindu-se susţinut de gardă, ordonă caporalului şi celor nouă oameni ai săi să coboare în grădină, apoi să se aranjeze în poziţie de luptă. După alinierea soldaţilor, comisarul se pregăti să comande foc. Tom, preocupat de dispunerea lor şi de manevrele pe care le făceau, îl lăsă pe gardianul cu care se înfrunta să-i scape şi să fugă. Acesta, ţinându-şi cu mâna stângă pe cea dreaptă, rănită, se retrase imediat lângă ai săi. Ursul rămase în picioare, nemişcat, lângă gard.

Atunci începu interogatoriul. Tom, acuzat că a intrat hoţeşte într-o casă locuită şi a comis o tentativă de crimă asupra unui agent public, tentativă ce nu reuşise datorită unor împrejurări independente de voinţa lui, neputând să aducă martori în favoarea sa, fu condamnat la moarte. În consecinţă, caporalul fu însărcinat cu execuţia.

Astfel, în liniştea care domina mulţimea ce se strânsese acolo se auzi doar glasul caporalului. Comandă, una după alta, toate manevrele necesare. Totuşi, la comanda „ochiţi", se mai întoarse o dată spre comisar. Un murmur de compasiune se ridică dinspre mulţime, dar comisarul de poliţie, care fusese deranjat de la masă, fu neînduplecat. Făcu semn cu mâna ca ursul să fie executat.

– Foc! zise caporalul.

Soldaţii executară şi nefericitul Tom căzu străpuns de opt gloanţe.

Exact în clipa aceea revenea acasă Alexandre Decamps, cu o scrisoare de la domnul Cuvier, prin care Tom era primit la grădina publică de animale şi urma să fie bine îngrijit acolo.

CAPITOLUL IX

Cum reuşi căpitanul Pamphile să înăbuşe o revoltă la bordul bricului „La Roxelane" şi ceea ce urmă după aceea.

Tom era originar din Canada. Aparţinea acelei rase ierbivore întâlnită de obicei prin munţii situaţi între New-York şi lacul Ontario şi care iarna, când zăpada o goneşte de pe piscurile îngheţate, se aventurează să coboare uneori în haite flămânde până în cartierele mărginaşe din Portland şi Boston.

Acum, dacă doriţi să aflaţi cum a ajuns Tom de pe malurile fluviului Saint-Laurent pe cele ale Senei, ne vom întoarce către sfârşitul anului 1829 şi vom merge până la extremitatea Oceanului Atlantic, între Islanda şi capul Farewell. Acolo vom da peste bricul vechiului nostru prieten căpitanul Pamphile care, sătul de călătorii în Orient, a urcat spre Polul Nord, asemeni lui Ross ori Parry, nu pentru a găsi o trecere între insula Melvil şi pământul Banks, ci într-un scop mai util şi mai avantajos. Ştiind că mai avea doi ani până a primi fildeşul, căpitanul Pamphile încerca să generalizeze sistemul său de comerţ în nord, pentru a obţine acelaşi succes ca în arhipelagul indian.

Teatrul de acţiune al vechilor sale realizări devenise ceva mai steril datorită numeroaselor nave ce călătoreau la acele latitudini. Apoi simţea nevoia să mai schimbe aerul. Numai că, de această dată, în loc să fie în căutare de piper şi ceai, umbla după ulei de balenă.

Cunoscând caracterul prietenului nostru corsar, se înţelege de la sine că nu-şi bătuse prea mult capul ca să recruteze un echipaj de mateloţi vânători de balene. Nici nu-şi supraîncărcase nava de şalupe, frânghii şi harpoane. Se mulţumise să viziteze, în momentul când pornise pe mare, aruncătoarele de pietre, tunurile şi alte arme care, după cum am mai povestit, îi serveau drept lest. Îşi inspectase puştile şi săbiile de abordaj, luase provizii pentru şase săptămâni şi apoi trecuse strâmtoarea Gibraltar pentru ca, prin

luna septembrie, când pescuitul este în toi, să ajungă la 60 grade latitudine nordică.

Căpitanului Pamphile îi plăcea foarte mult să-şi facă bine treaba. Se adresa în mod special navelor care se cunoşteau că erau bine încărcate. Ştim care era maniera lui de a trata în asemenea împrejurări delicate. Nu constituie deci un lucru de mirare că afacerile îi mergeau binişor spre bine. Nu-şi schimbase defel maniera de lucru, deşi trecea prin localităţi diferite. Se afla astfel cu cincizeci, poate o sută de butoaie goale, pe la bancul Terra-Nova, când, din întâmplare, întâlni o navă ce revenea de la pescuit de morun.

Deşi căpitanului Pamphile îi plăceau speculaţiile serioase, importante, nu le neglija nici pe cele mici. Cincizeci de butoaie goale trecură la bordul navei de pescuit, care, în schimb, se oferi să-i dea cincizeci de butoaie pline. Policar observă imediat că butoaiele pline aveau cu trei degete mai puţin în înălţime decât cele goale, dar căpitanul Pamphile insistă să se treacă cu vederea acea mică iregularitate ţinând cont că morunul abia fusese pus la sare. Examină totuşi recipientele primite unul după altul pentru a se asigura de calitatea peştelui. Dădu apoi ordin să fie bătute bine în cuie şi transportate în cală, cu excepţia unuia singur, pe care îl reţinu pentru uzul său personal.

Seara, doctorul coborî la el în momentul când se aşeza la masa. Venea, în numele echipajului, să ceară trei sau patru butoaie de peşte. De aproape o lună, proviziile fiind epuizate, mateloţii nu mai mâncau decât bucăţi de carne de balenă şi cotlete de focă. Căpitanul Pamphile îl întrebă pe doctor dacă au ce mânca. Acesta îi răspunde că da, însă bucatele acelea, execrabile chiar când erau proaspete, nu se îmbunătăţeau deloc odată cu trecerea timpului. Căpitanul Pamphile îi răspunse că era dezolat, dar tocmai avea, din partea companiei Beda din Marsilia, o comandă de patruzeci şi nouă de butoaie cu morun sărat. Nu putea să strice contractul. Dacă echipajul dorea morun proaspăt, nu avea decât să-şi pescuiască, fiindcă el nu se va opune în nici un fel la aşa ceva.

Doctorul ieşi.

După vreo zece minute, căpitanul Pamphile auzi un zgomot intens la bordul navei.

Mai multe voci strigau:

– La arme! La arme!

Un matelot urla:

– Trăiască Policar! Jos căpitanul Pamphile!

Căpitanul Pamphile îşi zise că era timpul să se arate la faţă. Se ridică de la masă, îşi aprinse pipa, lucru pe care nu-l făcea decât în mijlocul celor mai cumplite furtuni, luă un fel de bici cu mai multe curele, confecţionat chiar de el cu o grijă deosebită, de care nu se servea decât în situaţii memorabile, şi urcă pe punte.

Avansă până în mijlocul echipajului, care era împărţit pe grupuri, privind în dreapta şi în stânga, pentru a vedea dacă exista, printre toţi oamenii aceia, vreunul neobrăzat care să-l atace cu vorba.

Pentru un necunoscător, căpitanul Pamphile părea că face un rond obişnuit. Dar, pentru echipajul de pe bric, care îl ştia bine, era cu totul altceva. Se cunoştea că Pamphile era gata să explodeze atunci când nu rostea un cuvânt. Ori, în clipele acelea, devenise înfiorător de tăcut. În sfârşit, după ce făcu două-trei ture, se opri înaintea locotenentului său care părea, ca şi alţii, că nu este străin de revoltă.

– Policar, viteazule, îl întrebă el, ştii ce aduce vântul care bate acum?

– Cum, căpitane? încercă să-i răspundă Policar. Ce aduce vântul? Ce vreţi să spuneţi?

– Ce aduce vântul?

– Pe legea mea dacă ştiu! răspunse Policar.

– Ei, atunci o să-ţi spun eu.

Căpitanul Pamphile examină serios şi imperturbabil cerul acoperit de nori. Apoi întinse mâna în direcţia brizei, după obiceiul mateloţilor. Se întoarse, în cele din urmă, spre locotenentul său.

– Policar, viteazule, am să-ţi spun eu ce aduce vântul ăsta. Bătaie.

– Bănuiam, îi răspunse Policar.

– Acum, viteazul meu Policar, vrei să ai amabilitatea de a-mi spune ce va cădea?

– Ce va cădea?

– Da, ca o grindină.

– Pe legea mea dacă ştiu.

– Ei bine, va cădea o ploaie de lovituri de bici. Dacă ţi-e frică de aşa ceva, camarade Policar, dacă te temi de ploaia asta, intră imediat în cabina ta şi să nu mai ieşi de acolo! M-ai auzit, Policar?

– Am auzit, căpitane, îi răspunse acesta, coborând scara ce ducea la cabina lui.

– Băiatul ăsta e foarte deştept, continuă căpitanul Pamphile.

Apoi făcu din nou două-trei ture pe punte şi se opri în faţa şefului dulgherilor, care ţinea o suliţă în mână.

– Bună, Georges, îi zise căpitanul. Ce-i cu jucăria asta în mâna ta?

– Păi, căpitane, se bâlbâi dulgherul. Să mă ierte Dumnezeu, e un stuf cu care îmi curăţ hainele de praf.

Dulgherul lăsă să-i cadă suliţa din mână. Căpitanul o luă de jos şi o frânse în două, ca şi când ar fi fost o crenguţă.

– Am înţeles, continuă Pamphile. Voiai să-ţi scuturi hainele. Bine, prietene, bine. Curăţenia este o virtute, cum spun italienii.

Făcu semn la doi ucenici dulgheri ca să se apropie.

– Veniţi încoace! Puneţi mâna pe nuia şi daţi tare peste vesta bietului Georges, iar pe tine, Georges, băiete, te rog să-ţi laşi trupul în vestă.

– Câte lovituri, căpitane?

– Douăzeci şi cinci de fiecare.

Execuţia începu, cele două ajutoare operând fiecare pe rând, cu mare măiestrie. Căpitanul număra loviturile. La cea de-a treizecea, Georges leşină.

– Bine, zise Pamphile. Duceţi-l în hamacul lui. Restul o să i-l daţi mâine.

Îndepliniră ordinul. Căpitanul se învârti iar de două-trei ori, apoi se opri în faţa matelotului care strigase:

– Trăiască Policar! Jos căpitanul Pamphile!

– Ei bine, îi zise el, ai un glas tare frumos, Gaetano, băiatul meu.

Gaetano vru să-i răspundă. Dar, oricât încerca, din gâtlej nu-i ieşeau decât sunete nearticulate.

– Ia te uită! zise căpitanul. Ţi-ai pierdut vocea. Asta e ceva grav, Gaetano, băiete, şi trebuie să găsim un remediu. Doctore, trimite-mi patru învăţăcei într-ale medicinei.

Doctorul desemnă patru oameni care se apropiară de nefericitul Gaetano.

– Veniţi aici, dragilor, zise căpitanul, şi urmaţi-mi ordinele întocmai. Luaţi o frânghie. O agăţaţi apoi de o bârnă, ca un fel de scripete. Un capăt îl treceţi, în chip de cravată, în jurul gâtului acestui băiat de ispravă. Trageţi de celălalt capăt până veţi ridica pe omul nostru la treizeci de picioare înălţime de la sol. Îl lăsaţi atârnat aşa zece minute şi, după ce îl coborâţi, va vorbi ca o mierlă şi va ciripi ca un graur. Hai, mişcaţi-vă repede, dragilor!

Execuţia începu într-o linişte adâncă şi se sfârşi tot aşa. Nu se

auzi nici măcar un murmur. Căpitanul Pamphile fu atât de atent la desfăşurarea acesteia, încât i se stinse şi pipa. După zece minute, cadavrul matelotului rebel cădea pe punte. Doctorul se apropie de el şi constată că, într-adevăr, era mort. După aceea i se legă o ghiulea de picioare şi fu aruncat în mare.

– Acum, zise căpitanul Pamphile, scoţându-şi pipa din gură, duceţi-vă toţi să mi-o aprindeţi şi să nu fie decât unul care să mi-o aducă înapoi!

Matelotul cel mai apropiat de el o luă, marcat de cel mai adânc respect. Coborî apoi cu venerabilul obiect pe scara ce ducea la coridorul dintre cabine, urmat de restul echipajului.

Pe punte rămaseră doar căpitanul Pamphile şi doctorul. După o clipă apăru Double-Bouche, cu pipa aprinsă.

– Aha! Tu ai venit, banditule! îi zise căpitanul. Ce făceai în vreme ce oamenii aceia de ispravă se plimbau pe punte şi îşi puneau la punct tâlhăriile? Răspunde, canalie!

– Pe legea mea, spuse Double-Bouche, văzându-l pe căpitan mai bine dispus şi dispărându-i astfel teama, îmi înmuiam bucata de pâine în oala aflată pe foc pentru a vedea dacă e bună ciorba şi îmi băgam degetele în sos ca să văd dacă e destul de sărat.

– Bine, caraghiosule, ia ce-i mai bun din fiertură şi cea mai bună bucăţică din mâncarea cu sos, iar din ce rămâne fă o supă pentru câinele meu. În ceea ce-i priveşte pe mateloţi, ei vor mânca doar pâine cu apă timp de trei zile. Aşa vor fi siguri că nu se vor îmbolnăvi de scorbut. Să mergem la masă, doctore!

Căpitanul coborî în camera sa, mai puse un tacâm la masă, pentru invitatul său, şi se puse pe mâncat morun proaspăt ca şi cum nimic nu s-ar fi întâmplat.

Terminând cina, căpitanul ieşi pe punte ca să facă inspecţia de seară. Totul era în perfectă ordine. Matelotul de cart la post, pilotul la cârmă, vela foc ridicată.

Bricul mergea cu toate pânzele în vânt şi fugea cu opt noduri pe oră, având în stânga sa bancul Terra-Nova şi în dreapta golful Saint-Laurent. Vântul sufla dinspre vest-nord-vest şi se părea că multă vreme va rămâne aşa.

Căpitanul Pamphile se gândea că, după o zi furtunoasă, va avea o noapte liniştită. Coborî în cabina sa, îşi scoase haina, îşi aprinse pipa şi se duse la fereastră, ca să se uite afară, urmărindu-şi din priviri fumul de la pipă.

După cum puteţi judeca, el avea mai multă originalitate decât poezie sau imaginaţie. Totuşi, fiind un marinar pur-sânge, nu putea

să vadă luna strălucitoare, în miez de noapte, cum își aruncă năvoadele de argint peste valurile înspumate ale oceanului, fără a se lăsa furat de visarea specifică tuturor oamenilor mării pentru elementul pe care trăiesc.

Stătea astfel, aplecat pe fereastră, cam de două ore, nebăgând de seamă altceva decât clipocitul valurilor, nevăzând altceva decât înălțimea Saint-Jean, care dispărea la orizont asemeni unei corăbii, când se simți apucat cu vigoare de gulerul cămășii sale și de fundul pantalonilor. În același timp, cele două mâini care-și permiteau acea familiaritate acționară astfel încât realizară o mișcare de basculare, una apăsând, cealaltă ridicând, așa că picioarele căpitanului Pamphile, părăsind solul, se găsiră imediat mai sus decât capul său. Vru să strige după ajutor, dar nu mai avu timp. În momentul când deschise gura, persoana care făcea experimentul acela ciudat cu el, observând că trupul era suficient de aplecat în afară, dădu drumul, deodată, atât pantalonilor, cât și cămășii. Așa că Pamphile, supunându-se fără voia lui legii gravitaționale, se prăbuși cu capul înainte și dispăru în valurile din jurul vasului, care-și continua drumul cu viteză, fără a bănui că fusese văduvit de căpitanul său.

A doua zi de dimineață, pe la ora zece, cum Pamphile nu se arătă pe punte, după cum îi era obiceiul, doctorul intră în cabina lui și o găsi goală. De îndată se risipi zvonul în tot echipajul că patronul dispăruse. Comanda navei revenea locotenentului, de aceea se duseră imediat și îl scoaseră pe Policar din cabina lui, unde își respecta cu sfințenie arestul, și îl proclamară căpitan.

Primul act de putere al noului șef fu să-i distribuie fiecărui om câte o porție de morun și două rații de rachiu, apoi de a-l milui pe Georges cu cele douăzeci de lovituri pe care mai trebuia să le primească.

La trei zile după aceste evenimente nu se mai vorbea nimic despre căpitanul Pamphile la bordul vasului, ca și cum ciudatul personaj nici n-ar fi existat vreodată.

CAPITOLUL X

Cum a ajuns căpitanul Pamphile pe spinarea unei balene crezând că este o insulă şi cum a devenit sclavul lui Şarpe-Negru.

Când a revenit la suprafaţa apei, căpitanul Pamphile a văzut că bricul „La Roxelane" era deja prea departe ca să mai fie auzit dacă ar fi strigat. De aceea se gândi că era inutil să-şi piardă puterile ca să strige. Începu să se orienteze spre cel mai apropiat petic de pământ. Îşi dădu seama că acesta trebuia să fie Capul Breton şi începu să înoate spre el ţinând cont de steaua polară, pe care o păstra întotdeauna în dreapta sa.

Căpitanul Pamphile înota ca o focă. Totuşi, după patru-cinci ore începu să se simtă obosit. De altfel, cerul era acoperit de nori şi călăuza lui dispăruse.

Se gândi că n-ar fi rău să se odihnească puţin. În consecinţă făcu pluta pentru a se întrema.

Rămase aproape un ceas în poziţia aceea, fără a face decât mişcările strict necesare pentru a se menţine la suprafaţa apei, şi văzu stingându-se una după alta stelele de pe cer.

Oricât de filosof ar fi fost căpitanul Pamphile, situaţia era prea puţin veselă. Ştia foarte bine poziţia pământurilor din jur şi ştia că se afla la o depărtare de cel puţin trei-patru leghe de orice coastă.

Simţind că îi reveniră forţele după odihna aceea relativă, începu iar să înoate cu ardoare până când zări, la câţiva paşi înaintea sa, o suprafaţă întunecată pe care nu o remarcase până atunci. Deşi noaptea era atât de întunecată, ochii săi nu se puteau înşela.

Căpitanul Pamphile bănui că era vorba de o insuliţă sau de vreo stâncă ce nu fusese trecută pe nici o hartă. Să o fi neglijat marinarii şi geografii?

Se îndreptă spre aceasta şi ajunse în dreptul ei. Abia păşi pe noul pământ, că îşi dădu seama că era foarte lunecos, probabil datorită apelor care îl spălau fără încetare. Reuşi, cu mare greutate, să se mişte pe insulă şi constată că era foarte bombată,

avea între douăzeci şi douăzeci şi cinci de picioare lungime. Înălţimea îi era cam de zece picioare de la nivelul mării. Fără îndoială, nu era locuită.

Căpitanul Pamphile făcu îndată înconjurul noului său domeniu. Era gol şi steril, cu excepţia unui fel de copac de grosimea unei cozi de mătură, lung de opt până la zece picioare şi fără crengi sau frunze. Mai existau câteva ierburi umezite, care arătau că, pe vreme de furtună, insula era cu totul acoperită de ape. Căpitanul Pamphile atribui lipsa de pe hărţi a acelei porţiuni de uscat unei incredibile neglijenţe a geografilor şi se jură că, de îndată ce va ajunge în Franţa, se va adresa Societăţii pentru Călătorii cu un memoriu ştiinţific în care va arăta eroarea înaintaşilor săi.

Tocmai îşi făcea planurile şi proiectele de viitor legate de acest lucru, când i se păru că aude vorbindu-se nu departe de el. Privi în toate direcţiile dar, noaptea fiind atât de întunecoasă, nu zări nimic. Ascultă din nou şi, de această dată, distinse mai multe voci. Deşi cuvintele i se păreau neinteligibile, căpitanului Pamphile îi veni mai întâi ideea de a striga după ajutor, dar, neştiind dacă necunoscuţii îi erau prieteni sau duşmani, se hotărî să mai aştepte. În orice caz, insula unde se afla nu era atât de îndepărtată de pământ, astfel că nu-i era teamă că va muri de foame, mai ales că golful Saint-Laurent putea fi văzut în timpul zilei. Se hotărî să stea ascuns până la ziuă, ca să nu fie descoperit de alţii.

În consecinţă, se duse spre extremitatea cea mai îndepărtată a insulei, opusă locului de unde veneau vocile. Glasurile acelea omeneşti erau mai de temut decât răgetele unor animale feroce.

Liniştea se restabilise şi căpitanul Pamphile începea să creadă că totul urma să se desfăşoare fără probleme deosebite, când simţi că solul se înmoaie sub picioarele sale. Prima idee care-i trecu prin cap fu că era un cutremur de pământ, dar pe tot cuprinsul insulei nu observase nimic care să semene cu un crater de vulcan.

Îşi aminti despre ceea ce auzise în legătură cu acele formaţiuni submarine care apar deodată la suprafaţa apei, rămân aşa câteva zile, luni sau chiar ani, fac pe unii colonişti să se aşeze chiar pe acele meleaguri, să-şi semene pământurile, să-şi ridice case, iar mai târziu, pe neaşteptate, se distrug scufundându-se în mare, fără o cauză aparentă, ducând cu ele, în adâncuri, pe toţi încrezătorii care s-au stabilit pe ele.

În orice caz, pentru că Pamphile nu avusese timp nici să semene, nici să-şi ridice casă, deci nu-şi regreta nici recolta pierdută, nici imobilele, se pregăti să-şi continue călătoria înotând,

mulţumit de faptul că insula lui apăruse tocmai la timp la suprafaţa mării pentru a-i permite o odihnă binemeritată.

Se resemnase în întregime cu voinţa Domnului când, spre mirarea lui, observă că terenul, în loc să se scufunde, părea să meargă înainte, trasând după el o urmă înspumată, asemeni unui vas.

Ce fel de insulă plutitoare era aceea?

Căpitanul Pamphile văzuse multe lucruri în cursul vieţii sale aventuroase şi hoinare, aşa că nu era omul care să se mire doar pentru atât. Remarcă însă şi faptul că insula lui, cu o inteligenţă inexplicabilă, se îndrepta spre punctul septentrional al Capului Breton. Cum nu avea preferinţe pentru un punct sau altul, se hotărî să nu se amestece şi să o lase în pace, ca să se ducă acolo unde avea treabă. Doar profita de situaţie pentru a călători odată cu ea!

Dar, cum faptul că solul era atât de alunecos devenise mult mai periculos de când începuse mişcarea aceea, căpitanul Pamphile, oricât de priceput marinar se ştia, nu se mai aventură spre regiunea cea mai înaltă a insulei. Se prinse de arborele fără ramuri şi frunze care părea să marcheze centrul şi aşteptă cu răbdare să vadă desfăşurarea evenimentelor.

Se înţelege cu uşurinţă că devenise numai ochi şi urechi. În intervale de timp când întunericul era mai puţin dens, datorită vântului care mai risipea norii şi lăsa stelele să strălucească pentru câteva clipe ca nişte diamante, i se părea că distinge, asemeni unui punct negru, o insulă mai mică, un fel de călăuză pentru cea mare, pe care se afla el.

Aceea mergea în faţă, cam la o distanţă de cincizeci de paşi. Când valurile care băteau în flancuri domeniul său erau mai puţin zgomotoase, vocile pe care le percepuse mai demult ajungeau iar la urechile lui, purtate de suflul brizei, nesigure şi de neînţeles, ca nişte murmure scoase de duhurile mării.

Abia când crepusculul începu să apară dinspre răsărit, căpitanul Pamphile reuşi să se orienteze bine şi se miră, după cât se ştia de deştept, că nu-şi dăduse mai devreme seama de situaţia în care se afla.

Insuliţa care se deplasa în faţa domenului său era o barcă în care se găseau şase sălbatici. Domeniul său, o balenă pe care o remorcaseră acei foşti aliaţi canadieni ai Franţei. Copacul fără crengi şi frunze de care se ţinuse era harponul care-l ucisese pe uriaşul mărilor şi care, intrat în rană la o adâncime de patru-cinci picioare, ieşea în afară cu încă opt-nouă picioare.

Huronii, văzând dubla captură pe care o făcuseră, lăsară să le scape o exclamaţie de surpriză. Dar, judecând apoi că era sub demnitatea unui om ca să se mire de ceva, continuară să vâslească în liniştе spre pământ, fără a se mai ocupa de căpitanul Pamphile care, văzându-i pe sălbatici, în ciuda nepăsării lor aparente, nu-i pierdea din vedere şi deveni neliniştit datorită situaţiei ciudate în care se găsea.

Când balena fu adusă la un sfert de milă de extremitatea nordică a Capului Breton, barca se opri. Enormul cetaceu, continuându-şi drumul datorită impulsului ce-i fusese imprimat, se apropie încet de pirogă până o atinse. Atunci cel care părea şeful grupului de sălbatici, un tip voinic, înalt de cinci picioare şi opt degete, vopsit în alb şi în roşu, având pe piept un tatuaj cu un şarpe negru, şi care purta pe capul ras o pană a păsării paradisului prinsă de singurul smoc de păr ce-i rămăsese pe creştet, îşi băgă cuţitul în teacă, luă tomahawk-ul în mâna dreaptă şi avansă încet, cu demnitate, către căpitanul Pamphile.

Acesta, care din bricul său văzuse toţi sălbaticii din lumea cunoscută, de la cei din Filipine până la cei din insulele Sandwich, care-l uciseseră mişeleşte pe căpitanul Cook, îl lăsă pe huron să se apropie fără a-i acorda prea multă atenţie.

Ajuns la trei paşi de european, indianul se opri şi îl privi pe căpitanul Pamphile. Acesta, decis să nu se dea un pas înapoi, îl privi pe huron cu mult calm.

În sfârşit, după vreo zece minute de inspectare reciprocă, indianul vorbi:

— Şarpele-Negru e un mare şef, zise el.

— Pamphile, din Marsilia, e un mare căpitan, spuse provensalul.

— Şi de ce fratele meu, continuă huronul, şi-a părăsit vasul pentru a se urca pe balena mea?

— Pentru că, îi răspunse căpitanul Pamphile, echipajul l-a aruncat în mare şi, obosit de cât a înotat, s-a odihnit pe primul lucru care i-a ieşit în cale, fără să ţină seama al cui este.

— Bine, zise huronul. Şarpele-Negru e un şef mare, iar căpitanul Pamphile va fi servitorul lui.

— Ia repetă ce ai zis, îl întrerupse marseiezul, pus pe ceartă.

— Am zis, reluă huronul, că Pamphile va vâsli în barca lui Şarpe-Negru când aceasta va fi pe apă, îi va duce cortul din scoarţă de mesteacăn atunci când va călători pe pământ, îi va aprinde focul când îi va fi frig, îi va schimba mocasinii când vor fi prea uzaţi. În

schimb, Şarpele-Negru îi va da căpitanului Pamphile resturile de la masa lui şi pieile vechi de castor pe care nu le mai poate folosi.

– Ia te uită! făcu căpitanul. Şi dacă aceste convenţii nu-i plac lui Pamphile şi Pamphile le refuză?

– Atunci Şarpele-Negru îi va lua scalpul lui Pamphile şi îl va pune la intrarea în coliba sa, alături de scalpurile a şapte englezi, nouă spanioli şi unsprezece francezi, care atârnă deja acolo.

– Bine, zise căpitanul, care înţelesese că nu era cel mai tare. Şarpele-Negru e un şef mare, iar Pamphile va fi servitorul său.

După acest schimb de cuvinte, Şarpele-Negru făcu semn echipajului său să debarce pe balenă şi să-l înconjoare pe francez. Şeful le spuse câteva vorbe oamenilor săi, care aduseră pe uriaşul animal mai multe lădiţe, un castor, două-trei păsări doborâte cu săgeţi şi tot ce trebuia pentru a face focul.

Apoi Şarpele-Negru coborî în pirogă, luă câte o pagaie în fiecare mână şi începu să vâslească către pământ.

Căpitanul era preocupat să-l privească cu mare atenţie pe şef cum se îndepărtează cu barca pe apă, când trei huroni se apropiară de el. Unul îi desfăcu cravata, altul îi scoase cămaşa şi al treilea îl debarasă de pantaloni, în buzunarul acestora având şi ceasul.

Urmară alţi doi, unul purtând un brici şi altul un fel de paletă cu cochilii micuţe umplute de culori ca roşu, galben, albastru. Îi făcură semn căpitanului Pamphile să se culce şi, în vreme ce restul echipajului aprindea focul de parcă s-ar fi aflat pe o insulă adevărată, jumuleau păsările şi jupuiau castorul, începură să-l spele pe noul lor tovarăş. Apoi unul îi rase capul, cu excepţia unui şomoiog de păr pe care sălbaticii au obiceiul să-l păstreze. Altul îşi plimbă pensula cu felurite culori pe tot trupul şi îl vopsi după ultima modă adoptată de obişnuiţii de pe malurile râului Otawa şi ai lacului Huron.

Odată încheiată prima operaţiune pregătitoare, cei doi valeţi de cameră ai căpitanului Pamphile se duseră ca să aducă un buchet de pene smuls din coada unui wipp-poor-will care se prăjea în clipa aceea şi pielea castorului care începea să se frigă şi se înapoiară astfel la victima lor. Îi fixară penele pe singurul smoc de păr ce-i rămăsese francezului şi îi prinseră pielea de castor în jurul şoldurilor.

După ce terminară şi operaţiunea aceasta, unul dintre huroni îi dădu o mică oglindă căpitanului Pamphile. Acesta se privi. Era într-adevăr hidos.

În vremea asta, Şarpele-Negru ajunsese pe ţărm şi îşi con-

tinuase drumul spre o colibă de dimensiuni considerabile ce se vedea acolo. Intră câteva clipe în locuinţă, apoi ieşi însoţit de un om îmbrăcat ca un european. După gesturile lor, s-ar fi crezut că unul dintre fiii deşertului îi arăta unui om civilizat captura pe care o făcuse.

După câteva momente, locuitorul de la Capul Breton se urcă, la rândul său, într-o barcă cu doi sclavi, vâsli către balenă şi o înconjură o dată, fără a îndrăzni să se urce pe ea. Apoi, după de şi-a dat probabil seama că huronul îi spusese adevărul, a pornit înapoi spre uscat, unde îi aştepta nemişcat şeful.

După o clipă, sclavii omului alb aduseră diferite obiecte pe care căpitanul Pamphile nu reuşi să le distingă din cauza distanţei. Acestea fură aşezate în piroga omului roşu. Apoi şeful huronilor se puse iar pe vâslit către insula conjuncturală unde îl aşteptau francezul şi echipajul de sălbatici.

Ajunse la ei în momentul în care castorul şi wipp-poor-will-ul tocmai se scoteau de pe foc fiindcă se prăjiseră bine. Mâncă apoi coada castorului şi aripile wipp-poor-will-ului şi, conform convenţiilor stabilite, dădu resturile servitorilor săi, printre care îl regăsi, încântat, pe căpitanul Pamphile.

Huronii îi aduseră prada pe care o găsiseră la prizonierul lor. Şeful avea să-şi aleagă ceea ce-i plăcea mai mult.

Şarpele-Negru examină cu destul dispreţ cravata, cămaşa şi pantalonii. În schimb, se interesă foarte mult de ceas, a cărui folosinţă era evident că nu o cunoştea. Totuşi, după ce l-a întors pe toate părţile, l-a ţinut atârnat de lănţişor, l-a balansat câteva clipe, s-a convins că are de-a face cu un animal.

Astfel, l-a dus la ureche, l-a ascultat foarte atent, l-a întors pe toate feţele din nou, încercând să-i descopere mecanismul, şi-a pus o mână pe inimă şi cealaltă, cu cronometrul, şi-a dus-o la ureche.

Aceste manevre l-au convins şi mai mult că avea de-a face cu un animal, care avea un puls asemănător cu al său. De aceea, a culcat ceasul alături de o broască ţestoasă foarte mică, de dimensiunile unei monede de cinci franci şi groasă cât o jumătate de nucă pe care o păstra cu grijă într-o cutie foarte bogată în încrustaţii făcute din diferite cochilii şi care era o parte din tezaurul său personal.

Satisfăcut de ceea ce dobândise, împinse cu piciorul cravata, pantalonii şi cămaşa, lăsându-le generos la dispoziţia echipajului său.

După ce terminară masa, Şarpele-Negru, huronii şi prizonierul

trecură de pe balenă în pirogă. Atunci, căpitanul Pamphile văzu că obiectele aduse de pe țărm erau două carabine englezești, patru sticle de rachiu și un butoi cu praf de pușcă. Șarpele-Negru, considerând că nu era demn de el să utilizeze balena pe care o ucisese, o schimbase cu alcoolul, munițiile și armele pe care i le oferise colonistul.

În clipa aceea, locuitorul de la Capul Breton reapăru pe mal, întovărășit de cinci ori șase sclavi, coborî într-un canoe mai mare decât cel cu care navigase prima oară și porni iar pe mare. Tot atunci, Șarpele-Negru, la rândul său, porunci oamenilor săi ca să părăsească balena, așa încât să nu-l deranjeze în nici un fel pe noul proprietar al imensului animal.

Astfel începu ucenicia căpitanul Pamphile. Un huron, crezând că-l pune în încurcătură, îi dădu o pagaie. Dar, cum francezul trecuse prin toate gradele, de la mus la căpitan, folosi vâsla cu asemenea forță, precizie și îndemânare, că Șarpele-Negru, pentru a-i arăta întreaga sa satisfacție, îi permise să-i sărute cotul.

În aceeași seară, șeful huron și echipajul său se opriră sub o stâncă uriașă care se ridica în apropierea alteia mai mici, în mijlocul golfului Saint-Laurent.

Unii începură să se ocupe de înălțarea cortului din coajă de mesteacăn pe care sălbaticii din America septentrională îl duc aproape întotdeauna cu ei atunci când vânează sau călătoresc. Alții se împrăștiară în jurul stâncii și se apucară să caute prin toate scobiturile stridii, scoici, arici de mare și alte produse. Aduseră o cantitate atât de mare că, după ce se sătură Șarpele-Negru, rămase destul pentru toată lumea.

După ce sfârșiră masa, Șarpele-Negru ceru să i se aducă imediat cutia în care închisese ceasul pentru a vedea dacă noul său animal nu suferise vreun accident.

Îl luă, așa cum făcuse și de dimineață, cu gingășie. Dar de abia îl atinse cu mâinile că simți că nu-i bătea inima. Îl duse la ureche și nu auzi nimic. Imediat încercă să-l readucă la viață suflând asupra lui. Își dădu seama însă că încercările sale erau zadarnice.

— Ia-ți înapoi animalul, îi zise el proprietarului, profund abătut. A murit...

Căpitanul Pamphile, care ținea mult la ceasul său, mai ales că îi fusese dăruit de logodnica sa, nu așteptă să i se spună de două ori. Își trecu lănțișorul în jurul gâtului și, încântat că a reintrat în posesia darului său, se feri să-l mai întoarcă.

Plecară apoi mai departe, spre apus. Seara debarcară pe țărmul

insulei Anticosta şi, în ziua următoare, pe la patru după-amiază, după de au depăşit capul Gasoée, au intrat în apele fluviului Saint-Laurent pe care urmau să urce până la lacul Ontario, de unde marele şef avea să-i conducă spre lacul Huron, pe malul căruia se ridica wigwam-ul său.

CAPITOLUL XI

Cum a urcat căpitanul Pamphile timp de cinci zile pe cursul fluviului Saint-Laurent şi cum a scăpat din mâinile lui Şarpe-Negru.

Căpitanul Pamphile, după cum s-a văzut, s-a supus, prompt şi resemnat, cu soarta, lucru greu de acceptat pentru un om atât de violent şi de hotărât ca el. Explicaţia constă în faptul că, în decursul vieţii sale furtunoase, se aflase în multe situaţii grele. Dacă nu am prezentat până acum decât partea frumoasă a aventurilor sale, nu trebuie uitat că el se învăţase să ia hotărâri prompte şi decise.

Ori, după cum am spus, el văzuse că nu se putea impune. Îşi luase un aer de aparentă resemnare în faţa lui Şarpe-Negru, cu care îl înşelă pe indian, oricât de bun cunoscător al firii omeneşti se dovedea a fi huronul.

Trebuie recunoscut şi faptul că Pamphile, care era mare amator de călătorii pe apă, se dovedea foarte curios ca să vadă cât de mult stăpâneau naţiunile sălbatice din Canada secretele unei asemenea îndeletniciri.

Structura bărcii în care se afla francezul era confecţionată dintr-un lemn foarte tare, dar şi flexibil. Plăci din scoarţă de mesteacăn şi alte bucăţi de lemn, legate cu îndemânare şi lipite cu gudron, alcătuiau fundul ambarcaţiunii şi pereţii laterali. Interiorul mai avea un strat din scânduri de brad foarte subţiri, ca şindrila de pe acoperiş.

Observatorul nostru era prea imparţial ca să nu-i admire pe constructorii acelui mijloc de mişcare datorită căruia se putea deplasa, deşi în ciuda voinţei sale, spre Marile Lacuri. Dintr-un singur semn se arătase mulţumit de uşurinţa cu care se mişca barca. Uşurinţa aceea aducea două avantaje imense. Primul era că ar fi lăsat repede în urmă, considerând un număr egal de vâslaşi, adică cinci-şase, cea mai bună barcă englezească. Al doilea, care era doar local, consta în faptul că, de îndată ce ajungeau la mal, oamenii o puteau lua în spate şi o transportau uşor până la

următorul curs de apă. Lucrul acela putea fi făcut doar de doi oameni.

Avantajele acelea erau compensate de un inconvenient. O singură mişcare nesigură ar fi răsturnat-o. Dar acel inconvenient nu exista pentru canadieni, care trăiesc la fel de mult în apă ca pe uscat. Cât despre marseiez, am văzut că făcea parte din familia focilor.

În seara primei zile de navigaţie pe apele interioare, barca se opri într-un golfuleţ de pe malul drept. Echipajul ridică barca din apă, pregătindu-se să-şi petreacă noaptea pe pământul de la Noul-Brunswick.

Şarpele-Negru a fost atât de mulţumit de inteligenţa şi supunerea de care dăduse dovadă noul său servitor timp de patruzeci şi opt de ore cât fuseseră împreună, că după ce îi lăsă, ca în ajun, o porţie bună de mâncare, îi dărui o piele de bivol care mai avea câteva fire de păr, pentru a o folosi ca saltea.

Dar căpitanul Pamphile trebui să renunţe la gândul de a avea şi o pătură. Ori, după cum vă amintiţi, era dezbrăcat, neavând altceva decât o piele de castor în jurul şoldurilor. Era foarte puţin pentru negustorul obişnuit cu temperaturile din Senegal şi Congo. De aceea nu trebuie să ne mirăm că şi-a petrecut noaptea schimbându-şi pielea de castor dintr-o poziţie în alta, în aşa fel încât să-şi încălzească diferitele porţiuni ale trupului. Totuşi, insomnia forţată din noaptea aceea avu şi o parte bună. Pricepu că era bine păzit, întrucât, de câte ori se mişca dintr-un motiv sau altul, se ridica şi câte un cap cu doi ochi strălucitori, în ciuda întunericului, asemănători cu ai unui lup. De aceea se hotărî să fie foarte prudent în acţiunile sale.

A doua zi, de dimineaţă, grupul porni iar la drum. Se aflau într-o zonă unde fluviul făcea o cotitură atât de mare încât părea un lac legat de ocean. Nu întâlneau nici un fel de obstacol în drum. Curentul abia se simţea. Vântul, favorabil sau nu, influenţa prea puţin barca lor şi de fiecare dată când priveau pe ţărmuri în faţa ochilor li se desfăşura peisajul nelimitat, care se pierdea până la orizontul albastru, iar în depărtare se vedeau casele ca nişte puncte albe.

Din când în când, în zare, unde privirile abia mai distingeau ceva, apărea vârful acoperit de zăpadă al vreunui masiv muntos aparţinând lanţului de piatră ce se întinde de la capul Caspi până la izvorul râului Ohio. Distanţa era atât de mare, încât era im-

posibil de spus dacă imaginea aceea fugitivă aparţinea cerului sau pământului.

Ziua se scurgea astfel, căpitanul Pamphile părând să dea o mare atenţie tuturor acelor aspecte şi să le admire neîncetat. Totuşi, plăcerea de a observa ţinuturile nu-l abătu nici o clipă de la datoria lui de matelot. De aceea, Şarpele-Negru, încântat de bunul lui gust şi de felul în care muncea, îi strecură, în timpul când se odihneau, o pipă plină ochi cu tutun, favoare pe care francezul o aprecie cu atât mai mult cu cât fusese privat de asemenea plăcere de când Double-Bouche îi aprinsese pipa în timpul revoltei de pe „La Roxelane". De aceea zise imediat, înclinându-se:

– Şarpele-Negru e un mare şef!

Marele şef îi răspunse, politicos, la rândul său:

– Căpitanul Pamphile este un servitor credincios.

Conversaţia luă sfârşit astfel şi fiecare se apucă de fumat.

Seara ajunseră pe o insulă. Ceremonia cinei se desfăşură obişnuit, spre satisfacţia tuturor. Dar noaptea precedentă lăsase urme şi căpitanul Pamphile era îngrijorat de felul în care putea să combată frigul, care era mai intens pe o insulă în mijlocul apei decât pe continent. Dar, spre surprinderea lui, când desfăcu pielea de bivol, găsi o cuvertură de lână. Evident, Şarpele-Negru era un stăpân al naibii de bun şi, dacă Pamphile nu ar fi avut alte planuri de viitor, probabil că ar fi rămas în serviciul lui.

Oricât de bine s-ar fi simţit însă între salteaua sa din piele de bivol şi cuvertura din lână, prefera patul său de pe vas şi bricul „La Roxelane" în locul unei insule de pe fluviul Saint-Laurent. Deşi culcuşul îi era inferior celui pe care-l folosea în mod obişnuit, acest lucru nu-l împiedica să doarmă bine şi să aibă un somn adânc, fără vise.

Către ora unsprezece a celei de-a treia zi, începu să se zărească Quebec-ul. Căpitanul spera că Şarpele-Negru va face un popas în oraşul acela. De aceea începu să tragă la rame mai vârtuos ca oricare altul, fapt ce-i aduse o consideraţie deosebită din partea marelui şef. În împrejurările respective, francezul nu mai apucă să-i acorde cascadei Montmorency importanţa pe care o merita. Numai că francezul se înşelase. Barca trecu prin faţa portului, depăşi capul Diamant şi porni drept spre cascada Chaudière.

Cum era încă ziuă, căpitanul Pamphile a putut admira minunata cădere de apă, a cărei înălţime este de cincizeci de picioare şi are o lăţime de două sute şaizeci, desfăşurându-se ca o pătură de zăpadă peste covorul de verdeaţă.

Au navigat apoi pe râuri înconjurate de păduri minunate. Dintre copaci se ridicau uneori stânci ce-şi arătau capetele chelioase şi albe ca frunzele unor bătrâni. Cina şi noaptea se petrecură asemeni celor anterioare.

În ziua următoare, barca fu pusă la apă încă din zori. Cu toată filosofia lui, căpitanul Pamphile începea să se îngrijoreze. Era frământat de faptul că, adâncindu-se prin păduri, se îndepărta tot mai mult de Marsilia şi evadarea devenea mai dificilă. Vâslea deci cu o nepăsare pe care marele şef n-o mai observase până atunci la el şi pe care i-o trecea cu vederea datorită antecedentelor lui foarte bune.

Deodată ochii francezului se fixară spre orizont, iar pagaia îi rămase nemişcată. Matelotul care dădea la rame lângă el îşi continuă munca, astfel că barca se învârti de două ori în jurul propriei axe.

– Ce s-a întâmplat? îl întrebă Şarpele-Negru, ridicându-se de pe fundul bărcii unde stătuse culcat şi scoţându-şi pipa din gură.

– Iată, îi răspunse căpitanul Pamphile întinzând mâna către sud. Sau nu mă pricep deloc la navigaţie sau vine spre noi o furtună foarte ciudată.

– Vede fratele meu vreun semn că Dumnezeu i-a zis furtunii: „Suflă şi distruge"?

– Mai e vorbă? Priveşte norul acesta atât de negru care vine asupra noastră.

– Fratele meu are ochi de cârtiţă, îi răspunse şeful. Ce zăreşte el nu-i un nor.

– Mincinosule! zise căpitanul Pamphile.

– Şarpele-Negru are ochi de vultur, reluă şeful. Omul alb nu are decât să aştepte şi se va convinge singur.

Dealtfel, pretinsul nor înainta cu asemenea viteză că francezul nu mai întâlnise un fenomen similar, indiferent de cât de tare a suflat vântul. După câteva secunde, marinarul nostru, oricâtă încredere avea în experienţa lui, îşi dădu seama că se înşelase. Nu se scurse un minut şi trebui să recunoască faptul că Şarpele-Negru avea dreptate.

Norul nu era altceva decât un stol imens de porumbei care emigrau spre nord.

Preţ de o clipă, căpitanul Pamphile nu-şi crezu ochilor. Păsările erau atât de multe şi făceau atâta zgomot, că era imposibil să crezi că toţi porumbeii din lume ar fi format un asemenea nor. Cerul, care spre nord era albastru şi senin, era cu totul acoperit către

sud, cât cuprindeai cu privirea, de un fel de pânză gri ale cărei margini nu se zăreau.

Curând pânza aceea se interpuse între soare şi ei, astfel că se făcu atât de întuneric, încât ai fi crezut că se lăsase seara. După o clipă, un fel de avangardă, compusă din mii de porumbei, trecu pe deasupra bărcii lor cu o viteză uimitoare. Fu urmată apoi de grosul armatei şi întunericul deveni şi mai dens.

Căpitanul Pamphile observa fenomenul acela cu stupoare, în vreme ce indienii, din contra, păreau obişnuiţi cu asemenea spectacole. Cel puţin de câţiva ani nu mai asistaseră la aşa ceva, de aceea se înveseliră, începură să strige şi să-şi pregătească săgeţile pentru a profita de mana cerească pe care o întâlniseră.

La rândul său, Şarpele-Negru îşi încărca puşca încet şi în linişte, sigur de prada pe care o va doborî din norul viu de deasupra lui. Apoi îşi puse arma pe umăr şi, fără a se mai obosi ca să ochească, trase. Preţ de o clipă se făcu o spărtură prin nor, care lăsă să treacă razele de soare. Aceasta dispăru însă imediat. Vreo cincizeci de porumbei căzură ca o ploaie în barcă şi în jurul acesteia.

Indienii îi culeseră pe toţi, nu înţelege de ce trebuia atât efort când încă două împuşcături ar fi umplut barca. Căpitanul Pamphile, răsucindu-se, îl văzu pe şef că se culcase iar, îşi pusese arma lângă el şi îşi reaprinsese pipa.

— Şarpele-Negru şi-a încheiat deja vânătoarea? îl întreabă francezul.

— Şarpele-Negru a ucis dintr-un singur glonţ toţi porumbeii care-i trebuiau la masă lui şi însoţitorilor săi. Un huron nu este un om alb ca să distrugă inutil creaturile Marelui Spirit.

— Aha, îşi zise căpitanul Pamphile, nu judecă rău pentru un sălbatic. Totuşi, nu m-aş fi supărat dacă l-aş fi văzut făcând încă trei-patru găuri în linţoliul de pene de deasupra noastră, măcar pentru a vedea dacă soarele se mai află la locul lui.

— Priveşte într-acolo şi linişteşte-te, îi zise şeful, întinzând mâna spre sud.

Spre orizontul meridional începea să se reaprindă lumina aurie, în vreme ce spre nord toată zona era cufundată în întuneric. Probabil că porumbeii din fruntea coloanei ajunseseră deja la cotul fluviului Saint-Laurent. Păsările făcuseră într-un sfert de oră drumul pe care barca îl parcursese în patru zile.

În rest, pânza gri continua să se întindă deasupra lor, ca şi când spiritele de la Polul Nord ar fi tras-o spre ele. Ziua, rapidă şi ea, cobora în valuri peste munţi, se întindea peste câmpie şi inunda

văile. În cele din urmă ariergarda zburătoare îi depăşi asemeni unui nor, iar soarele, eliberat din pânzele acelea întunecate, continua să zâmbească pământului.

Oricât de curajos ar fi căpitanul Pamphile şi oricât de mic ar fi fost pericolul prezentat de fenomenele respective, nu se simţise strălucit cât durase noaptea aceea forţată. De aceea salută revenirea luminii cu mare bucurie, îşi reluă pagaia şi începu să vâslească în timp ce alţi servitori al lui Şarpe-Negru jumuleau porumbeii pe care şeful îi doborâse cu puşca, iar ei cu săgeţile necruţătoare.

În ziua următoare, barca trecu pe lângă Montreal cum trecuse pe lângă Quebec, fără ca Şarpele-Negru să manifeste vreo intenţie, cât de mică, de a trece prin oraş. Din contră, făcu semn vâslaşilor să avanseze pe partea dreaptă a fluviului, să debarce acolo, în ţinutul indienilor Cochenonegas, al căror şef stătea nemişcat pe mal şi fuma. Acesta schimbă câteva cuvinte cu Şarpele-Negru. Căpitanul nu înţelese nimic, căci nu le cunoştea graiul.

După un sfert de oră porniră iar pe firul apei şi întâlniră primele repezişuri. Nu le înfruntară. Şarpele-Negru porunci să debarce iar, ceea ce şi făcură. Doi dintre ei luară piroga pe umeri şi porniră în şir indian. Şeful hotărâse ca, în loc să se chinuie cu apele dezlănţuite, să meargă cu grijă pe mal. După două ore trecură de repezişuri şi barca fu pusă iar la apă.

Barca zburda iar pe fluviu. Trecură vreo trei ore, când căpitanul Pamphile, adâncit în gândurile sale, auzi un strigăt de bucurie. Fusese scos din piepturile celor din jur, cu excepţia lui Şarpe-Negru. Se petrecea un fenomen la fel de curios ca şi cel din ajun, numai că de această dată miracolul nu avea loc în aer, ci în apă.

Un cârd de veveriţe negre emigra, la rândul său, de la est spre vest, aşa cum porumbeii se deplasaseră în ajun de la sud la nord. Veveriţele traversau fluviul cât era de lat. Fără îndoială, animalele se reuniseră de mai multe zile şi aşteptaseră vânt favorabil, căci curentul avea în locul acela o lăţime de aproape patru mile, aşa că, oricât de bune înotătoare ar fi fost vietăţile acelea, n-ar fi reuşit să depăşească obstacolul dacă nu le-ar fi ajutat Dumnezeu.

Dealtfel, o briză serioasă sufla dinspre munţii aflaţi spre Boston şi Portland, astfel că întreaga flotilă se aruncase în apă. Vietăţile îşi foloseau cozile ca nişte pânze şi traversau fără probleme fluviul cu vântul bătând din spate. Nu se foloseau de lăbuţe decât dacă le era strict necesar ca să menţină direcţia.

Cum sălbaticii adorau carnea de veveriţă mai mult decât cea

de porumbel, echipajul pirogii se grăbi să vâneze animalele emigrante. Nici marelui şef nu-i displăcu o astfel de activitate.

De aceea, luă o sarbacană, deschise o cutiuţă din scoarţă de mesteacăn brodată foarte frumos cu blană de elan şi scoase de acolo vreo douăzeci de săgeţi de cel mult două degete şi subţiri ca nişte ace, având o extremitate dotată cu un vârf şi pe cealaltă garnisită cu un puf de spini, astfel încât să acopere capacitatea tubului cu care erau lansate.

Alţi doi indieni făcură la fel, în vreme ce restul trăgeau la rame. Căpitanului Pamphile îi reveni sarcina să adune animalele răpuse şi să le extragă micile instrumente cu care indienii le doborau. După zece minute, barca se afla la locul vânătorii şi sălbaticii îşi începură activitatea.

Căpitanul Pamphile fu stupefiat. Niciodată nu văzuse oameni atât de îndemânatici şi care să lovească având atâta precizie. De la treizeci-patruzeci de metri, indienii nimereau animalul ochit, cu precădere în burtă, aşa că, după zece minute, fluviul, pe o rază destul de întinsă, se acoperi de animalele ucise ori rănite.

După de doborârâ vreo şaizeci, Şarpele-Negru, fidel principiilor sale, făcu semn să înceteze masacrul. Fu ascultat imediat de oamenii săi cu o supunere ce ar fi făcut onoare şi unor soldaţi prusaci.

Aşa se făcu că fugarii ajunseră în grabă pe malul celălalt, fără ca indienii să se ia după ei.

Totuşi, deşi vânătoarea durase atât de puţin, a fost timp suficient ca o furtună, pe care indienii n-au observat-o, să întunece cerul. Căpitanul Pamphile nu-şi făcuse nici pe jumătate treaba ce-i fusese încredinţată, că fu obligat să o întrerupă pentru a ajuta la manevrele bărcii.

Patru vâslaşi se chinuiau deci să îndrepte piroga spre mal. În condiţii normale n-ar fi fost foarte greu, dar uraganul izbucnise din senin. Şarpele-Negru ţinea cu orice preţ să ajungă pe pământ înainte ca furtuna să se declanşeze cu toată intensitatea ei.

Din nefericire, vântul sufla tocmai dinspre malul unde voiau ei să debarce. Valurile deveniseră atât de mari şi erau aşa de furioase, încât păreau a fi în mijlocul mării.

Încurcătura spori prin faptul că seara se lăsă foarte repede. Fluviul nu mai era luminat de fulgere. Piroga, asemeni unei coji de nucă, era cocoţată când pe creasta unui val, când împinsă către adâncimile fluviului. În orice clipă ar fi putut să se răstoarne ori să se scufunde.

Cu toate greutăţile arătate, reuşeau să se apropie totuşi de mal. Acesta se zărea, ca o linie întunecoasă, când piroga, având viteza unei săgeţi, coborî cu rapiditate de pe creasta unui val şi se izbi de o stâncă, sfărâmându-se ca un pahar.

În clipele acelea, fiecare uită de cei din jurul său, pentru a se salva şi a pune piciorul pe pământ. Şarpele-Negru ajunse primul pe ţărm. Imediat începu să frece între ele două bucăţi de lemn uscat şi reuşi astfel să aprindă un foc sănătos, astfel ca tovarăşii lui să afle unde se găseşte.

Lucrul acela nu s-a dovedit a fi inutil. După zece minute, direcţionaţi de farul salvator, toţi membrii grupului său, cu excepţia căpitanului Pamphile, se strânseseră în jurul marelui şef.

CAPITOLUL XII

Cum a petrecut căpitanul Pamphile două nopți
foarte agitate, una cățărat într-un copac,
alta într-o colibă.

Prima noapte

Căpitanul Pamphile a fost prezentat ca unul dintre cei mai buni înotători din epocă, de aceea nu e de mirare că nu s-a speriat prea tare când a căzut în apă împreună cu tovarășii săi de drum. După câteva minute, el a ajuns la mal întreg și sănătos.

Abia a reușit să se scuture de apă, operațiune ușoară datorită îmbrăcămintii reduse pe care o purta, că văzu flăcările focului aprins de Șarpele-Negru. Prima lui grijă a fost să se îndepărteze de semnalul acela cât mai repede.

În ciuda grijii și atenției pe care i le acorda marelui șef, în cele șase zile cât stătuseră împreună, francezul nu se gândise la altceva decât la felul în care ar fi putut evada. Tot timpul nutrise speranța că ocazia i se va oferi pentru a o șterge dintre indieni. De aceea profitase imediat. A doua ocazie putea să nu i se mai ofere.

În ciuda întunericului și a furtunii, se îndreptă de îndată spre pădurea ce se întindea de pe malul fluviului până la poalele munților.

După aproape două ore de mers, căpitanul Pamphile, crezând că s-a îndepărtat destul de mult de dușmanii săi, s-a decis să facă un popas și să se gândească la mijloacele prin care putea petrece noaptea cât mai bine.

Situația nu se arăta prea confortabilă. Fugarul nu avea decât blana de castor, care trebuia să-i fie veșmânt, saltea și cuvertură. Tremura deja la gândul nopții pe care avea să o petreacă în pădure. Deodată auzi, din trei sau patru locuri diferite, urlete îndepărtate care-l smulseră din preocuparea lui de până atunci și îl îngrijorară.

Printre urletele acelea, francezul recunoscuse strigătele noc-

turne ale lupilor flămânzi, lucru obişnuit în pădurile canadiene. Acele animale de pradă nu se dau înapoi, atunci când sunt chinuite de foame, să se aventureze până pe străzile din Portland şi din Boston.

Nu apucă însă ca să ia vreo decizie, că alte urlete răsunară din apropiere. Nu mai avea nici o clipă de pierdut. Căpitanul Pamphile, printre ale cărui talente se număra şi cel de gimnastică, se căţără imediat într-un copac, la fel de agil ca o veveriţă.

Abia se urcase, ajungând la primele crengi ale arborelui, că urletele răsunară chiar de lângă el. Căpitanul Pamphile nu se înşelase. O haită de lupi îi simţise prezenţa şi venea în goană spre el.

Animalele ajunseră însă prea târziu. Căpitanul Pamphile era deja la adăpost.

Lupii nu se dădură bătuţi. Nimeni nu e mai încăpăţânat decât cineva cu stomacul gol.

Haita se adună la baza arborului şi începu să se plângă în aşa fel încât francezul, deşi se afla la adăpost, nu-şi putu stăpâni un fior.

Noaptea era întunecată, dar nu destul ca el să nu distingă, asemeni unei mări frământate de valuri, spinările fiarelor care-l duşmăneau.

De altfel, de câte ori vreo fiară ridica ochii spre el, francezul vedea strălucind prin întuneric doi cărbuni aprinşi. Cum dezamăgirea lupilor era imensă, existau momente în care se ridicau, în acelaşi timp, mai multe capete spre el, astfel că pământul părea acoperit de cărbuni încinşi care, mişcându-se, descriau cifre şi forme ciudate, diabolice...

Curând însă, datorită faptului că privise fix multă vreme, ochii lui se tulburară şi formelor reale începură să le succeadă cele fantastice. Chiar şi intelectul său suferi o tulburare pe care nu o mai cunoscuse până atunci. Încetase să-şi dea seama de pericolul real, pentru a se frământa datorită unora imaginare, supraomeneşti.

În locul patrupezilor ce se agitau sub el, i se păru că vede o mulţime de fiinţe care nu erau nici oameni, nici animale. Din întuneric apăreau demoni cu priviri de foc, care se ţineau de mână şi dansau în jurul lui în ritm satanic.

Căpitanul simţi instinctiv că ameţeala îl tragea în jos şi că, dacă nu se smulge din atracţia aceea, era pierdut. Îşi reuni toate forţele fizice şi intelectuale pentru a se opune căderii. Se prinse strâns cu

mâinile de creanga pe care se afla, se legă şi cu frânghia care-i ţinea blana de castor, apoi ridică fruntea sus şi îşi închise ochii.

Abia atunci nebunia şi delirul triumfară deplin. Căpitanul Pamphile îşi simţi mai întâi arborele mişcându-se, îndoindu-se şi revenind la normal precum catargul unei corăbii surprinse de furtună.

Apoi i se păru că făcea eforturi uriaşe pentru a-şi smulge rădăcinile din pământ, eforturi ce semănau cu cele făcute de un om care încerca să-şi scoată picioarele dintr-o mlaştină. După clipe lungi de luptă, stejarul reuşi, astfel că, din rana pe care o făcuse pământului ieşeau valuri de sânge pe care lupii începură să le soarbă. Arborele profită de pauza aceea pentru a se îndepărta de fiare şi a fugi, dar şchiopătând, ca un individ care îşi foloseşte piciorul de lemn. Curând, după ce-şi terminară de sfâşiat prada, lupii, demonii, vampirii de care căpitanul crezuse că scăpase, se luară după el. Erau conduşi de o femeie bătrână, a cărei faţă nu o putea distinge şi care ţinea un cuţit în mână.

În cele din urmă, copacul, obosit, gâfâind, fără putere, se culcă pe pământ ca un om sfârşit. Lupii, demonii şi vampirii se apropiară de el cu ochii arzători.

Căpitanul urlă şi vru să întindă mâinile ca să se apere, dar un şuierat se auzi din spatele său. Trupul îi îngheţă. I se păru că nişte cercuri de gheaţă îl sufocau strângându-l nemilos.

Senzaţia aceea începu să dispară. Fantomele dispărură, urletele se îndepărtară, arborele mai vibră de câteva ori, apoi totul se scufundă în tăcere şi întuneric.

Datorită liniştii, încet-încet, nervii căpitanului Pamphile se calmau. Sângele său fierbinte, aprins de delir, se răci, iar fantomele se retraseră în domeniul fantasticului de unde se rătăciseră în lumea reală.

Îşi aruncă privirea în jur şi văzu că era în pădurea întunecată, pustie şi tăcută. Se pipăi ca să vadă dacă era întreg şi îşi dădu seama că situaţia era aşa cum o ştia: era legat de copac, încălecase o creangă şi, deşi nu o ducea la fel de bine ca în hamacul de pe „La Roxelane" sau întins pe pielea de bivol, cel puţin se afla la adăpost de lupi, care însă dispăruseră.

Privind în jos, la rădăcinile copacului, căpitanului i se păru că distinge o masă informă, ce se mişca în jurul tulpinii groase. Dar, pentru că gemetele încetaseră şi obiectivul asupra căruia avea fixaţi ochii deveni imobil, francezul crezu că nu era decât un rest din visul său infernal.

Tremurând, plin de sudoare, epuizat, căzu într-un somn adânc şi odihnitor, în ciuda situaţiei precare în care se afla.

Fu trezit dimineaţa de zgomotul unei mulţimi enorme de păsări de specii diferite, care zburau vesele în jurul său. Deschise ochii şi primul lucru pe care îl văzu fu imensa întindere de verdeaţă de deasupra sa. Prin aceasta, la intervale neregulate, lunecau în linii oblice primele raze de soare.

Căpitanul Pamphile nu era un admirator al naturii, totuşi, ca orice marinar, avea sentimentul măreţiei şi al puterii pe care ţi-l dă Dumnezeu atunci când priveşti oceanul fără sfârşit.

Prima sa mişcare a fost deci să se încline în faţa celui care ţine în mână toată lumea, fie că e moartă sau vie. După ce i-a mulţumit în gând şi a mai contemplat o clipă peisajul oferit de înălţimi, s-a uitat în jos. Într-o clipă a înţeles toate senzaţiile prin care trecuse în cursul nopţii.

Pe o distanţă de douăzeci de paşi în jurul stejarului, pământul era brăzdat de ghearele lupilor nerăbdători, de parcă ar fi trecut pe acolo cineva cu plugul. Una dintre fiare, sfărâmată, deformată, era pe jumătate înghiţită de un imens şarpe boa, care se afla încolăcit în jurul copacului, la o înălţime de şapte-opt picioare.

Căpitanul Pamphile se găsise între două mari pericole care se distruseseră reciproc. Sub picioare avusese lupii, deasupra capului un şarpe. Îi auzise şuieratul. Frigul care-l cuprinsese, cercurile care-l strânseseră aparţinuseră reptilei, al cărei aspect hidos pusese pe fugă carnivorele.

Doar un lup, prins în strângerea mortală a monstrului, n-a reuşit să mai fugă. A fost zdrobit imediat. De aceea simţise căpitanul că se mişca stejarul! Apoi şarpele începuse să-şi înghită prada şi, după cum este obiceiul reptilelor constrictor, acesta digera o jumătate din animal, în vreme ce jumătatea cealaltă aştepta încă, expusă la aer, ca să fie, la rândul ei, înghiţită.

Francezul rămase o clipă nemişcat, cu ochii holbaţi la spectacolul ce se desfăşura acolo, jos. De mai multe ori, în Africa sau India, văzuse asemenea şerpi, dar niciodată în împrejurări atât de impresionante. De aceea, oricât de sigur era că, în poziţia pe care o ocupa, nu se afla în pericol, se hotărî să coboare imediat din stejar, dar nu îndrăzni să folosească pentru aceasta trunchiul copacului.

În consecinţă, se dezlegă, apoi începu să meargă încet, cu spatele, pe creangă. O simţi cum se îndoaie şi îi probă elasticitatea. Apoi, continuând să înainteze, o curbă sub greutatea lui. În cele

din urmă se agăţă de ea cu mâinile astfel, până când ajunse suficient de aproape de pământ ca să-şi dea drumul. Căzu fără să păţească nimic neplăcut.

Apoi se îndepărtă cât putu de repede, nu fără a mai privi în urmă. Porni drept înainte. Prin pădure nu exista nici o potecă. Dar, cu instinctul vânătorului şi cu ştiinţa marinarului, îi fu suficientă o privire în jur pentru a se orienta de îndată.

Înaintă fără să ezite, ca şi cum ar fi fost obişnuit cu sălbăticia aceea. Cu cât se adâncea în pădure, cu atât aceasta devenea mai deasă şi mai întunecoasă. În curând, soarele nu mai pătrundea deloc prin frunziş. Arborii creşteau foarte aproape unul de altul, drepţi şi înalţi ca nişte coloane, deasupra cărora se întindea un acoperiş prin care nu pătrundea lumina.

Vântul abia se strecura prin domul acela natural. Nu avea nici o putere. S-ar fi zis că, de la începutul Creaţiei, toată partea aceea din pădure dormea fără a fi deranjată de ceva sau de cineva.

În lumina palidă a zilei, căpitanul Pamphile vedea păsări impunătoare, a căror specie nu o cunoştea, veverite cu aripi care zburau cu uşurinţă de pe o creangă pe alta.

Frunzele uriaşe păreau că şi-au pierdut verdele natural, primar, pentru a purta cenuşiul specific fluturilor de noapte. O căprioară, un iepure şi o vulpe îşi ridicară capetele auzind paşii omului. Cine îndrăznea să le tulbure adăpostul? Deşi cele trei animale aveau forme diferite, toate păreau îmbrăcate în livreaua uniformă şi monotonă în care se cufunda întreaga natură.

Din când în când, căpitanul Pamphile se oprea cu ochii fixaţi asupra uriaşelor ciuperci sălbatice, care se împingeau una în alta ca nişte scuturi, formând grupuri ce semănau foarte mult, prin culoare şi formă, unor lei culcaţi pe pământ. Deşi francezul ştia foarte bine că regele animalelor nu trăia prin ţinuturile acelea, nu-şi putea stăpâni o tresărire la vederea lor.

Uriaşele plante agăţătoare şi parazite se înfăşurau pe arbori, urcau până sus de tot, spre coroană, agăţându-se de crengi, părând ornamente. Lunecau precum şerpii pentru a scoate printre frunze corolele lor parfumate şi a le expune la soare.

Cea mai mare parte a florilor plantelor agăţătoare şi parazite nu ajungeau însă până la lumină, de aceea se deschideau în umbră, palide şi incolore, bolnave parcă de gelozie pe prietenele lor care scăpaseră din puterea întunericului.

După vreo două ceasuri, căpitanul Pamphile începu să simtă dureri în stomac şi îşi aminti că nu mai mâncase de multă vreme.

Ora prânzului trecuse de mult. Privi în jur. Păsările zburau mai departe din copac în copac, veveriţele săreau de pe o creangă pe alta, părând a urma acelaşi drum ca el. Din păcate, nu avea la îndemână nici o sarbacană sau puşcă pentru a le doborî.

Încercă să dea în ele cu pietre. Înţelese însă că lucrul acela n-ar fi făcut decât să-i crească pofta de mâncare, fără a avea vreun rezultat pozitiv. De aceea se hotărî să caute alte resurse şi fu atras imediat de cele vegetale.

Încercarea lui fu norocoasă de astă dată. După câteva clipe de examinare atentă, îngreunată de întunericul din jur, găsi două sau trei rădăcini de ghebe-de-pădure şi câteva plante cunoscute ca „verze caraibiene".

Doar atât putea face pentru stomacul său. Dar căpitanul Pamphile mai ştia ceva. Imediat după masă i se făcea sete. De aceea porni să caute un pârâu. Din păcate, spre deosebire de rădăcini, apa era mult mai greu de găsit.

Ascultă cu atenţie. Până la el nu ajunse nici un murmur. Inspiră aerul ca să simtă vreo urmă de apă, cât de mică. În zadar. Aerul era uscat şi greu peste tot sub cupola uriaşă şi verde. Chiar animalele şi plantele de acolo abia se târau şi făceau mari eforturi pentru a se mişca.

Atunci căpitanul Pamphile folosi altă metodă. Luă o piatră ascuţită. Apoi, în loc să continue o căutare zadarnică, porni de la un copac la altul, examinând cu atenţie fiecare tulpină. În cele din urmă găsi ceea ce căuta. Era un minunat arţar, tânăr, neted şi viguros. Îl cuprinse cu mâna stângă, în timp ce cu dreapta începu să-i izbească scoarţa folosind piatra.

Câteva picături de sânge vegetal se iviră imediat din rană. Canadienii fac din aşa ceva un zahăr mai bun decât cel din trestie. Căpitanul Pamphile, mulţumit de rezultat, se aşeză imediat la rădăcinile victoriei sale şi se puse pe sorbit zeama atât de gustoasă. După ce termină cu pregătirile.,puse gura pe rana de unde seva iese ca dintr-o fântână şi se simţi imediat proaspăt, bine dispus şi viguros.

Apoi porni iar la drum.

Pe la ora cinci după-amiază, francezului i se păru că vede cum razele zilei pătrund prin întuneric. Îşi reluă marşul cu mai multă ardoare. Ajunse astfel la hotarele acelei păduri care semăna cu cea a lui Dante, care nu aparţinea nici vieţii, nici morţii, ci unei puteri necunoscute.

Deodată, pătrunse într-un ocean de lumină. Se aruncă în mij-

locul valurilor aurite ale soarelui ce se îndepărta spre culcare, asemeni unui înotător care stătuse prea mult pe fundul mării, agățat de vreo creangă de corali ori înlănțuit de un polip, și se desprinde de obstacolul care-l ținuse acolo, ajungând la suprafața apei pentru a putea respira.

Stepele vaste în fața cărora se afla păreau adevărate lacuri de verdeață și lumină în mijlocul pădurilor imense din Lumea Nouă. Mai avea de străbătut încă un rând de copaci, care se ridicau asemeni unui zid sumbru și opac, în spatele căruia se vedeau munții cu creste înzăpezite, și scăpa din puterea codrului.

Căpitanul privi cu mare atenție în jur și constată încântat că nu se abătuse din drum.

Apoi ochii i se opriră asupra unei coloane albe și răsucite ce se detașa și se înălța către cer. Nu-i trebui prea mult ca să recunoască fumul unei colibe. Porni de îndată spre aceasta, fără a mai ține cont dacă acolo urma să întâlnească prieteni sau dușmani. Amintirea ultimei nopți pe care o petrecuse îi influențase într-o manieră promptă și hotărâtă decizia.

A doua noapte

Căpitanul Pamphile dădu peste o potecă îngustă, ce părea a duce din pădure la colibă. Porni pe aceasta, cu orice risc, inclusiv cu posibilitatea de a fi atacat de șerpii veninoși, ce erau foarte mulți prin zona respectivă, dar și prin ierburile înalte și tufele din câmpie.

Pe măsură ce se apropia de fumul după care se ghida, coliba creștea în dimensiuni. Locuința se afla între pădure și liziera câmpiei. Noaptea se lăsă înainte ca el să ajungă la țintă, dar nu-l împiedică să-și continue drumul destul de bine trasat.

Ușa era chiar în partea din care venea el. Aceasta era deschisă și în fundul colibei se vedea un foc. Flăcările strălucitoare îl ajutau să se orienteze, de parcă era condus de un far. Din când în când, prin dreptul focului trecea câte o siluetă ce se detașa, fiind mai întunecată decât tot ce era în jurul ei.

După ce a ajuns la o anumită distanță, își dădu seama că era vorba de o femeie și căpătă mai mult curaj. În cele din urmă, trecu pragul ușii, apoi se opri și întrebă dacă era loc pentru el în adăpostul ce strălucea și se vedea de la mare distanță.

Îi răspunse un fel de mormăit, pe care căpitanul îl interpretă așa cum dori. Pătrunse deci fără să ezite și se duse ca să se așeze

pe un mic scaun de bucătărie ce părea că-l aşteaptă, fiind plasat la o distanţă convenabilă de foc.

În partea opusă lui se afla, în aceeaşi încăpere, un indian tânăr, din tribul Sioux-ilor. Stătea nemişcat, fără să respire, ca o statuie. Îşi ţinea coatele pe genunchi, iar capul în mâini. Arcul său mare din lemn era lângă el, iar la picioare îi zăceau tot felul de păsări din ramura porumbeilor, dar şi mici patrupede găurite de săgeţi.

Nici sosirea, nici acţiunile lui Pamphile nu părură să-l scoată din apatia aparentă sub care sălbaticii îşi ascund teama de apropierea omului alb. După zgomotul paşilor, sioux-ul îşi dăduse seama că noul venit era european.

La rândul său, francezul îl privi cu mare atenţie, ca un om care ştie că are o şansă din zece de a da peste un prieten. Dar, fiindcă studiul său nu-i aduse nimic nou faţă de ceea ce vedea, iar ceea ce vedea nu-l lămurea, se hotărî să-i vorbească.

– Fratele meu a adormit? îl întrebă. De aceea nu-şi ridică nici măcar privirea la ivirea unui prieten?

Indianul tresări. Fără a răspunde, se mişcă în aşa fel că, ridicându-şi fruntea, îi arătă cu degetul căpitanului un ochi ieşit din orbită, ce abia mai atârna legat de un nerv. Cavitatea goală sângera, iar lichidul roşu i se prelingea indianului pe faţă şi pe piept. Apoi, fără a scoate un singur cuvânt, fără să se plângă, îşi prinse iar capul în mâini.

O săgeată se rupsese în arcul întins la maximum şi un rest din aceasta sărise înapoi, găurind ochiul sioux-ului. Căpitanul Pamphile înţelese pe dată totul şi nu mai puse alte întrebări, respectând eroismul de care dădea dovadă omul din prerie.

Se întoarse către femeie:

– Călătorul este obosit şi flămând. Mama lui îi poate oferi ceva de mâncare şi un culcuş?

– Mai e ceva de mâncat sub cenuşă. În colţul acesta este o blană de urs, îi zise bătrâna. Fiul meu poate să mestece ce găseşte sub cenuşă şi apoi să se culce pe blană.

– Altceva nu mai aveţi? întrebă iar căpitanul Pamphile care, după masa frugală pe care o servise în pădure, nu s-ar fi supărat să aibă o cină mai bogată.

– Poate că am şi altceva, îi zise bătrâna, apropiindu-se cu o mişcare rapidă şi fixându-şi ochii cu lăcomie pe lanţul de aur ce susţinea de gâtul căpitanului Pamphile ceasul pe care i-l înapoiase marele şef. Am... Fiul meu, ai un lanţ frumos la gât!... Am carne

sărată de bivol şi alt vânat bun... Mi-ar place foarte mult să am aşa un lanţ.

– Lasă asta, adu carnea sărată de bivol şi ficatul de căprioară, îi zise căpitanul Pamphile, fără să dea răspuns bătrânei în privinţa dorinţei ei. Dacă mai ai într-un colţ şi o sticlă de rachiu tărişor, scoate-o la iveală!

Bătrâna se îndepărtă, întorcându-şi din când în când capul după bijuteria care îi făcea atâta poftă. Apoi, ridicând o rogojină din trestie ce despărţea în două coliba, trecu în partea cealaltă. Abia dispăru, că tânărul sioux îşi ridică repede capul.

– Fratele meu ştie unde se află? îl întrebă în şoaptă pe căpitan.

– Pe legea mea că nu, îi răspunde acesta nepăsător.

– Fratele meu are vreo armă ca să se apere? continuă el să şoptească.

– Nu.

– Atunci să ia fratele meu cuţitul ăsta şi să facă totul să nu adoarmă.

– Dar tu? îl întrebă francezul, luând arma ce i se oferea.

– Eu am tomahawk-ul. Linişte!

Imediat ce rosti aceste cuvinte, tânărul indian îşi luă iar capul în mâini şi nu se mai mişcă. Bătrâna ridică iar rogojina. Aducea mâncarea. Căpitanul Pamphile îşi puse cuţitul la centură. Bătrâna nu avea ochi decât pentru ceasul lui.

– Fiul meu, vorbi ea, a întâlnit omul alb pe calea războiului. L-a ucis pe omul alb şi i-a luat lanţul, apoi l-a frecat ca să-l şteargă de sânge. De aceea lanţul străluceşte aşa.

– Mama mea se înşelă, zise căpitanul Pamphile începând să bănuiască ameninţarea de care îl avertizase indianul. Am urcat pe râul Ottawa până la Lacul-de-Sus pentru a vâna bivoli şi castori. Apoi după ce am strâns mai multe blănuri şi piei, am mers în oraş şi am schimbat jumătate din ele pe acest ceas.

– Am doi fii, continuă bătrâna, punând carnea şi rachiul pe masă. Ei vânează de zece ani bivoli şi castori şi niciodată n-au adus atâtea piei încât să meargă la oraş ca să revină cu un asemenea lanţ. Fiul meu a zis că-i este foame şi sete, continuă ea. Nu are decât să mănânce şi să bea.

– Fratele meu din prerie nu serveşte nimic? îi zice căpitanul Pamphile tânărului sioux, apropiindu-se cu scăunelul de masă.

– Durerea te hrăneşte, îi răspunse tânărul vânător fără să se mişte. Nu mi-e nici foame, nici sete. Mi-e somn şi mă voi culca. Fie ca Marele Spirit să aibă grijă de fratele meu!

– Câte piei de castor a dat fiul meu pentru ceasul acesta? îl întrerupse bătrâna, revenind la subiectul ei favorit.

– Cincizeci, răspunse la întâmplare căpitanul Pamphile, atacând cu vitejie un fileu minunat de bivol.

– Am aici zece piei de urs şi douăzeci de castor. I le dau fiului meu pentru lanţ.

– Lanţul ţine legat ceasul, îi răspunse căpitanul. Nu le pot despărţi. De altfel, nici nu doresc să rămân fără unul sau altul dintre aceste două obiecte.

– Prea bine, vorbi bătrâna, zâmbindu-i ca o vrăjitoare. Ia însă seama, fiul meu! Orice om viu este stăpân pe ce-i al lui. Numai morţii nu au nimic!

Căpitanul Pamphile privi cu iuţeală spre tânărul indian. Acesta părea că doarme cufundat într-un somn greu. Atunci se apucă iar să mănânce, cu o poftă pe care şi-o manifestase în alte împrejurări mai puţin precare.

După ce sfârşi masa, aruncă o mână de lemne pe foc şi se duse ca să se culce pe pielea întinsă pe jos într-un colţ al colibei. Nu avea intenţia să doarmă, dar voia s-o păcălească pe bătrână, ca să vadă ce avea de gând. Aceasta dispăruse iar în cel de-al doilea compartiment al locuinţei.

După ce căpitanul Pamphile se culcă, rogojina se ridică iar şi capul oribil al femeii reapăru, fixându-şi pe rând ochii mici asupra fiecăruia dintre cei doi care dormeau. Deoarece nu-i văzu făcând vreo mişcare, intră în cameră, se duse la uşa colibei ce dădea spre exterior şi ascultă cu atenţie, de parcă ar fi aşteptat pe cineva.

Pentru că nu auzi nimic, se întoarse şi, ca să nu-şi piardă timpul degeaba, luă de pe un suport agăţat pe peretele colibei un uriaş cuţit de bucătărie. Încălecă pe o piatră de tocilă şi începu să o învârtă cu piciorul pentru a-şi ascuţi lama lungă.

Căpitanul Pamphile vedea cum apa cădea picătură cu picătură pe piatră şi nu pierdea din ochi nici una din mişcările bătrânei, care erau puse în evidenţă de lumina slabă din locuinţă. Pregătirile erau evidente. Căpitanul Pamphile îşi trase cuţitul de la centură, îi verifică vârful cu degetul. Satisfăcut de rezultat, aşteptă decurgerea evenimentelor nemişcat şi simulând cel mai odihnitor şi adânc somn.

Bătrâna îşi continua operaţiunea diabolică. Deodată se opri şi ascultă foarte atentă. Zgomotul pe care îl percepuse se auzi de data aceasta mai aproape. Se ridică repede, ca şi cum gândul

crimei ar fi întinerit-o şi i-ar fi redat toată supleţea mişcărilor. Puse cuţitul la locul său în suportul de pe perete şi se duse iar la uşă.

De data aceasta veneau într-adevăr cei pe care îi aştepta. Le făcu semn cu mâna, fără a scoate o vorbă, ca să se grăbească. Apoi veni iar în colibă şi îşi aruncă ochii asupra oaspeţilor. Nici unul nu mişca, amândoi păreau adânciţi în cel mai greu somn.

După câteva clipe, doi tineri înalţi şi puternici apărură în pragul colibei. Aduceau pe umeri un căprior pe care îl vânaseră. Se opriră pentru a privi în tăcere şi fioroşi pe oaspeţii aflaţi în colibă, apoi unul dintre ei întrebă în englezeşte de ce mama lui îi primise pe acei câini sălbatici. Bătrâna îi făcu semn să tacă.

Vânătorii puseră jos căpriorul ucis chiar la picioarele căpitanului Pamphile. Apoi dispărură în spatele rogojinei. Bătrâna îi urmă, aducând o sticlă de rachiu de arţar din care deabia gustaseră oaspeţii şi coliba rămase ocupată doar de cei doi care dormeau.

Căpitanul Pamphile mai rămase un timp nemişcat. Se auzea numai zgomotul făcut de respiraţia liniştită şi egală a indianului. Somnul lui era atât de bine simulat, încât francezul începu să creadă că, prefăcându-se a dormi, sioux-ul chiar adormise. Atunci, încercând să imite modelul pe care-l avea sub ochi, se întoarse, ca fiind deranjat de mişcările celorlalţi şi ajunse într-o nouă poziţie aşa că, în loc să stea cu faţa spre perete, se găsea cu aceasta către indian.

Rămase nemişcat un moment în poziţia respectivă, apoi deschise puţin ochii. Îl văzu pe fratele său sioux dormind cum îl ştia. Totuşi, nu-şi mai ţinea capul decât cu mâna stângă. Cealaltă atârna lângă trup, atingând, ca din întâmplare, tomahawk-ul ce zăcea pe pământ.

Chiar atunci se auzi un zgomot uşor. Degetele indianului se strânseră pe coada toporiştii. Căpitanul înţelese că, asemeni lui, indianul se pregătea să facă faţă pericolului ce îi ameninţa.

Rogojina se ridică şi cei doi tineri pătrunseră cu mare grijă, unul după altul, fără să facă zgomot, ca doi şerpi ce se târăsc în cea mai deplină linişte. În spatele lor apăru capul bătrânei, al cărei trup era ascuns de întunericul din încăperea alăturată. Ea se gândise că, din moment ce nu mai era nevoie să ia parte şi ea la scena ce urma să se petreacă, putea măcar, în caz de necesitate, să-i încurajeze pe ucigaşi cu glasul şi cu gestul.

Tinerii se apropiară încet, fără zgomot, fără a-i slăbi din ochi pe indian şi pe căpitan. Unul dintre ei ţinea în mână un fel de cosor curbat spre interior. Vru să se ducă spre indian, dar fratele

său îi făcu semn să aştepte puţin, ca să-şi ia şi el arma. În vârful picioarelor se apropie de perete şi luă cuţitul ascuţit de bătrână. Schimbară apoi încă o privire între ei şi îşi îndreptară ochii spre mama lor.

– Acum e momentul, le zise bătrâna. Ei dorm adânc. Pe ei!

Cei doi tineri o ascultară, apropiindu-se fiecare de victima pe care şi-o alesese. Primul ridică braţul pentru a-l lovi pe indian, celălalt se aplecă pentru a-l înjunghia pe francez.

În aceeaşi clipă, cei doi asasini se dădură înapoi, urlând. Căpitanul Pamphile îşi implântase cuţitul până la mâner în pieptul duşmanului său, în vreme ce sioux-ul îi sfărâmase capul celui de-al doilea englez. Tinerii rămaseră în picioare un moment, picioarele începură să le tremure, de parcă ar fi fost beţi. Oaspeţii, cu o mişcare instinctivă, spontană, se apropiară unul de altul. Apoi cei doi englezi se prăbuşiră, asemeni unor copaci dezrădăcinaţi de furtună.

Bătrânei îi scăpă un blestem, iar sioux-ul scoase un strigăt de victorie. Apoi, luând coarda arcului său, trecu în cealaltă parte a colibei, de unde ieşi curând, trăgând-o pe femeie de plete. O legă de un mesteacăn tânăr ce se afla la o distanţă de cam zece paşi faţă de colibă.

Apoi reveni în locuinţă cu mişcări de tigru, luă cuţitul care căzuse din mâna unui englez şi încercă, folosind vârful acestuia, cele două trupuri, ca să vadă dacă mai trăiau. Văzând însă că nu mai mişcau, îi făcu semn să iasă căpitanului Pamphile.

După ce acesta execută mecanic ceea ce i se ceruse, tânărul sioux luă din vatră o creangă aprinsă de brad şi dădu foc colibei din cele patru colţuri. Ieşi apoi cu torţa în mână şi începu să danseze, mişcându-se ciudat şi cântând fără încetare despre victoria pe care o obţinuse.

Oricât de obişnuit era căpitanul Pamphile cu scenele violente, nu putu să nu-i acorde celei ce se desfăşura înaintea lui toată atenţia cuvenită. De fapt, locul acela izolat, pericolul prin care trecuse dădeau actului de justiţie pe care îl înfăptuiseră dimensiunile unei răzbunări sălbatice.

Auzise de mai multe ori că între cascada Niagara şi ţărmul Oceanului Atlantic exista un vechi obicei care consta în a da foc locuinţei unui criminal. Nu asistase însă, până atunci, niciodată la aşa ceva.

Rezemat de un arbore şi nemişcat de parcă el însuşi ar fi fost legat de copac, văzu mai întâi un fum negru şi dens ce ieşea prin

toate deschizăturile, apoi flăcările ce treceau prin acoperiș, asemeni unor vârfuri roșii de lance. După puțină vreme, se iviră de peste tot coloane de foc, întețite de vânt, care acum se încolăceau ca niște șerpi, acum se desfășurau ca niște flamuri.

Indianul, ca un demon al focului, se învârtea pe acolo, dansa și cânta. După o vreme, flăcările se unira și formară o coloană imensă ce se vedea până la o jumătate de leghe împrejur.

Căldura deveni atât de greu de suportat, încât bătrâna, deși se afla la zece pași de flăcări, urla de durere. Acoperișul se prăbuși, iar focul se ridică spre cer ca dintr-un crater de vulcan, azvârlind mii și mii de scântei. Apoi se prăbușiră, succesiv, și pereții, unul câte unul. După fiecare cădere, incendiul își diminua intensitatea. Întunericul recucerea, treptat, terenul pe care îl pierduse. În cele din urmă nu rămase din coliba blestemată decât o grămăjoară de tăciuni ce acopereau cadavrele celor doi englezi.

Sălbaticul își încetă cântatul și dansul. Își aprinse o creangă pentru a o folosi ca torță și i-o înmână căpitanului.

— Acum, îi zise el, în ce parte merge fratele meu?

— Spre Philadelphia, îi răspunse francezul.

— Foarte bine. Fratele meu nu are decât să mă urmeze și îi voi servi de călăuză până când vom ieși în cealaltă parte a pădurii.

Zicând acestea, tânărul sioux se îndreptă spre pădure, lăsând-o pe bătrână, pe jumătate arsă, lângă resturile fumegânde ale colibei.

Căpitanul Pamphile mai privi o dată peisajul dezolant și apoi porni după tânărul și curajosul său tovarăș de drum. În zori, ajunseră la liziera pădurii de la baza muntelui. Acolo sioux-ul se opri.

— Fratele meu a ajuns, îi zise el. Din înălțimea acestor munți va zări Philadelphia. Fie ca Marele Spirit să-l aibă în pază pe fratele meu!

Căpitanul Pamphile căută să-i dăruiască totuși ceva sălbaticului pentru ajutorul pe care i-l dăduse. Neavând altceva decât ceasul, era gata să-l scoată de la gât, când tovarășul său îl opri.

— Fratele meu nu-mi datorează nimic, îi zise el. După o luptă cu huronii, tânărul elan a fost făcut prizonier și dus pe malul Lacului-de-Sus. Era deja legat de stâlpul de pedeapsă și dușmanii săi se pregăteau să-l scalpeze, în timp ce femeile și copiii dansau în jurul lui, îi cântau sfârșitul, când niște soldați, născuți ca fratele meu, dincolo de apa cea mare și sărată, i-au atacat pe huroni, fugărindu-i și eliberându-l pe tânărul elan. Le datorez viața, de

aceea te-am ajutat pe tine. Când îi vei întâlni pe soldaţi, să le spui că nu le mai datorez nimic.

După aceea, indianul se adânci în pădure. Căpitanul Pamphile îl mai urmări cu privirea cât acest lucru fu posibil. Apoi, francezul rupse o creangă mai solidă, din care îşi făcu un toiag, şi porni să urce muntele.

Tânărul elan nu minţise. Ajuns pe culme. zări Philadelphia ce se înalţa, ca o regină, între apele verzi ale fluviului Delawarre şi valurile albastre ale oceanului.

CAPITOLUL XIII

Cum a întâlnit-o căpitanul Pamphile pe mama lui Tom pe malul râului Delawarre.

Deşi căpitanul Pamphile apreciase din ochi că mai avea cel puţin două zile de mers pentru a ajunge în oraşul acela, îşi continuă drumul cu multă ardoare, oprindu-se doar pentru a căuta ouă de păsări sau rădăcini. În ceea ce priveşte apa, găsi curând izvoarele râului Delawarre şi nu mai avu nici o grijă relativ la chinurile provocate de sete.

Mergea deci destul de vesel, gândindu-se la odihna ce-l aştepta după atâtea încercări, admirând peisajul minunat prin care trecea. Se afla într-o minunată dispoziţie sufletească, specifică drumeţului singuratic şi nu avea decât un regret, acela că nu era însoţit de cineva căruia să-i dezvăluie preaplinul gândurilor.

Când ajunse în vârful unui mic munte, i se păru că zăreşte, la o jumătate de milă în faţa sa, un punct negru ce venea spre el. Încercă să-şi dea seama ce putea fi. Distanţa era însă prea mare. Porni la drum mai departe, fără a-şi mai face probleme în legătură cu obiectul acela, pe care, de altfel, îl pierdu repede din vedere. Terenul pe care se deplasa era foarte accidentat, de aceea nu putu observa punctul negru un timp mai îndelungat.

Mergea drept înainte, fluierând o melodie la modă şi învârtindu-şi bastonul, când acelaşi obiect îi apăru din nou, fiind mai aproape cu câteva sute de paşi. De această dată, căpitanul era subiectul unei examinări atente din partea noului personaj. Francezul îşi protejă ochii cu mâna şi încercă să vadă la distanţă. Prin tubul astfel făcut, percepu un negru.

Întâlnirea cădea cu atât mai bine cu cât căpitanul Pamphile, care nu dorea să-şi petreacă a treia noapte asemănătoare celor două anterioare, voia să afle date noi despre ţinutul acela. Mări deci pasul, regretând că ondulaţiile terenului îl forţară să-l piardă iar din privire pe cel care putea să-i dea informaţii atât de importante, dar pe care spera să-l zărească din nou după ce avea să urce

un deal mai mic ce era chiar mijlocul drumului pe care îl parcurgea. Francezul nu se înşelase. În vârful acela se găsi faţă în faţă cu cel pe care îl căuta. Nu era însă un negru, aici căpitanul Pamphile greşise puţin. Era un urs.

Înţelese de la prima privire pericolul care îl pândea. Cititorii ştiu însă că marinarul acesta era un om de ispravă. Aruncă imediat o privire în jur, ca să cunoască bine topografia locului. Văzu că nu avea cum să evite animalul.

În stânga, fluviul înspumat avea apele prea adânci şi rapide pentru a fi străbătut înot. Pericolul ar fi fost mai mare decât cel care-l ameninţa atunci. În dreapta, peretele stâncos putea fi escaladat doar de şopârle, fiind inaccesibil oricărui alt animal. În spatele şi înaintea sa se întindea un drum sau mai curând o potecă largă, asemănătoare celei pe care Oedip l-a întâlnit pe Laerte.

La rândul său, animalul se oprise la zece paşi de căpitanul Pamphile, părând că-l examinează foarte atent.

Căpitanul Pamphile, care de-a lungul vieţii sale întâlnise mulţi fricoşi ce făceau pe vitejii, se gândi că ursul se temea de el la fel de mult cât se temea el de urs. Porni deci spre el, iar animalul făcu acelaşi lucru. Francezul începu să creadă că apreciase greşit situaţia şi se opri. Ursul însă continuă drumul.

Devenise clar ca lumina zilei. Animalului nu-i era frică.

Căpitanul Pamphile făcu stânga-împrejur, astfel încât să-i lase liberă trecerea adversarului său, şi începu să bată în retragere. Nu se dădu înapoi mai mult de trei paşi, că ajunse la peretele stâncos. Se lipi de acesta cu spatele, pentru a nu fi luat prin surprindere din direcţia aceea şi aşteptă evoluţia evenimentelor.

Aşteptarea nu fu lungă. Ursul, care era imens, înaintă până în locul unde francezul părăsise poteca. Ajuns acolo, porni pe urmele omului, venind drept spre el.

Situaţia era critică. Locul era pustiu. Căpitanul Pamphile nu putea fi ajutat de nimeni. Nu avea altă armă decât bastonul, cu care se putea apăra destul de modest.

Când animalul ajunse la numai doi paşi de el, ridică bâta... Văzându-i gestul, ursul se ridică pe labele din spate şi începu să danseze!

Era un urs dresat, care-şi rupsese lanţul şi fugise din New-York, unde avusese onoarea să arate ce ştie în faţa domnului Jackson, preşedintele Statelor Unite.

Căpitanul Pamphile, liniştit de dispoziţia coregrafică a duşmanului său, observă că acesta purta botniţă şi că o bucată de

lanț rupt îi atârna de gât. Socoti imediat ce avantaje ar fi tras din întâlnirea aceea un om aflat în lipsuri mari, așa cum era el. Și, pentru că nici prin naștere, nici prin educație, nu căpătase niște false idei aristocratice, nefiind preocupat deci de așa ceva, își zise că meseria de îmblânzitor de urși era foarte onorabilă, mai ales comparată cu mulțimea de profesiuni pe care știa că le exercitaseră alți compatrioți de-ai săi, în Franța sau în străinătate.

În consecință, îl luă pe dansator de capătul lanțului, îi dădu o bâtă peste bot ca să priceapă că trebuie să-și încheie menuetul, și își reluă drumul spre Philadelphia, ducându-l în lesă ca pe un câine de vânătoare.

Spre seară, în vreme ce traversa preria, văzu că ursul se oprea în dreptul unor plante ce-i erau necunoscute. Viața nomadă care-i era caracteristică îl obligase să studieze instinctele animalelor.

Înțelese deci că opririle repetate, de multe ori fără rezultat, se datorau totuși unor motive întemeiate. De aceea, la prima demonstrație de acest fel pe care o făcu ursul, francezul așteptă ca să vadă ce voia să facă. Rezultatul se văzu imediat. Ursul începu să găurească în pământ. Apoi, după câteva minute, scoase la iveală niște tuberculi foarte promițători. Căpitanul Pamphile îi gustă. Semănau cu trufele și cu cartofii.

Descoperirea era foarte importantă. Îl lăsă liber pe urs ca să mai caute și altceva. După o oră, aveau o cantitate suficientă pentru a se sătura și omul și animalul.

După ce termină masa, căpitanul Pamphile ochi un copac izolat și, după ce se asigură că prin frunzișul acela nu se ascunsese vreun șarpe, îl legă pe urs de tulpină și îl folosi apoi ca un fel de scară pentru a urca până la primele crengi. Ajuns acolo, se așezase cum mai făcuse în cursul călătoriei sale prin pădure. Numai că de această dată noaptea îi fu foarte liniștită, lupii fiind ținuți la distanță de mirosul ursului.

În dimineața următoare, francezul se trezi odihnit și proaspăt. Prima dată se uită după urs. Animalul dormea liniștit la rădăcinile copacului. Căpitanul Pamphile coborî și îl trezi. Apoi amândoi își reluară drumul spre Philadelphia, unde ajunseră pe la ora unsprezece seara.

Cei doi călători nu-și precupețiseră nici un efort.

Francezul începu să caute un han. Nu găsi însă pe nimeni care să acorde adăpost unui urs și unui sălbatic. Începu deci să se simtă mai prost în mijlocul capitalei vestitei Pennsylvanii decât prin pădurile canadiene. La un moment dat, zări o tavernă bine

luminată, de unde se auzeau zgomotul paharelor ciocnite, hohote de râs şi înjurături. Era evident că pe acolo se aflau oamenii care abia îşi luaseră salariile. Imediat, căpitanul începu să spere. Ori nu mai ştia ce înseamnă un marinar, ori acolo avea să găsească un pahar de vin, bani şi un pat, trei lucruri de primă necesitate în situaţia în care se afla. Se apropie încrezător, dar deodată se opri, ca ţintuit.

În mijlocul zgomotului, strigătelor şi înjurăturilor, i se păru că recunoaşte o melodie provensală îngânată de unul dintre băutori. Rămase deci cu gâtul încordat şi urechea fixată, îndoindu-se de ceea ce auzea. Dar refrenul acela începu să fie cântat în cor. Nu se mai îndoia. Acolo se aflau compatrioţi de-ai lui!

Mai făcu câţiva paşi, apoi se opri iar. Chipul său căpătă o expresie ciudată. Nu doar că oamenii aceia îi erau compatrioţi, nu doar că interpretau un cântec provensal, dar cel care îl cânta era chiar Policar! Echipajul de pe „La Roxelane" îşi făcea de cap în Philadelphia!

Căpitanul Pamphile nu ezită nici o clipă să facă tot ceea ce trebuia. Datorită felului în care fusese ras şi vopsit de oamenii Şarpelui-Negru, nu se temea că ar fi recunoscut nici de cel mai bun prieten al său. Deschise uşa localului şi intră cu ursul. Uralele echipajului îl însoţiră.

Căpitanul Pamphile se temea totuşi de un lucru. Nu făcuse nici o repetiţie cu ursul, aşa că nu ştia ce-i poate pielea, mai bine zis blana. Numai că inteligentul animal îşi făcu singur programul. Abia intră în cabaret şi începu să se învârtă în cerc. Mateloţii, încântaţi, se urcară pe scaune şi pe mese. Policar se aşeză pe sobă şi spectacolul începu.

Tot ce poate învăţa un urs ştia animalul adus de căpitanul Pamphile. Dansa menuet, călărea o coadă de mătură ca o vrăjitoare, îl alegea pe cel mai mare beţiv din echipaj la dorinţa celor din jur. La sfârşitul demonstraţiei se auzi un chiuit unanim, fapt care-l determină pe Policar să spună că, indiferent de preţul cerut pe animal, îl va cumpăra pentru a-l dărui echipajului. Decizia fu salutată cu un „trăiască!" scos din toate piepturile.

Oferta fu deci reînnoită într-o manieră pur formală. Căpitanul Pamphile ceru zece scuzi pe animal. Policar, generos, îi oferi cincisprezece. În acest fel, intră imediat în posesia ursului. Cât despre căpitanul Pamphile, acesta părăsi localul de cum începu cea de-a doua reprezentaţie, fără să-i acorde atenţie cineva şi fără ca mateloţii să bănuiască ceva.

Cauza dispariției căpitanului Pamphile nu e greu de ghicit. Acesta nu-și pierduse timpul degeaba, de cum intrase în local. Cu un ochi urmărise exercițiile ursului, cu celălalt îi numărase pe mateloți. Toți erau acolo, cu excepția lui Double-Bouche care, fără îndoială, rămăsese la bordul bricului.

Le fusese frică să nu plece vasul singur pe mare, din neatenție? Cert este că, după raționamentele matematice pe care le făcu, Pamphile se îndreptă spre chei, coborând pe Water-Street, care ducea acolo.

Ajuns în port, privi toate corăbiile și, în ciuda întunericului, o recunoscu la cinci sute de pași de el pe „La Roxelane". Aceasta se legăna, grațioasă, pe valurile aduse de flux.

La bord nu observă nici o lumină. Ghicise corect. Fără a mai pierde o clipă, sări în apă și începu să înoate fără zgomot către navă.

Se învârti de două ori în jurul ei pentru a fi sigur că nu era nimeni de pază la bord. Apoi, mulțumit de rezultat, lunecă sub bompres, se prinse de scara din frânghie și începu să urce, oprindu-se uneori pentru a asculta dacă se aude vreun zgomot la bord. Totul era însă cufundat în tăcere. Căpitanul trecu peste parapet și ajunse pe puntea bricului său. Era din nou acasă!

Prima necesitate pe care o luă în considerație Pamphile fu aceea de a-și schimba hainele. Cele de pe el erau prea apropiate de natură și îi negau identitatea. Coborî deci în fosta sa cabină și constată că nu se schimbase nimic, totul se găsea la locul său. Parcă nu se întâmplase nimic.

Singura schimbare care se observa era că Policar își adusese și el acolo hainele și, ca un om disciplinat, le pusese pe cele ale căpitanului Pamphile într-un cufăr.

Celelalte lucruri nu fuseseră mutate din loc, de aceea noul venit întinse mâna să ia dintr-un sertar bricheta cu fosfor și o găsi imediat. După câteva încercări, reuși să aprindă lumina în cabină.

Începu apoi să se aranjeze. Faptul că reintrase în posesia locuinței sale însemna, desigur, foarte mult, dar nu era încă destul. Trebuia să-și recapete chipul adevărat. Vopseaua pe care o folosise marele șef era foarte bună, de aceea își frecă fața cu prosopul până ce începu să i se ia pielea.

Cu greu, ornamentele ciudate și străine se șterseră și apoi dispărură. Chipul adevărat îi reveni. Se privi într-o oglindă și, oricât de puțin se aprecia din punct de vedere estetic, fu fericit să se vadă așa cum se știa dintotdeauna.

După încheierea primei transformări, restul deveni uşor de realizat. Căpitanul Pamphile deschise cufărul, îşi trase pe el pantalonul raiat, apoi tricoul marinăresc, îmbrăcă redingota de căpitan, îşi luă pălăria, îşi prinse centura roşie, apoi stinse lumina şi urcă pe punte.

Acolo era tot linişte şi pace. Double-Bouche nu se zărea nicăieri, de parcă ar fi fost fermecat şi se făcuse nevăzut, ca în basme.

Din fericire, căpitanul Pamphile ştia obiceiurile subordonatului său. Dacă nu se zărea pe nicăieri, trebuia să fie într-un loc anume. De aceea coborî pe scara ce ducea în bucătărie, păşind cu băgare de seamă pe treptele ce scârţâiau. Prin uşa întredeschisă, îl văzu pe Double-Bouche. Se ocupa cu pregătirile pentru cină şi prăjea, în acel scop, o bucată bună de morun proaspăt.

Când ajunse acolo superiorul său, peştele era aproape gata, iar Double-Bouche tocmai îl acoperea cu ceva. Puse faţa de masă şi mută peştele din tigaie în farfurie.

Luă farfuria şi o aşeză pe masă. Cântări în mână bidonul şi observă că e gol. Temându-se să nu rămână fără băutură tocmai în mijlocul cinei, ieşi pe uşa ce ducea la butoaie. Cum masa era servită iar căpitanului Pamphile îi era foame, intră şi se aşeză în dreptul farfuriei, apucându-se de mâncat.

Poate pentru că Pamphile nu mai gustase de cincisprezece zile nimic din bucătăria europeană, poate pentru că Double-Bouche avea un talent extraordinar la gătit, bucatele aveau un gust minunat şi efectul acestei constatări se făcu vizibil imediat. Căpitanul îşi îndesa de zor pe gât bunătăţile, când auzi un ţipăt. Se întoarse şi îl văzu pe Double-Bouche în pragul uşii, stupefiat, palid, nemişcat. Cel pe care îl găsea la masa lui trebuia să fie o fantomă, deşi se ocupa cu o îndeletnicire foarte omenească.

— Bine, caraghiosule, îi zise căpitanul fără să-şi întrerupă activitatea, ce faci acolo? Nu te gândeşti că mi-e sete? Hai, repede, de băut!

Lui Double-Bouche începură să-i tremure genunchii şi să-i clănţăne dinţii.

— Cui îi vorbesc eu? continuă căpitanul Pamphile, întinzându-i paharul. Hai odată, nu te hotărăşti?

Double-Bouche se apropie tremurând şi încercă să execute ordinul. Numai că, înspăimântat cum era, vărsă jumătate din vin pe lângă pahar. Căpitanul se făcu că nu observă neîndemânarea de

care dădea dovadă şi duse paharul la gură. După ce îl gustă, îşi plescăi mulţumit buzele.

– De necrezut! zise el. Ai un loc ascuns unde ţii cel mai bun vin din lume. Ia spune-mi, de unde l-ai scos, domnule chelner?

– Păi... De la al treilea butoi din stânga, îi răspunse Double-Bouche, terorizat.

– Aha! Bordeaux-laffitte! Nu te încurci cu orice, nu? Aşa e?

– Desigur, îi răspunse celălalt. Desigur, căpitane. Numai că...

– Numai că nu suportă apa, nu-i aşa? Atunci bea-l curat, băiatul meu.

Îi luă bidonul din mână lui Double-Bouche, umplu un al doilea pahar şi i-l oferi. Double-Bouche îl luă, după o clipă de ezitare. Apoi zise, cu disperare:

– În sănătatea dumneavoastră, căpitane!

Înghiţi vinul fără a-şi lua ochii de la cel care i-l umpluse.

Musul începea să se liniştească.

– Ei bine, îi zise Pamphile, căruia nu-i scăpă transformarea ce avea loc în marinarul dinaintea lui, acum, că ştiu cât de bine poţi tu să găteşti morunul şi că preferi Bordeaux-laffitte la masa de seară, să vorbim puţin şi depre ceea ce mă interesează. Ce s-a întâmplat de când am părăsit nava?

– Păi, căpitane, cel pe nume Policar v-a luat locul.

– Mai departe!

– Apoi, s-au hotărât să pornească spre Philadelphia în loc să se întoarcă imediat la Marsilia. Aici au vândut jumătate din încărcătura navei.

– Cam aşa credeam şi eu că s-a întâmplat.

– De îndată ce au vândut acea parte din încărcătură, s-au pus pe mâncat şi pe băut. Asta ţine de vreo trei zile. Cheful e în toi şi nu ştiu când îl vor termina.

– Ai dreptate. I-am văzut la lucru, îi zise căpitanul.

– Asta e tot, domnule.

– Pe naiba! Cred că e destul. Când hotărâseră să ridice ancora?

– Mâine.

– Mâine? Oho, am foarte puţin timp la dispoziţie. Ascultă-mă, prietene Double-Bouche, îţi place ciorba bună?

– Da, căpitane.

– Dar friptura bună?

– Şi mai mult!

– Dar carnea de pasăre bine gătită?

– Dintotdeauna.
– Şi minunatul Bordeaux-laffitte?
– Îmi dau şi viaţa pentru el!
– Ei, bine, prietene Double-Bouche, te numesc bucătar-şef pe „La Roxelane", cu o sută de scuzi plată pe an şi dreptul de a lua a douăzecea parte din pradă.
– Adevărat? se minună musul. Dumnezeule!
– Pe cuvânt de onoare.
– Accept pe loc. Ce trebuie să fac pentru asta?
– Să taci.
– E uşor.
– Să nu spui nimănui că n-am murit.
– Prea bine.
– În cazul că vasul nu va pleca în dimineaţa asta, să-mi aduci morun şi un minunat Bordeaux-laffitte în locul unde mă voi ascunde.
– S-a făcut. Unde vă veţi ascunde, căpitane?
– În depozitul cu muniţii, ca să sară totul în aer în cazul că lucrurile nu vor merge cum vreau eu.
– Vom încerca să nu fiţi nemulţumiţi, căpitane.
– Ne-am înţeles, deci?
– Sigur.
– Îmi aduci de două ori pe zi morun şi Bordeaux-laffitte?
– Da, căpitane.
– Atunci, bună seara.
– Bună seara, căpitane! Noapte bună, căpitane! Vise plăcute, căpitane!

Cele trei urări erau aproape inutile. Marinarul nostru, deşi era un tip robust, cădea de somn. După ce intră în depozitul de muniţii abia apucă să-şi facă un fel de pat între două butoaie şi să-şi pună un bidon la căpătâi că şi adormi. Somnul îi era atât de greu, încât nu-şi deschise ochii timp de douăsprezece ore şi nu visă nimic.

Când se trezi simţi, după cum se mişca „La Roxelane", că aceasta pornise la drum. În timpul somnului său, nava într-adevăr îşi ridicase ancora şi cobora spre mare. Nu se îndoia deci că echipajul era la bord. În mijlocul zgomotului şi a confuziei ce se manifestau întotdeauna la plecare, căpitanul Pamphile auzi cum se deschide uşa ascunzătorii sale. Era Double-Bouche, care îi aducea raţia.
– Ei, bine, copilaş, îi zise căpitanul, am plecat?
– Da. Chestia asta s-a pus la drum.

– Şi unde mergem?
– La Nantes.
– Unde ne aflăm acum?
– În dreptul înălţimii Reedy-Island.
– Bine. E toată lumea la bord?
– Da, sunt toţi.
– N-au mai luat pe nimeni în plus?
– Ba da. Un urs.
– Când vom ajunge pe mare?
– Diseară. Briza şi curentul ne sunt favorabile şi, de la Bombay-Hook, ne va fi şi marea.
– Cât e ceasul?
– E ora zece.
– Sunt foarte mulţumit de inteligenţa şi de punctualitatea ta şi mai adaug o sută de livre la înţelegerea noastră.
– Mulţumesc, căpitane.
– Acum grăbeşte-te şi dă-mi de mâncare. Nu uita să vii iar la ora şase!

Double-Bouche făcu semn că va veni la timp şi ieşi încântat de felul în care se comporta căpitanul. După zece minute, căpitanul termină de mâncat şi auzi strigătele lui Double-Bouche. După regularitatea acestora înţelese că erau cauzate de lovituri de bici. Numără douăzeci şi cinci de lovituri cu o anumită nelinişte. Avea presentimentul că nu era străin de pedeapsa pe care o primea musul.

Totuşi, pentru că strigătele încetară şi nimic nu mai indica faptul că vreun alt eveniment mai avea loc la bordul bricului, încordarea lui scăzu. „La Roxelane" continua să meargă la fel de repede. După o oră simţi, datorită ruliului pe care îl căpătă nava, că trebuiau să se afle în dreptul înălţimii de la Bombay-Hook. Mareea era succesoarea curentului.

Ziua se scurse astfel. Pe la şapte seara, uşa depozitului de muniţie se deschise iar, căpitanul dându-i drumul înăuntru lui Double-Bouche.

– Ia zi, copilaş, ce mai e nou la bord? îl întrebă el pe mus.
– Nimic.
– Mi se pare că te-am auzit cântând o melodie pe care o cunosc, adăugă Pamphile.
– Azi-dimineaţă?
– Da.
– Mi-au dat douăzeci şi cinci de lovituri de bici.

– De ce? Ia povesteşte-mi!

– De ce? Pentru că m-au văzut intrând în magazia de muniţii şi m-au întrebat ce făceam acolo.

– Sunt tare curioşi. Ce le-ai răspuns?

– Că voiam praf de puşcă pentru nişte rachete.

– Şi ţi-au dat douăzeci şi cinci de lovituri de bici?

– Asta e. Am şi uitat de ele...

– Încă o sută de livre în plus pe an pentru loviturile astea de bici.

– Mulţumesc, căpitane.

– Du-te, fă-ţi o frecţie interioară şi una exterioară cu rom şi apoi culcă-te! N-ai nevoie să-ţi spun eu unde se află romul, nu-i aşa?

– Aşa e, căpitane.

– Noapte bună, voinicule!

– Noapte bună, căpitane!

– A propos, unde ne aflăm?

– Trecem printre capul May şi capul Heulopin.

– Bun, bun, murmură căpitanul. Peste trei ore vom fi pe mare. Double-Bouche ieşi închizând uşa după el, lăsându-l cu acea speranţă.

Patru ore se scurseră fără modificări vizibile. Echipajul vasului „La Roxelane" nici nu le simţi. Pentru căpitanul Pamphile, în schimb, ultimele două se dovediră foarte lungi şi îngrijorătoare. Asculta cu mare atenţie ce se auzea deasupra şi în jurul său. Îi auzi pe marinari culcându-se în hamacuri, văzu prin crăpăturile uşii cum se stingeau luminile. Apoi liniştea se coborî peste tot. Începură sforăiturile şi Pamphile fu convins că se putea aventura afară din ascunzătoarea sa. Întredeschise uşa şi scoase capul. Era o linişte deplină. Părea că nimerise într-un dormitor de călugăriţe.

Căpitanul Pamphile urcă cele şase trepte care duceau la cabina lui şi avansă pe vârfurile picioarelor până la uşă. O găsi deschisă. Se opri o clipă ca să respire, apoi aruncă o privire înăuntru. Câteva raze oblice de lună luminau interiorul. Acestea veneau de la fereastra din spate. Cădeau pe un om aflat la fereastră şi care privea foarte atent un obiect. Nu-l auzi pe căpitanul Pamphile deschizând uşa şi zăvorându-o în urma lui.

Cel atât de adâncit în gânduri era Policar şi noul venit îl recunoscu imediat, deşi îl zărea din spate. Planul căpitanului se schimbă. Îşi puse pistolul la centură, pentru că nu mai avea nevoie de el. Se apropie încet şi fără zgomot de Policar, oprindu-se după

fiecare pas, ţinându-şi respiraţia. Nu dorea deloc să-i atragă atenţia asupra sa.

În cele din urmă, când ajunse la distanţa dorită de el, instruit de manevra pe care o simţise pe pielea lui, îl apucă pe Policar cu o mână de guler şi cu alta de pantaloni. Urmă aceeaşi operaţiune ce se făcuse asupra lui. Cel suspendat astfel, nu avu timp să opună nici un fel de rezistenţă sau să scoată vreun strigăt. Nu-i rămase deci decât să examineze mai de-aproape obiectul pe care îl privea pe fereastră.

Văzând că evenimentul care tocmai se petrecuse nu afectă cu nimic somnul echipajului şi că „La Roxelane" îşi continua cursa cu zece noduri pe oră, căpitanul se culcă liniştit în hamacul său, pe care îl preţuia şi mai mult de când îi fusese luat. Adormi imediat.

Trebuie spus că Policar privea pe fereastră, înainte de a fi aruncat în mare, un rechin înfometat. Acesta se învârtea în jurul navei cu speranţa că avea să-i cadă ceva de la bordul bricului.

A doua zi, dis-de-dimineaţă, căpitanul Pamphile se trezi, îşi aprinse pipa şi urcă pe punte. Marinarul care era de cart şi care se plimba în sus şi în jos ca să se mai încălzească puţin, văzu cum îi apare mai întâi capul, umerii, pieptul şi picioarele. Se opri, crezând că visează. Marinarul era Georges, pe care căpitanul îl scuturase de praf, cu cincisprezece zile în urmă, cu ajutorul unei bâte.

Pamphile trecu pe lângă el fără a-i băga în seamă uimirea. Se duse să se aşeze, după cum îi era obiceiul, pe o capotă din partea din spate a bricului.

După aproape o jumătate de oră, un alt marinar urcă pentru a-l schimba pe cel care era de gardă. Dar abia ieşi din tambuchi, că se opri ca trăsnit văzându-l pe căpitan. S-ar fi zis că îl transformase în stană de piatră vestitul cap al Meduzei.

— Ei, bine, îi zise Pamphile după o clipă de tăcere, ce mai faci, Baptiste? Nu-l schimbi odată pe viteazul Georges, care a îngheţat în cele trei ore lungi de când face de cart? Ce stai? Hai, grăbeşte-te!

Matelotul execută mecanic comanda şi se duse să ia locul tovarăşului său.

— Foarte bine, grăi căpitanul Pamphile. Aşa e drept, fiecare la rândul lui. Acum vino aici, Georges, prietene. Ia pipa mea, care s-a stins, du-te să mi-o aprinzi şi adu-mi-o înapoi împreună cu tot echipajul!

Georges luă pipa tremurând, coborî scările clătinându-se ca un om beat. Apăru după câteva clipe cu pipa aprinsă. Era urmat de restul echipajului. Veneau tăcuți și uimiți. Se aliniară pe punte fără să scoată o vorbă.

Căpitanul Pamphile se ridică și se plimbă dintr-o parte în cealaltă a navei, ca și când nimic nu s-ar fi întâmplat. De fiecare dată când trecea pe lângă ei, marinarii se dădeau la o parte, ca și cum orice contact cu el ar fi adus moartea, deși nu avea nici o armă asupra sa. Era singur, în vreme ce oamenii erau șaptezeci și aveau la dispoziție tot arsenalul de pe bricul „La Roxelane".

După un sfert de oră de inspecție tăcută, căpitanul se opri pe rampa comandantului, privi împrejur, apoi coborî scara, intră iar în cabina sa și ceru de mâncare.

Double-Bouche îi duse o bucată de morun gătit foarte bine și o sticlă de Bordeaux-laffitte. Intrase deja în postura de bucătar șef.

Altceva nu se mai întâmplă la bordul bricului în cele treizeci și șapte de zile de navigație norocoasă la capătul cărora ajunseră din Philadelphia la Havre, aducând un om în minus și un urs în plus.

Întâmplător, ursul era femelă și, ca prin miracol, era însărcinată când o întâlnise căpitanul Pamphile pe malul fluviului Delawarre. Aduse pe lume un pui tocmai la Paris, unde stăpânul ei o duse ca un omagiu pentru domnul Cuvier.

Imediat, căpitanul Pamphile se gândi cum să profite de un asemenea eveniment. În ciuda pierderii suferite prin vânzarea mărfii la Philadelphia de către marinari, făcu o afacere bună cu cei doi ursuleți. Unul fu vândut unui englez, care îl duse la Londra, iar celălalt lui Alexandre Decamps, care îi dădu numele Tom și i-l încredință lui Fau. Acesta, după cum s-a văzut, i-a dat o educație deosebită și a făcut din el un animal superior. Din păcate, a urmat acel eveniment nefericit și Tom a pierit în floarea vârstei.

Așa a ajuns ursul pictorului de pe malul fluviului Delawarre pe malul Senei.

CAPITOLUL XIV

Cum Jaques, neputând digera acul ce ţinea prins fluturele, a făcut peritonită perforată.

„Necazurile vin grămadă" spune un proverb rusesc ce ar merita să devină franţuzesc, într-atât e de adevărat. Abia se scurseseră câteva zile de la moartea lui Tom şi Jaques I dădu semne de suferinţă ce nu puteau înşela pe nimeni. Toţi se alarmară, cu excepţia Gazelei, care mai mult de trei sferturi din timp şi-o petrecea în carapace. De altfel, ea nu făcea parte dintre peietenii apropiaţi ai maimuţoiului.

Primele simptome ale maladiei constau într-o continuă somnolenţă, întovărăşită de dureri de cap. După două zile, îi dispăru complet pofta de mâncare şi o sete arzătoare îi luă locul. În cea de-a treia zi, colici uşoare până atunci căpătară o intensitate aşa de mare şi provocară atâte durere, încât Alexandre Decamps urcă în trăsură şi se duse ca să-l caute pe doctorul Thierry. Acesta recunoscu imediat cât de gravă era boala, fără a-şi da seama exact ce anume avea maimuţoiul, ezitând între o investigaţie a măruntaielor, o paralizie intestinală sau o inflamare cauzată de peritonită.

În orice caz, colectă două eprubete de sânge şi promise să revină spre seară, pentru o nouă operaţiune de acelaşi fel. Ordonă ca până atunci să i se aplice bolnavului treizeci de lipitori pe abdomen. Jaques trebuia, de asemenea, să înghită tot felul de spălături şi băuturi diuretice, să suporte tratamentele antiflogistice de maximă intensitate.

Maimuţoiul se supuse acelor încercări şi fu atât de ascultător de parcă înţelegea gravitatea maladiei lui.

Seara, când doctorul veni iar, constată că boala, în loc să cedeze, se amplificase. Animalului nu-i era foame deloc, avea o sete cumplită, burta îi era balonată, iar limba roşie. Pulsul era slab şi rapid, ochii înfundaţi în orbite. Bietul Jaques suferea cumplit.

Thierry îi extrase iar sânge. Resemnat, maimuţoiul se supuse

acelei încercări dureroase. De dimineaţă, după o operaţie similară, se simţise mai bine. Doctorul ordonă să continue băutul lichidelor pentru spălături intestinale în cursul nopţii.

Fu găsită chiar o persoană care să-i administreze medicamentele din oră în oră. Era vorba de o bătrânică. Părea consoarta lui Jaques. De cum văzu bolnavul ceru bani în plus faţă de salariul obişnuit, pretextând că ea îngrijea oameni, nu maimuţe. Se căzu la învoială şi fu plătită dublu decât normal.

Noaptea fu dificilă. Jaques n-o lăsă pe bătrână să doarmă. Bătrâna îl bătu. Zgomotul luptelor ajunse până la Alexandre, care se sculă din pat şi veni în camera bolnavului.

Jaques, exasperat de conduita neloială a îngrijitoarei sale faţă de el, îşi strânse toate puterile şi, în momentul când aceasta se aplecă spre el ca să-l lovească, îi luă boneta de pe cap şi i-o făcu bucăţi.

Alexandre ajunse la timp ca să-i oprească. Bătrâna îşi prezentă nemulţumirea, Jaques la fel. Alexandre înţelese că îngrijitoarea era de vină. Aceasta voia să se apere, dar sticla aproape plină cu medicamente, deşi trecuseră două treimi din noapte, o condamnă fără echivoc.

Bătrâna fu plătită şi dată afară, în ciuda orei nepotrivite. Spre bucuria maimuţoiului, pictorul se aşeză la căpătâiul său şi continuă ceea ce începuse infama vrăjitoare pe care o concediase.

După energia de care dăduse dovadă bolnavul în timpul acela scurt urmă o mare oboseală. Alexandre crezu chiar că venise clipa fatală. Aplecându-se însă asupra lui Jaques, constată că era doar sleit şi că nu agoniza.

Dimineaţa, pe la ora nouă, Jaques tresări şi se ridică puţin, părând mai vesel. Îndată după aceea se auziră paşi, iar cineva sună la uşă. Maimuţoiul încercă să se ridice pe labe, dar căzu, neavând suficientă putere. Uşa se deschise şi intră Fau. Abia fusese prevenit de doctorul Thierry despre boala lui Jaques şi venise ca să-şi vadă discipolul.

A fost un moment emoţionant pentru Jaques, în cursul căruia nu îl mai duru nimic. Dar forţa morală cedă apoi sub presiunile fizice. I se făcu greaţă, de aceea vomă de mai multe ori.

Atunci apăru şi doctorul. Îşi găsi pacientul culcat pe spate, cu limba albă, uscată, acoperită cu un strat de mucoasă. Respiraţia îi era rapidă şi sacadată.

Lupta dintre maimuţoi şi bătrână favorizase boala, care progresase mult. Thierry îi scrise imediat unui confrate al său, doctorul

Blasy, şi îi trimise biletul printr-un ucenic al lui Decamps. Trebuia ca Jaques să fie consultat şi de doctorul Blasy, fiindcă ştiinţa lui Thierry era depăşită.

Către prânz sosi cel chemat. Thierry îl introduse în încăperea unde se afla maimuţoiul. Îi descrise boala, îi arătă reţetele folosite până atunci.

Doctorul Blasy recunoscu corectitudinea şi eficienţa tratamentului. Din păcate lipseau rezultatele bune. Îl examină, la rândul său, pe Jaques. Părerea lui fu, ca şi a lui Thierry, că maimuţoiul suferea de o paralizie intestinală produsă de cantitatea de alb de plumb şi albastru de Prusia pe care o înghiţise animalul.

Bolnavul era atât de slăbit, încât noul venit nu mai îndrăzni să-i extragă sânge. Oamenii de ştiinţă începură să caute resurse naturale.

Ziua se scurse astfel, întreruptă doar de crizele bolnavului. Spre seară, Thierry veni iar şi, de la prima privire pe care i-o aruncă pacientului, îşi dădu seama că maladia progresase. Clătină trist din cap, nu mai prescrise nimic nou şi zise că, dacă bolnavul dorea ceva, să i se dea ceea ce vrea.

Aşa se proceda cu condamnaţii la ghilotină în ajunul execuţiei. Declaraţia lui Thierry îi îngrozi pe toţi.

Seara veni Fau, care zise că nimeni în afara lui nu-l poate îngriji bine pe Jaques. După declaraţia doctorului îşi umpluse buzunarele cu drajeuri, cu bomboane cu miez de nucă şi cu migdale proaspete. Fiindcă nu putea să-l salveze pe maimuţoi, încerca să-i îndulcească ultimele clipe.

Animalul îl privi cu mare bucurie. Îl văzu că se aşează la căpătâiul său şi îi mulţumi cu un mârâit amical. Fau îi dădu un pahar cu băutura prescrisă de Thierry. Jaques, pentru a nu-l supăra pe maestrul său, făcu eforturi ca să-l dea pe gât. Imediat după aceea însă, datorită eforturilor mari pe care le făcuse, se înmuie ca o cârpă, astfel că lui Fau îi fu teamă că-l scapă printre mâini.

Totuşi, după câteva momente animalul se mai înzdrăveni. Îi scăzură şi contracţiile intestinale. Jaques, deşi tremura din toate mădularele, se putu odihni câteva clipe.

Către ora două dimineaţa se manifestară primele accidente cerebrale. Neştiind ce să-i mai dea lui Jaques pentru a-l calma, oamenii îi oferiră bomboane cu nucă şi migdale. Bolnavul recunoscu obiectele acelea, care erau la rang de frunte printre preferinţele sale gastronomice. Cu opt zile înainte s-ar fi lăsat biciuit sau spânzurat numai să guste aşa ceva.

Boala însă îl schimbase. Îi lăsase pofta, dar îi luase posibilitatea de a şi-o satisface. Jaques luă, întristat, bomboanele cu nucă, acelea care aveau şi zahăr din belşug şi, neputându-le înghiţi, le băgă în buzunarele pe care natura i le dăruise de fiecare parte a maxilarelor. După o clipă obrajii i se umflară şi i se coborâră spre piept.

Totuşi, deşi Jaques nu putea, spre marele său regret, să înghită bomboanele cu nucă, îi făcu multă plăcere operaţiunea intermediară pe care o reuşise, care consta în a le umezi cu salivă şi a dizolva zahărul de pe acestea, pe care muribundul îl gusta, cu mari dureri. Pe măsură ce zahărul se consuma, scădea volumul proviziilor şi se făcu loc în buzunare pentru a introduce alte dulciuri.

Jaques întinse mâna. Fau îl înţelese şi îi dădu un pumn de drajeuri dintre care bolnavul îşi alese cele care îi plăcură mai mult. Buzunarele căpătară iar o rotunjime respectabilă.

Fau începu să spere văzând pofta maimuţoiului. El credea că datorită masticaţiei animalul său favorit se putea hrăni şi că va trece cu bine criza pe care o intuiseră a-i fi fatală. Starea i se îmbunătăţii, desigur, din moment ce reuşea să mănânce şi cu câtva timp în urmă nu putea nici să bea.

Din nefericire, Fau se înşela. Către ora şapte dimineaţa accidentele cerebrale deveniseră de nesuportat. Thierry prevăzuse aşa ceva. Când intră în cameră nu întreabă cum se simţea Jaques, ci dacă murise. I se dădu un răspuns negativ şi, foarte mirat, se apropie de cei din jurul maimuţoiului, Fau, Jadin, Alexandre şi Eugène Decamps. Bolnavul agoniza.

Văzând că nu mai putea face nimic pentru Jaques şi că în cel mult două ore maimuţoiul nu mai exista, trimise un servitor la Tony Johannot pentru a-l aduce la căpătâiul muribundului pe Jaques II, maimuţoiul prietenului său. Dorea ca Jaques I să-şi dea sufletul în braţele unuia din aceeaşi specie, căruia ar fi putut să-i comunice ultimele lui dorinţe.

Spectacolul era greu de descris. Cei de faţă îl iubeau pe bolnav, în ciuda defectelor caracteristice speciei lui, fusese un tip care ştiuse ce e viaţa. Doar Gazela, ca o insultă adusă muribundului, trecuse din atelier în cameră, trăgând un morcov după ea. Imposibilă, se puse să-l mănânce sub o masă. Nepăsarea de care dădea dovadă arăta un stomac excelent şi o inimă rea.

Jaques se uită la ea de mai multe ori cu o expresie prea puţin creştinească, pentru un om, dar scuzabilă pentru o maimuţă. Apoi intră servitorul, aducându-l pe Jaques II.

Acestuia nu-i trecuse prin cap ce fel de spectacol îl aştepta. Prima lui mişcare fu una de retragere. Culcuşul mortuar pe care zăcea unul din specia sa, înconjurat de animalele acelea numite oameni, adică aceia care de obicei le persecutau pe maimuţe, îl impresionară atât de mult că începu să tremure din toate mădularele.

Imediat însă Fau se apropie de el, cu o bomboană în mână. Jaques II o luă, o învârti pe toate părţile, ca să vadă dacă nu ascunde vreo surpriză, o încercă cu vârful dinţilor, apoi, convins de simţurile lui că nu i se vroia răul, îşi lepădă treptat spaima.

Atunci slujitorul îl luă şi îl puse lângă tovarăşul său. Jaques I, cu un ultim efort, se întoarse spre el, cu moartea impregnată pe chip. Jaques II păru că înţelege atunci care era misiunea lui, pentru ce fusese adus acolo. Se apropie de tovarăşul său, pe care obrajii umflaţi de migdale îl făceau de nerecunoscut. Îi luă laba şi începu să scâncească încet, invitându-l să-i încredinţeze ultimele dorinţe.

Bolnavul făcu un efort vizibil pentru a-şi aduna toate puterile, apoi îi şopti ceva la ureche semenului său, i-o arată pe Gazela cea nepăsătoare cu un gest ce amintea de drama lui Alfred de Vigny, când mareşalul d'Ancre îi arată fiului său, în clipa morţii, pe Albert de Luynes, ucigaşul său. Jaques II făcu un semn din cap că a înţeles, iar Jaques I căzu nemişcat.

După zece minute duse mâinile la cap, îi privi pe cei din jur pentru ultima oară, se ridică foarte greu, cu un efort uriaş, gemu şi căzu în braţele lui Jaques II.

Murise.

Cei de faţă manifestară un moment de imensă părere de rău. Mai ales Jaques II. Cu ochii ficşi, îşi privea semenul ce răposase părând el însuşi un cadavru. Apoi, după cinci minute de examinare continuă, după ce se lămuri că nu mai era nici o urmă de viaţă în trupul de sub ochii lui, duse mâinile la gura mortului, îi deschise maxilarele cu forţă şi luă de acolo migdalele pe care le băgă în gura sa. Iată deci că oamenii de faţă luaseră drept expresie a devotării pentru prietenul său ceea ce nu era de fapt decât lăcomia unui moştenitor!

Fau smulse cadavrul din mâinile nedemnului său testamentar. Îl dădu apoi lui Thierry şi lui Jadin, care îl cereau fiecare, primul pentru a servi ştiinţei, cel de-al doilea în numele artei.

Thierry voia să-l desfacă pentru a vedea de ce boală suferise.

Jadin dorea să-i facă un mulaj după chip pentru a-şi îmbogăţi colecţia de măşti celebre. Jadin obţinu prioritatea, pentru ca moar-

tea să nu schimbe trăsăturile maimuţoiului. Fu convenit ca apoi Thierry să capete cadavrul, pentru a-i face autopsia.

Cum operaţiunea mulajului lua în jur de un ceas, doctorul profită pentru a se duce la colegul său Blasy, cu care trebuia să meargă la Fontaine, unde avea să aibă loc operaţia propriu-zisă.

După ce dădură toate dispoziţiile necesare, Jadin, Fau, Alexandre şi Eugène Decamps urcară în trăsură ca să ajungă la Fontaine, luând cu ei cadavrul şi lăsându-l pe Jaques II şi Gazela stăpânii de necontestat ai casei.

Operaţiunea, făcută cu mare grijă, reuşi pe deplin, astfel că masca oferea prietenilor lui Jaques I consolarea de a-l putea revedea astfel. Tocmai terminaseră acea tristă şi ultimă sarcină, când intrară cei doi doctori. Arta îşi făcu datoria, ştiinţa începea să şi-o facă pe a ei.

Numai Jadin avu curajul să asiste şi la cea de-a doua operaţiune. Fau, Alexandre şi Eugène Decamps se retraseră, neputând suporta un spectacol atât de trist.

După ce se făcu autopsia, se găsi inflamaţia produsă de peritonită. Aceasta prezenta prin unele locuri pete albicioase, scurgerea unui lichid sângeriu. Toate acelea erau efecte, dar nu cauza.

Cei doi doctori îşi continuară investigaţia. În cele din urmă, pe la mijlocul intestinului gros, descoperiră o uşoară ulceraţie ce lăsa să treacă vârful unui ac. Celălalt capăt al acului rămăsese ascuns în intestin. Îşi amintiră atunci de împrejurarea fatală a dispariţiei fluturelui şi totul se explică astfel.

Moartea fusese deci imposibil de evitat şi cei doi doctori se consolară văzând că, deşi comiseseră o mică eroare în privinţa identificării maladiei, cea de care suferea Jaques I era necruţătoare. Toate resursele artei lor nu-l puteau salva pe maimuţoi de nenorocirea cauzată de lăcomie.

Cât despre Fau, Alexandre şi Eugène Decamps, urcară iar, cu tristeţe, scara ce ducea la atelierul de la numărul 109. Ajunşi pe la al doilea etaj, începură să simtă un miros neobişnuit de frigăruie. Pe măsură ce urcau, mirosul devenea mai puternic şi, când ajunseră pe palierul unde se afla locuinţa pictorului, îşi dădură seama că venea tocmai din apartamentul lor.

Deschiseră îndată uşa, îngrijoraţi, pentru că ei nu lăsaseră nimic pe foc. Cine făcea acele pregătiri culinare? Mirosul venea chiar din atelier.

Intrară acolo. Auziră că se prăjeşte ceva în sobă, de unde ieşea

un fum gros. Alexandre deschise uşiţa sobei şi o găsi pe jeratic pe Gazela, răsturnată pe spate, prăjindu-se înăbuşit în carapacea ei.

Răzbunarea lui Jaques I fusese îndeplinită de Jaques II.

Fu iertat pentru răfuiala aceea şi trimis înapoi la stăpânul său.

CAPITOLUL XV

Cum Tony Johannot îşi procură o pisică şi cum lui Jaques II îi degeră coada.

După un timp de la evenimentele pe care le-am prezentat a venit iarna şi fiecare şi-a făcut, după averea şi previziunile sale, aranjamentele necesare ca să şi-o petreacă cât mai confortabil posibil. Dar, cum Matthieu Laensberg anunţa pentru anul acela o iarnă mai uşoară, multe persoane nu şi-au garnisit în mod deosebit magaziile pentru lemne şi cărbuni. Printre acestea se număra şi Tony Johannot. Fie că el crezuse în previziunile lui Matthieu Laensberg, fie că existase un alt motiv, cert este că iarna îl surprinse nepregătit.

Din această neglijenţă rezultă că spiritualul ilustrator al cărţii „Regele Boemiei şi cele şapte castele ale sale" îşi dădu seama, pe la 15 ianuarie, că dacă ar fi continuat să facă focul şi în atelier şi în dormitor, nu i-ar fi rămas combustibil decât pentru cincisprezece zile.

Numai că de o săptămână se patina pe canal, râul ducea numai gheţuri la vale, ca pe timpul Apostolului Iulian. Domul Arago, de la Observator, nefiind de acord cu canonicul de la Saint-Barthélemy anunţa că frigul ajunsese la minus cincisprezece grade şi că avea să mai coboare până la minus douăzeci şi trei. Temperatura se apropia de cea din timpul retragerii de la Moscova. Şi, pentru că trecutul serveşte ca exemplu pentru viitor, toată lumea începu să fie convinsă că domul Arago avea dreptate şi că o dată, din întâmplare, Matthieu Laensberg se înşelase.

Tony înţelese că avea de ales între două rele: fie să îngheţe ziua, fie noaptea. Totuşi, după o gândire mai profundă, lucrând la un tablou cu titlul „Amiralul de Coligny spânzurat la Montfaucon", i s-a părut că a găsit o modalitate de a aranja lucrurile. Trebuia să-şi mute patul din camera sa în atelier.

Cât pentru Jaques II, acesta avea să fie adăpostit într-o blană de urs.

Chiar în acea seară efectuă mutarea care se impunea. Tony adormi mângâiat de căldura dulce, felicitându-se că a primit de la Dumnezeu o imaginație atât de bogată în idei folositoare.

A doua zi, când s-a trezit, a fost dezorientat. Abia după ce și-a recunoscut atelierul, ochii săi, îndreptați către opera care îl preocupa în perioada aceea, se fixară asupra șevaletului.

Jaques II se așezase pe spătarul unui scaun, chiar la înălțimea și în dreptul tabloului. Tony înțelese, de la prima privire, că inteligentul animal, văzând pictura, devenise un adevărat cunoscător în domeniu și că admira pânza de aproape pentru finețea execuției.

Curând însă, Tony își dădu seama cât de mult se înșelase. Jaques II adora albul de plumb și, cum tabloul cu amiralul de Coligny era aproape gata, iar Tony realizase toate efectele de lumină cu ingredientul acela, maimuțoiul dădea cu limba oriunde se afla substanța lui favorită.

Pictorul sări jos din pat și Jaques de pe scaun. Era însă prea târziu. Toate nudurile ce fuseseră executate folosind vopseaua respectivă dispăruseră, linse până la pânză. Cadavrul amiralului fusese înghițit. Mai existau spânzurătoarea și funia, dar nu și condamnatul. Execuția trebuia refăcută.

Pictorul se înfurie rău pe maimuțoi. Apoi, gândindu-se că trebuia să o ia de la capăt, își zise că era totuși greșeala sa, căci n-ar fi avut de făcut decât să-l lege pe Jaques.

Cu acest gând se duse și luă un lanț și o scoabă. Bătu scoaba în perete, apoi prinse de aceasta un capăt al lanțului. După ce făcu pregătirile respective pentru noaptea care urma, se apucă de lucru cu ardoare la tabloul său, pe care-l sfârși de repictat pe la cinci după-amiaza.

Consideră că muncise destul pentru acea zi și se duse ca să se plimbe puțin pe bulevard. Cină la o tavernă englezească, apoi se duse la un spectacol, unde stătu până la unsprezece și jumătate.

Reveni în atelier, pe care-l găsi încălzit din timpul zilei. Tony constată cu bucurie că nu fusese deranjat nimic în timpul absenței sale. Jaques dormea pe perna lui. Pictorul se culcă, la rândul său, foarte liniștit, și căzu într-un somn liniștit și greu.

Către miezul nopții, fu trezit de un zgomot de fiare izbite. S-ar fi zis că stafia lui Anne Radcliffe își târa lanțurile prin atelierul său. Tony nu credea în fantome și, gândindu-se că venise cineva să-i fure din lemne, întinse mâna spre o veche arbaletă damaschină, împodobită cu un ciucure și care era un trofeu ce stătea agățat pe perete.

Nu avu pe cine înfrunta.

După o clipă, recunoscu cauza acelui vacarm şi îl obligă pe Jaques să se culce la loc. Maimuţoiul ascultă şi Tony se adânci iar în vise, cu ardoarea omului mulţumit de munca de peste zi.

După o jumătate de oră fu trezit de gemete înfundate.

Cum Tony locuia pe o străduţă mai izolată, îşi închipui că un om era asasinat sub fereastra sa. De aceea sări jos din pat, luă o pereche de pistoale şi alergă să le taie calea tâlharilor.

Pe stradă nu era însă nimeni, iar liniştea nopţii părea netulburată. Nu auzi nici un zgomot prin cartier decât murmurul surd şi necontenit ce planează asupra Parisului şi care pare respiraţia unui uriaş adormit. Se întoarse acasă, închise fereastra şi îşi dădu seama că gemetele veneau chiar din camera sa.

Cum în încăperea aceea nu se aflau decât el şi Jaques, iar el nu se văicărea aşa, se duse să-l controleze pe maimuţoi. Acesta, neştiind ce face, se jucase învârtindu-se în jurul piciorului mesei lângă care fusese legat. Dar, după cinci-şase tururi, lanţul i se scurtase. Jaques n-a ţinut cont de aşa ceva şi a continuat treaba. Astfel, până la urmă s-a trezit blocat şi, fiindcă se deplasa doar înainte, niciodată înapoi, a început să se stranguleze cu lanţul. Cu cât îşi întetea eforturile ca să scape din strânsoare, cu atât se lega mai tare. Aceea era cauza văicărelilor pe care le auzise pictorul.

Ca să-l pedepsească pe Jaques pentru prostia lui, Tony l-ar fi lăsat cu plăcere în situaţia în care se afla. Dar, dacă l-ar fi condamnat pe maimuţoi la ştrangulare, s-ar fi pedepsit şi el printr-o insomnie. De aceea a învârtit funia în sens invers de câte ori o învârtise Jaques. Maimuţoiul, satisfăcut că putea respira iar, s-a culcat de îndată, fără să mai facă zgomot.

La fel a făcut şi pictorul, sperând că nici un alt incident nu-i va mai tulbura somnul până în dimineaţa următoare. Se înşela însă. Jaques avea să-l deranjeze şi să-i strice noaptea, cu atât mai mult cu cât maimuţoiul îşi făcuse somnul de opt ore, de aceea nici măcar nu mai putea închide ochii.

În consecinţă, după douăzeci de minute, Tony sări jos din pat pentru a treia oară. Numai că de această dată nu-şi mai luă nici halebarda, nici pistolul, ci o cravaşă.

Jaques îl văzu venind, îşi dădu seama de intenţiile lui şi se refugie în culcuşul său. Era însă prea târziu. Tony fu nemilos şi maimuţoiul primi o bătaie pe cinste.

Acel lucru îl linişti pentru restul nopţii. Lui Tony îi fu însă imposibil să mai adoarmă. Dându-şi seama de respectiva stare de

fapt, se ridică din pat, aprinse lumina şi, fiindcă nu putea să picteze la lumina artificială, începu să coloreze o pădure dintre cele care-i aduseseră faima de rege al ilustratorilor.

Se înţelege că, în ciuda beneficiului pecuniar pe care i-l aducea insomnia, situaţia nu putea să dureze în aceleaşi condiţii. De aceea, de îndată ce se făcu zi, se gândi în mod serios să găsească un mijloc pentru a împăca atât cerinţele odihnei din timpul nopţii, cât şi interesele pungii sale.

Era cufundat în meditaţiile cele mai abstracte, când văzu că-i intră în atelier o frumoasă pisică vagaboandă, pe nume Michette, care îi plăcea foarte mult lui Jaques pentru că făcea tot ceea ce voia el, iar ei îi plăcea de maimuţoi pentru că o căuta de pureci.

Tony îşi aminti imediat de intimitatea celor doi spre a trage un profit de pe urma acelui fapt. Pisica, datorită blănii ei de iarnă, putea foarte bine să ţină loc sobei.

În consecinţă, puse mâna pe pisică. Aceasta nu făcu nici o tentativă de evadare, căci nu ştia ce o aşteaptă. Pictorul o introduse apoi în cuşca lui Jaques şi pe acesta îl împinse în ea. Reveni apoi în atelier ca să vadă prin gaura cheii cum aveau să decurgă lucrurile.

Mai întâi, cei doi captivi căutară prin orice mijloace să iasă din închisoarea lor, folosind fiecare ceea ce le sugera caracterul diferit: Jaques sări alternativ pe cei trei pereţi ai cuştii, scuturâ grilajul. Făcu aceste lucruri de douăzeci de ori, fără să-şi dea seama de inutilitatea lor. În ceea ce o priveşte pe Michette, ea rămase nemişcată acolo unde o aşezase Tony, examinând ce era în jur şi mişcându-şi doar capul. Se îndreptă apoi spre grilaj şi se lipi de acesta, încercând să se scarpine când pe o parte, când pe alta, ridicându-şi spinarea şi arcuindu-şi coada.

La cea de-a treia încercare, torcând, vru să-şi strecoare capul printre bare. Lucrul acela se dovedi a fi cu neputinţă de realizat. Înţelegând, se miorlăi de două-trei ori şi, văzând că nu obţine nici un rezultat, îşi făcu un ciub într-un colţ al cuştii, se învârti prin fân şi curând începu să semene cu un manşon de hermină.

Jaques mai sări, mârâi şi făcu tumbe încă un sfert de oră. Înţelegând că totul era inutil, se retrase în colţul opus celui în care se afla pisica.

Pe moment se simţi încălzit de exerciţiile pe care le făcuse. Rămase astfel o vreme chircit, agitându-se încă puţin. Curând însă începu să simtă frigul şi să tremure din toate mădularele.

Atunci o ochi pe prietena sa, atât de călduros înfăşurată în

blana ei. Instinctul său egoist îi dezvălui de îndată avantajele pe care le putea avea dintr-o coabitare forţată cu noua prietenă. În consecinţă, se apropie încet de Michette, se culcă lângă ea, o cuprinse în braţe, îşi răsuci coada în jurul cozii ei şi simţi imediat că viitorul îi surâde.

Desfăşurarea evenimentelor îl mulţumi pe Tony care, satisfăcut de ceea ce văzu, se retrase de la gaura cheii, o sună pe servitoare şi îi porunci ca, pe lângă morcovii, nucile şi cartofii pe care îi primea Jaques, să mai adauge în fiecare zi câte un pateu pentru Michette.

Menajera respectă întocmai noua cerinţă a stăpânului. Totul s-ar fi petrecut cu bine pentru Michette şi Jaques dacă acesta din urmă, din lăcomie, n-ar fi dat lucrurile peste cap.

Încă din prima zi, maimuţoiul a remarcat, în mesele ce i se serveau regulat, una la nouă dimineaţa, alta la cinci seara, că i se introdusese un nou fel de mâncare. Michette înţelesese imediat că pateul cu lapte de dimineaţă şi cel cu carne de seară erau pentru ea. Mulţumită de serviciu, ea mâncă imediat bunătăţile acelea, care se remarcă la orice pisică aparţinând unei case din lumea bună.

Mai întâi, Jaques a privit-o cum se satură cu noile alimente. Dar, cum Michette, ca un animal binecrescut, a mai lăsat puţin pateu în lapte, maimuţoiul a venit imediat după ea, l-a gustat şi i s-a părut a fi excelent. De aceea a mâncat restul.

Seara a făcut aceeaşi experienţă. Pateul cu carne era pe gustul lui. Şi-a petrecut noaptea lipit bine de Michette, întrebându-se de ce i se dădeau lui, care era mai vechi în casă, cartofi, nuci şi morcovi, iar unei noi venite ceva ce era atât de bun.

Rezultatul frământării sale de peste noapte s-a văzut în dimineaţa următoare. Jaques a ajuns la concluzia că întreaga comportare a lui Tony era incorectă şi trebuia să facă dreptate. Hotărî să mănânce el pateul şi să-i lase pisicii morcovii, nucile şi cartofii săi.

În consecinţă, când menajera veni să le servească micul dejun, pe când Michette se apropia torcând de farfurioara ei, Jaques o luă sub braţ, o întoarse cu capul în altă parte şi o ţinu în poziţia aceea până îi mâncă pateul. Apoi o lăsa ca să se sature, la rândul ei, cu legume.

Pisica le mirosi pe rând, trecând pe lângă nuci, cartofi şi morcovi. Apoi, nemulţumită de rezultat, se întoarse miaunând tristă, ca să se culce lângă Jaques. Acesta, cu stomacul pus la punct, se ocupă ca să extindă căldura plăcută pe care o resimţea în dreptul

regiunii abdominale spre labe și coadă, extremități mult mai sensibile la frig decât restul trupului.

La cină, manevra se repetă.

De această dată Jaques se felicită pentru ideea care o avusese, aceea de a schimba meniul. Pateul cu carne i se păru net superior celui cu lapte și indiscutabil mai bun decât nucile, morcovii și cartofii. Grație hranei deosebit de gustoase și blănii lui Michette, Jaques trăi o noapte excelentă.

Nu-i păsă nici de faptul că, flămândă, biata pisică miauna de ți se rupea sufletul. Astfel noaptea se scurse cu un maimuțoi mulțumit, sforăind ca un burghez și visând foarte frumos, lângă o pisică tristă și cu burta goală.

Se scurseră astfel trei zile.

În cea de-a patra, când li se aduse cina, Michette nu mai avea nici măcar putere să se ridice. Rămase culcată într-un colț, astfel că Jaques, liber în mișcări, mâncă mai liniștit ca niciodată.

După ce se sătură, se culcă lângă pisică, pe care o simți ceva mai rece ca de obicei. Se lipi mai bine de ea, mârâind nemulțumit pentru că i se răcise caloriferul.

A doua zi Michette era moartă, iar lui Jaques îi înghețase coada.

În ziua aceea, îngrijorat de frigul din cursul nopții, Tony se duse să-și viziteze prizonierii. Îl găsi pe Jaques, victimă a egoismului său, legat strâns de cadavru. Luă cele două animale, unul mort și celălalt viu, și le duse în atelierul său, constatând că erau la fel de reci.

Căldura nu-i mai fu de nici un folos pisicii. Cât despre Jaques, care era doar leșinat, acesta începu să miște și să-și revină. Nu mai putea să-și miște coada, care-i rămăsese degerată și care anterior fusese răsucită în spirală în jurul celei a lui Michette, de aceea păstrase forma unui tirbușon, formă neobișnuită, nemaiîntâlnită la specia simiană.

După trei zile veni dezghețul. Se petrecu un eveniment neașteptat, mai ales datorită consecințelor sale dezastroase pentru coada maimuțoiului, care părea deja scoasă de tot din funcțiune datorită accidentului anterior.

Tony primise, în timpul înghețului, două piei de leu de la unul dintre prietenii săi, care vâna în zilele acelea în munții Atlas, prin Alger. Cele două piei, proaspăt obținute, înghețară pe drum, de aceea își pierduseră mirosul specific și așteptau, depozitate în camera pictorului, pentru a fi prelucrate și a împodobi atelierul.

Veni însă dezgheţul şi, cum toate se dezgheţau, exceptând coada lui Jaques, pieile îşi recăpătaseră mirosul de fiară, care anunţă animalele de apropierea leului. Din această împrejurare rezultă că maimuţoiul care, în urma accidentului ce i se întâmplase, avea voie să umble liber prin atelier, simţi, datorită nasului fin specific celor din rasa lui, îngrozitorul miros şi începu să dea semne vizibile de îngrijorare.

Tony crezu la început că e vorba de o boală cauzată de necazul suferit prin imobilizarea cozii.

Neliniştea lui Jaques dura de vreo două zile. Preocupat permanent de aceeaşi idee, inspira aerul cu mare atenţie, sărea de pe scaune pe mese şi de acolo pe rafturile de pe pereţi, mânca pe grabă şi se uita mereu în jur, bea pe nerăsuflate orice lichid, fiind cât pe ce să se înece. Mai pe scurt, era foarte agitat, când, din întâmplare, i-am făcut o vizită lui Tony.

Cum mă număram printre prietenii lui Jaques şi nu mă duceam în atelier fără a-i aduce câteva dulciuri, de îndată ce el mă zări, veni în fugă la mine pentru a se asigura că nu-mi pierdusem frumoasele obiceiuri. Primul lucru care mă frapă fu că, oferindu-i o Havană, ţigară ce-i plăcea foarte mult şi pe care nu o folosea elegant, ca noi, ci dându-şi aere, aşa cum fac marinarii de pe „La Roxelane", i-am remarcat coada aceea neobişnuită, a cărei formă ciudată n-o mai văzusem la vreo maimuţă.

Am observat apoi că tremura şi era nervos, manifesta o agitaţie febrilă pe care n-o mai întâlnisem la el. Tony îmi explică primul fenomen, dar nu ştia nimic despre cel de-al doilea. Se hotărî să trimită pe cineva după doctorul Thierry pentru a lămuri lucrurile.

Tocmai plecam de acolo fiind de acord cu intenţia lui, când, traversând dormitorul, am simţit mirosul pătrunzător de leu. Tony mi-a arătat apoi cele două piei. Imediat mi-am explicat totul. Era evident că cele două piei băgau spaima în Jaques.

Tony nu credea însă aşa ceva, fiind convins în continuare că maimuţoiul era bolnav. I-am propus atunci să facem o experienţă care să ne arate dacă Jaques era bolnav sau îi era frică. Experienţa era simplă şi uşor de făcut. Consta pur şi simplu în a-i chema pe cei doi ucenici ai pictorului, care profitaseră de întâlnirea noastră pentru a se apuca să joace bile şi de a-i pune să intre în atelier cu pieile de leu pe ei, asemeni lui Hercule din Nemeea.

Deja, de cum deschise uşa dormitorului şi mirosul de fiară se simţi mai tare, neliniştea maimuţoiului crescu în intensitate. Se agăţă de scara dublă şi o urcă până pe ultima treaptă. Îşi întoarse

capul spre noi, inspirând şi scoţând strigăte de spaimă, arătând astfel că simţea apropierea pericolului, ca şi locul de unde putea apărea.

De altfel, după câteva clipe, unul dintre ucenici, acoperit cu o piele, se puse în patru labe şi veni spre atelier, urmat de prietenul său. Agitaţia lui Jaques atinse culmea.

Îndată ce văzu că apare pe uşă primul leu, teroarea puse stăpânire pe el. O teroare totală, lipsită de orice socoteală, de orice speranţă. Teroarea păsării care se zbate sub privirea şarpelui. Teroarea care distruge toate forţele fizice, paralizează facultăţile mintale. Teroarea ameţelii, care face să se învârtă cercul şi pământul să se legene, care fură dintr-o dată orice putere şi datorită căreia te prăbuşeşti ca prin vis, fără măcar să scoţi un ţipăt. Iată care fusese efectul simplei apariţii a celor doi lei asupra lui Jaques.

Ucenicii se îndreptară spre maimuţoi, iar acesta căzu de pe scară.

Am alergat îndată la el. Leşinase. L-am trezit. Nu mai avea coadă! Degerătura o făcuse fragilă ca sticla astfel că, în cădere, se rupse!

Nu voisem ca să împingem distracţia atât de departe. Am pus pieile de leu în pod şi, după cinci minute, cei doi ucenici au reintrat în cameră cu figurile lor obişnuite.

După o clipă, Jaques deschise ochii cu tristeţe, gemând. Îl recunoscu pe Tony şi îl prinse cu mâna pe după gât, culcându-şi capul pe pieptul pictorului.

În vremea asta eu pregăteam un pahar cu vin de Bordeaux pentru a-i reda lui Jaques curajul pierdut. Maimuţoiul nu era însă în stare nici să bea, nici să mănânce. La cel mai mic zgomot îşi frământa membrele. Totuşi, încet-încet îşi dădea seama că pericolul dispăruse.

În clipa aceea uşa se deschise şi Jaques făcu un salt, ajungând din braţele lui Tony pe scara dublă... Dar, în locul monstrului pe care se aştepta să-l vadă, îi apăru bucătăreasa, vechea lui prietenă. Prezenţa ei îl făcu să se simtă în siguranţă.

Am profitat de momentul acela pentru a-i pune sub nas un vas plin cu vin de Bordeaux. L-a privit o clipă speriat, apoi s-a uitat la mine, prinzând încredere pentru că un prieten îi oferea o băutură tonică. Îşi băgă limba în vin, apoi şi-o duse la gură, ca să îmi facă mie plăcere. Şi-a dat însă seama, cu fineţea simţurilor sale, că lichidul respectiv avea o aromă foarte plăcută.

Îşi muie iar limba în vin. După a treia sau a patra oară când repetă gestul, senzaţiile pe care le trăia deveniseră mai vesele. Ochii i se reanimaseră. După ce goli vasul, se ridică pe picioarele din spate, privi în jur ca să găsească sticla, o zări pe o masă, şi se îndreptă către aceasta cu o uşurinţă ce demonstra că muşchii săi îşi căpătaseră supleţea în întregime. Se ridică în faţa sticlei şi o luă precum îşi ia un cântăreţ la clarinet instrumentul preferat. Îşi băgă limba pe gâtul sticlei dar, din nefericire pentru el, îi mai lipseau câteva degete până să ajungă la lichid. Lui Tony i se făcu milă de Jaques şi îi umplu iar vasul.

De această dată, maimuţoiul nu se mai lăsă rugat. Duse băutura aşa de repede spre gură, că mai întâi înghiţi cu nasul şi apoi cu gura. Fu obligat să se oprească pentru a strănuta.

Dar pauza făcută fu foarte scurtă. Jaques îşi văzu iar de treabă şi, după câteva clipe, vasul era curat de parcă fusese şters cu un şervet.

Jaques, în schimb, începea să fie ameţit de băutură. Orice urmă de teamă îi dispăruse de pe chip. Părea chiar curajos, cu un psihic de învingător. Privi iar spre sticlă, care fusese mutată din loc de către Tony şi se găsea pe o altă mobilă, şi vru să facă doi-trei paşi ca să ajungă la ea. Imediat îşi dădu seama că nu se afla în siguranţă dacă nu-şi dubla punctele de sprijin. Se puse în patru labe şi porni, cu privirea fixă specifică omului beat, către ţinta pe care şi-o propusese. Parcursese două treimi din distanţa care îi separa de obiectivul dorit, când îşi întâlni pe drum... coada.

Spectacolul acela îi abătu gândurile. Se opri în faţa ei şi o privi cu atenţie. Agită restul de coadă care-i mai rămăsese. După câteva secunde, cât stătuse nemişcat, începu să se învârtă în jurul ei, foarte curios. După ce termină cu cercetarea o luă neglijent de jos, o învârti pe toate feţele, ca un lucru ce nu-l mai interesa prea mult. O mirosi pentru ultima oară, o atinse cu vârful dinţilor şi, pentru că avea un gust tare neplăcut, o aruncă dispreţuitor, reluându-şi drumul către sticlă.

De atunci, Jaques n-a mai fost interesat niciodată de coada lui. Nu a trecut însă vreo zi în care să nu ceară sticla. Astfel că şi azi personajul nostru nu este slăbit de vârstă, ci doborât de darul beţiei.

CAPITOLUL XVI

Cum a venit căpitanul Pamphile în Orléans ca
să afle dacă numele Jeanne d' Arc
se scrie cu q sau k.

Printre întâmplările descrise anterior se afla şi cel de-al unsprezecelea voiaj al căpitanului, în cursul căruia în India încărcase ceaiul, mirodeniile şi piperul în dauna lui Kao-Kiou-Koan şi apoi cumpărase papagalul din insulele Rodrigue, după care se deplasase în golful Algoa şi ajunsese la gura de vărsare a fluviului Orange.

Pe coastele acelea făcuse nişte învoieli negustoreşti cu şeful cafrilor, pe nume Outavaro şi cu şeful namaquis Outavari. Învoielile constau în patru mii de fildeşi de elefant. Pentru a le da timp celor doi şefi ca să-şi onoreze angajamentele, căpitanul Pamphile se pusese pe pescuit morun, îndeletnicire în cursul căreia păţise necazuri cu duiumul din care scăpase însă cu fruntea sus datorită curajului său şi prezenţei sale de spirit, dar şi fidelităţii lui Double-Bouche, care cu ocazia aceea ajunsese în postul de bucătar şef.

Astfel, prima grijă a căpitanului Pamphile, după ce a scăpat avantajos de morun la Havre, şi de ursuleţi la Paris, a fost să-şi înceapă pregătirile pentru cel de-al treisprezecelea voiaj pe mare, care se arăta mai promiţător decât celelalte douăsprezece dinainte. În consecinţă, fidel antecedentelor sale, care i-au adus cele mai bune rezultate, a luat diligenţa de Orléans, s-a dus pe strada Grenelle-Saint-Honore, a coborât în faţa clădirii de comerţ şi, la întrebările portarului, a răspuns că este unul dintre membrii Institutului, secţia de ştiinţe istorice şi că venise la şeful departamentului de la Loiret pentru cercetări asupra ortografiei adevărate a numelui Jeanne d' Arc, pe care unii îl scriau cu q, alţii cu k, iar numeroşi alţii cu c.

Într-o epocă în care toate spiritele serioase se îndreptau spre studiile istorice, un asemenea pretext era foarte plauzibil pentru

locuitorii din Orléans, iar discuţia destul de importantă pentru a fi în vederile Academiei de litere, care ar fi trimis un membru al ei chiar unul dintre cei mai distinşi, pentru a aprofunda o problemă atât de gravă. În consecinţă, chiar în ziua când sosi acolo, ilustrul călător fu introdus la un membru al consiliului municipal, care în dimineaţa următoare îl prezentă primarului. Acesta din urmă, înainte de sfârşitul săptămânii, îl introduse la prefect.

Mândrindu-se cu cinstea că reprezenta întregul oraş, prefectul îl invită pe căpitan să servească împreună cina, înainte de a trece la rezolvarea acelei importante probleme. Un alt invitat la masă avea să fie descendentul lui Bertrand de Pelonge, care, după cum se ştie, a condus-o pe Jeanne la Pucelle de la Domrémy la Chinon şi de la Chinon la Orléans. Acolo, în acel oraş, se căsătorise, iar numele lui se perpetuase strălucind în toată splendoarea sa până la domnul Ignace-Nicolas Pelonge, negustor en gros de lichioruri în piaţa Martroy, sergent major al gărzii naţionale şi membru corespondent al Academiei din Carcassonne şi din Quimper-Corentin.

Cât despre particula care lipsea din numele său celebru, ca în cazul lui Cassius şi Brutus, era un sacrificiu pe care domnul Pelonge îl făcuse datorită poporului în timpul faimoasei nopţi când domul de Montmorency şi-a ars scrisorile de noblețe, iar domnul de la Fayette a renunţat la titlul de marchiz.

Întâmplarea îl ajută pe căpiatn mai mult decât s-ar fi aşteptat. Cetăţeanul Ignace-Nicolas Pelonge, sergent major al gărzii naţionale şi negustor en gros de lichioruri, era ilustru nu atât datorită nobililor săi înaintaşi, cât mai ales datorită lui însuşi. Cetăţeanul Ignace-Nicolas Pelonge era cunoscut pentru că făcea, nu doar în Franţa, ci mai ales în străinătate, un înfloritor negoţ cu vinars şi rachiu.

Se ştie ce nevoie avea căpitanul Pamphile pentru a obţine o cantitate considerabilă de alcool. Făcuse târgul cu Outavaro şi Outavari şi trebuia să le livreze unuia o mie cinci sute de sticle, iar altuia două mii cinci sute în schimbul unui număr egal de colţi de elefant. De aceea acceptă, recunoscător, invitaţia pe care i-o făcuse prefectul.

Cina fu, într-adevăr, academică. Comesenii, care ştiau cu cine au de a face, veniseră cu toate comorile erudiţiei locale. Fiecare avea o asemenea cantitate impresionantă de dovezi în sprijinul părerii sale încât, la desert, unii susţinându-l pe Wilhelm cel Crud, alţii pe Pierre de Fenin, începură să-şi arunce cu farfuriile în cap.

Noroc de faptul că Pamphile îi împăcă pe toți, invitându-i pe reprezentanții lor să trimită câte un memoriu la Institut și asigurându-i că se vor aloca două mii de franci din premiul Montyon și o cruce de onoare pentru 27, 28 și 29 iulie, ce vor fi acordate celor care aveau dreptate.

Oferta aceea fu primită cu mult entuziasm și președintele, ridicându-se în picioare, propuse un toast în onoarea celui care făcea Orléans-ului acea favoare, dar și instituției ce trimisese pe unul dintre cei mai distinși membri ai ei spre a aduce izvoarelor locale o rază de lumină din cele cu care soarele parizian strălucește în lume.

Căpitanul Pamphile se ridică și el, cu lacrimi în ochi, și, cu un glas ce-i trăda emoția, răspunse, în numele corpului de savanți din care făcea parte, că, dacă Parisul era soarele științei, Orléans-ul, datorită informațiilor pe care i le furnizează și pe care se grăbea să le transmită ilustrilor lui colegi, avea să fie declarat în curând luna.

Comesenii jurară în cor că în așa ceva se înmagazinase toată ambiția lor, iar în ziua când se va realiza ambiția lor, departamentul Loiret va fi cel mai mândru din cele optzeci și șase ale Franței. După aceea, prefectul, punându-și mâna pe piept, le spuse comesenilor, pe care-i purta în inimă, să treacă în salon ca să servească o ceașcă de cafea.

Era momentul așteptat de fiecare dintre cei prezenți pentru a-l seduce pe căpitanul Pamphile. Nu era greu de ghicit influența pe care o avea un membru atât de distins, care făcuse dovada, în timpul mesei, unei erudiții, asupra colegilor săi. De altfel, el insinuase, printre altele, că avea să fie numit, probabil, raportor al comisiei și, sub un asemenea titlu, glasul său avea să aibă o pondere și mai mare.

Astfel, vecinul său din dreapta, în loc să-l lase să-și continue drumul spre ușa salonului, îl trase către sufragerie și acolo îl întreabă dacă i-au plăcut stafidele.

Căpitanul, care nu avea nimic împotriva acelei bunătăți, îi făcu un adevărat elogiu. Din acest motiv, vecinul din dreapta îi luă mâna, i-o strânse în semn de prețuire și îi ceru adresa. Domnul savant îi răspunse că reședința sa științifică era la Institut, iar domiciliul real se afla în Havre.

Se așezase acolo pentru a face observațiile necesare asupra mareelor. I se putea trimite orice pachet sau scrisoare în Havre,

pe adresa căpitanului Pamphile, fratele său, comandant al bricului de comerț „La Roxelane".

Același lucru i se întâmplă cu vecinul din stânga, care aștepta momentul ca raportorul comisiei să fie liber. Acesta se informă cu același interes de care dăduse dovadă vecinul său băcanul despre părerea savantului asupra dulciurilor și prăjiturilor. Căpitanul îi răspunse că, în general, Academia era recunoscută ca o instituție foarte respectată și, ca să-și dovedească vorbele, adăugă că nobila adunare, care avea ședință în fiecare joi, sub pretextul discutării unor subiecte de știință sau de literatură, nu avea alt scop decât să se asigure, mâncând conserve de trandafiri și bând sirop de coacăze, de progresul făcut de arta lui Millelot și Tanrade.

De la un timp, s-a remarcat abuzul centralizării, în raport cu evoluția zaharicalelor. Pateurile d' Auvergne și nugaua de Marsilia fuseseră demne de a primi toate încurajările academiei. În ceea ce-l privea, era foarte mulțumit că făcuse experiența din ziua respectivă și aflase despre prăjiturile din Orleans, despre care nu auzise nimic până atunci. Nu era cu nimic mai prejos decât cele din Bar și Chalons. Era o descoperire pe care avea să o prezinte cu prima ocazie Academiei, în ședință deschisă.

Vecinul din stânga îi strânse mâna căpitanului Pamphile și îi ceru adresa, iar stăpânul bricului îi dădu același răspuns ca vecinului din dreapta. Apoi intrară în salon, unde prefectul îi aștepta pentru cafea.

Oricât de mare admirator ar fi fost căpitanul Pamphile pentru acel produs din Arabia și mai ales când era adus direct de la Moka, el și-a rezervat toate elogiile pentru păhărelul cu rachiu de mai târziu, pe care l-a comparat cu cel mai bun coniac pe care l-a gustat vreodată. În fața acelui elogiu s-a închinat descendentul lui Bertrand de Pelonge.

El era furnizorul obișnuit al prefecturii și săgeata flatării, aruncată de căpitanul Pamphile, a lovit în plin.

A urmat o discuție lungă între cetățeanul Ignace-Nicolas Pelonge și căpitanul Amable-Desiré Pamphile, în care negustorul de lichior a arătat o mare abilitate practică, iar academicianul o profundă cunoaștere teoretică. Rezultatul acelei conversații, în care a fost dezbătută problema băuturilor, a fost că Pamphile a aflat tot ce voia, adică faptul că Ignace-Nicolas Pelonge era pe punctul de a trimite cinzeci de poloboace cu rachiu, având o capacitate de cinzeci de sticle fiecare recipient, către firma Jackson and Williams de la New-York, cu care se afla în bune relații comerciale.

De altfel, încărcătura se găsea pe cheiul l'Horloge. De acolo urma să coboare pe Loara până la Nantes, unde trebuia să fie îmbarcat pe o corabie cu trei catarge numită Zephir, a căpitanului Malvilain, care pleca spre America de Nord. Toate acestea aveau să se desfăşoare în curs de cincisprezece sau douăzeci de zile.

Nu mai era nici o clipă de pierdut, dacă Pamphile dorea să ajungă la timp. Chiar în seara aceea îşi luă rămas bun de la autorităţiile din Orleans, sub pretextul că înţelesese multe din discuţiile cu ei şi că sejurul lui acolo nu mai avea de ce să se prelungească.

Strânse deci încă o dată mâinile băcanului şi cofetarului şi părăsi în aceeaşi noapte oraşul, lăsând o excelentă impresie asupra Academiei pe care o reprezenta.

CAPITOLUL XVII

Cum căpitanul Pamphile, în loc să capete o încărcătură de fildeş, a fost obligat să ia una de abanos.

Chiar de cum a ajuns la Havre, căpitanul Pamphile a primit o jumătate de chintal de stafide şi şaptezeci şi două de borcane cu dulceaţă. I-a ordonat lui Double-Bouche să i le ducă în dulapul său special, apoi s-a ocupat de pregătirile pentru navigaţie. Acestea nu necesitau prea mult timp, pentru că bravul marinar folosea mereu acelaşi lest şi schimburile de mărfuri, după cum s-a văzut, le făcea mai mult pe mare.

Astfel, după opt zile, depăşea capul Cherbourg şi, după cincisprezece, naviga între 47 şi 48 grade latitudine nordică, pentru a ieşi în întâmpinare corabiei Zephir ce se deplasa către New-York. Efectul acestei manevre înţelepte fu că, într-o dimineaţă, când Pamphile era pe jumătate treaz, pe jumătate adormit, a trebuit smuls din starea respectivă de strigătul matelotului de veghe, care semnala prezenţa unei pânze pe ocean.

Căpitanul coborî din hamacul său, luă un ochean şi, fără a mai pierde timpul, s-a urcat pe puntea navei. După ce a traversat liniştit puntea, s-a urcat pe bastingaje, a încălecat câteva trepte şi, cu mult calm, a început să examineze vasul care se zărea.

Curând îi dispăru orice urmă de îndoială. Era nava pe care o aştepta. Imediat dădu ordin ca tunurile să fie aşezate la locurile lor. Totul fu îndeplinit întocmai. Dădu ordin apoi timonierului ca să păstreze aceeaşi direcţie şi coborî în cabina sa pentru a se îmbrăca frumos, ca să se prezinte într-o manieră decentă confratelui său Malvilain.

Când reveni pe punte, căpitanul constată că navele se aflau cam la o leghe una de alta şi se putea recunoaşte în noul venit cinstea şi mersul afectat al unui vas comercial care, cu toate pânzele întinse şi purtat de un vânt favorabil, atingea decent cinci sau şase noduri pe oră.

Rezulta că, dacă ar fi trebuit să-l urmărească, „La Roxelane" l-ar fi ajuns din urmă pe Zephir după două ore, întrucât bricul căpitanului Pamphile era ceva mai iute. Nu încercă însă o asemenea experienţă, fiind încrezător în posibilităţile pirateriei, care în epoca respectivă se extindea fără probleme, deşi multe ziare, inclusiv „Le Constitutionnel", îi vestiseră sfârşitul.

Avansă deci către Zephir, apropiindu-se până la o jumătate de bătaie de tun de vasul acela. Deodată, căpitanul Malvilain auzi, spre surprinderea sa, ce le striga un glas de pe „La Roxelane":

– Hei! Cei de pe corabia cu trei catarge! Lansaţi o barcă la apă şi trimiteţi-l încoace pe căpitan!

Urmă o pauză de câteva clipe, apoi cei de pe „La Roxelane" primiră următorul răspuns:

– Suntem nava de comerţ Zephirul, facem negoţ cu rachiu pe ruta Nantes-New-York, iar căpitanul nostru este Malvilain.

– Hei, trei catarge! îi zise un glas de pe „La Roxelane", lansaţi o barcă la apă şi trimiteţi-l pe căpitan!

Văzând însă că vasul de comerţ ezită să se supună, încărcară un tun.

– Foc! ordonă căpitanul Pamphile.

Ghiuleaua se văzu ridicându-se peste crestele valurilor şi nimerind apoi nava de comerţ în plin, la optsprezece degete deasupra liniei de plutire.

– În numele Cerului, cine sunteţi şi ce vreţi de la noi? se lamentă un glas prin portavoce.

– Hei, trei catarge! Puneţi o barcă pe apă şi trimiteţi-l încoace pe căpitan!

De această dată, chiar dacă nu voia să se supună, Zephir-ul nu avu de ales. Dacă ar fi primit trei ghiulele deasupra liniei de plutire, s-ar fi scufundat. Chiar dacă Malvilain n-a mai răspuns, se vedea clar că echipajul făcea manevre ca să îndeplinească dorinţa celor de pe „La Roxelane". Şalupa era coborâtă pe mare.

După câteva clipe, se lăsară pe frânghii şase marinari. Îi urmă căpitanul Malvilain. Apoi şalupa se desprinse de navă, ca un copil ce pleacă de lângă mama lui.

Vâsliră cu putere pentru a străbate distanţa care-i separa de „La Roxelane", înaintând spre tribord. Dar un marinar urcat pe o cabină le făcu semn să se îndrepte spre babord, adică spre partea unde era primit un oaspete de seamă. Căpitanul Malvilain nu avea ce să spună, era primit cu toată onoarea.

În capul scării de frânghie, chiar căpitanul Pamphile îl aştepta

pe confratele său. Începu să se scuze în faţa oaspetelui său pentru felul în care îl invitase la bordul bricului său.

Îl întrebă apoi despre soţie şi copii şi, după ce se asigură că erau cu toţii bine, îl invită pe căpitanul Zephir-ului să intre în cabina sa unde trebuiau să discute o afacere deosebit de importantă şi urgentă.

Invitaţiile căpitanului Pamphile erau făcute întotdeauna într-un fel irezistibil, încât nu exista posibilitatea de a-l refuza.

Căpitanul Malvilain acceptă deci de bună voie. După ce intrară, uşa se închise cu grijă în urma lor.

Trecuse cam o jumătate de oră şi Pamphile deschise iar uşa, dându-i lui Georges, care era de planton în sala de mese, o scrisoare adresată de Malvilain locotenentului său. Aceasta conţinea ordinul de a trece la bordul bricului „La Roxelane" douăsprezece din cele cincizeci de poloboace pe care le avea Zephir-ul din partea firmei Ignace-Nicolas Pelonge et compagné.

Căpitanul Pamphile luase cu două mii de sticle mai mult decât avea nevoie, fiindcă era un om precaut. Două luni de navigaţie puteau seca unele dintre ele. De altfel, ar fi putut să ia totul. Gândindu-se la acest lucru, căpitanul Malvilain mulţumi din suflet Maicii Domnului că scăpase atât de ieftin.

După două ore, transferul se făcuse în întregime. Căpitanul Pamphile, ca un om civilizat, avusese grijă ca munca să se desfăşoare în cursul mesei, astfel că oaspetele lui nu văzuse nimic.

Ajunseseră la dulceţuri şi stafide, când Double-Bouche, care gătise toate felurile de mâncare, îi spuse ceva la ureche căpitanului. Acesta făcu un semn de mulţumire din cap şi comandă cafeaua. Îi fu adusă imediat, alături de o sticlă de rachiu. Căpitanul recunoscu, de cum gustă, aceeaşi băutură pe care o servise la prefectul din Orléans.

Lucrul acela demonstra încă o dată profesionalismul înalt al firmei Ignace-Nicolas Pelonge.

Serviră cafeaua şi, fiindcă poloboacele ajunseseră cu bine la bordul bricului său, căpitanul Pamphile nu mai avu nici un motiv să-l mai reţină pe confratele său Malvilain. Îl conduse, foarte politicos, la scara de frânghie unde îl aştepta şalupa şi îşi luă rămas bun de la el.

Îl urmări apoi cu privirea până ajunse la Zephir, simţind că între ei se năştea o adevărată prietenie. După ce-l văzu pe punte şi, după manevrele ce se făceau, că urmau să plece, îşi folosi din nou porta-vocea, dar de această dată spre a-i ura drum bun.

Zephir-ul, ca şi când n-ar fi aşteptat decât să capete permisiunea aceea, şi-a întins în vânt toate pânzele şi nava, dusă de briză, a început să se îndepărteze spre vest, în vreme ce „La Roxelane" pornea către sud.

Căpitanul Pamphile continuă să le facă semne de prietenie, la care răspundea comandantul Malvilain şi abia după căderea nopţii se întrerupse, din motive obiective, manifestarea acelui schimb de bune relaţii. În zori, cele două nave nu se mai vedeau între ele datorită distanţei ce le separa.

La două luni de la evenimentul acela, căpitanul Pamphile aruncă ancora la gurile fluviului Orange. Începu apoi să urce pe acel curs de apă, însoţit de douăzeci de marinari înarmaţi până în dinţi. Voia să-l viziteze pe Outavari.

Căpitanul Pamphile, bun observator, remarcă mirat schimbarea ţinutului pe care îl părăsise cu doi ani în urmă. În locul câmpurilor cu orez şi porumb care ajungeau până la apa fluviului, în locul cirezilor de bivoli care veneau mugind pe maluri, nu întâlni decât pământ părăginit şi o liniştе adâncă.

Pentru o clipă crezu că se înşeală şi că a confundat râul Poissons cu Orange. După un timp îşi dădu însă seama că nu era deloc aşa. După douăzeci de ore de navigaţie ajunse în apropierea capitalei micuţilor namaquois.

Capitala respectivă nu mai era locuită decât de femei, copii şi bătrânii, care trăiau în cea mai profundă mâhnire, căci iată ce se petrecuse:

Imediat după plecarea căpitanului Pamphile, Outavaro şi Outavari, ademeniţi de sticlele promise, două mii pentru primul şi o mie cinci sute pentru celălalt de îndată ce ar fi livrat fildeşul, au pornit la vânătoare. Din păcate, elefanţii se ascunseseră într-o pădure uriaşă ce separa ţara micilor namaquois de cea a cafrilor, un fel de ţinut neutru care nu aparţinea nici unuia, nici altuia şi unde, în cele din urmă, cei doi şefi se întâlniră. Aflând că veniseră acolo pentru aceeaşi cauză, în ei se redeşteptă vechea ură pe care o nutreau cei din apus pentru cei din răsărit. Fiecare plecase la vânătoare. În consecinţă, toţi erau înarmaţi pentru luptă, astfel că, în loc să muncească uniţi pentru a face rost de cele patru mii de bucăţi de fildeş şi să le împartă între ei, aşa cum au propus câţiva bătrâni cu bărbi albe, ei se luară la bătaie, şi în prima zi căzură răpuşi cincisprezece cafri şi şaptesprezece mici namaquois.

Astfel începu între cele două hoarde un război necruţător şi nemilos. Outavaro a căzut răpus, iar Outavari a fost rănit. Cafrii

şi-au numit un alt şef. Outavari s-a refăcut. Astfel că, simţindu-se la fel de bine ca înainte, lupta s-a reluat şi mai tare. Fiecare ţară şi-a epuizat războinicii pentru a câştiga confruntarea.

S-a făcut un ultim efort, de către cele două popoare, pentru a îşi susţine şefii. Toţi tinerii peste douăzeci de ani şi toţi bătrânii sub şaizeci de ani au intrat în armatele respective. Cele două forţe s-au întâlnit faţă în faţă, urmând ca bătălia decisivă să dea verdictul.

Iată de ce în capitala micilor namaquois nu mai erau decât femei, copii şi bătrâni. Pe deasupra erau şi foarte trişti. Cât despre elefanţi, aceştia se jucau lovindu-se cu fildeşii şi cu trompele. Pentru că nimeni nu se ocupa de ei, profitau ca să vină până în marginea satului şi să mănânce orezul şi porumbul.

Căpitanul Pamphile înţelese imediat că putea să profite de situaţia aceea. Tratase cu Outavaro şi nu cu succesorul lui. Nu mai era obligat cu vreun angajament faţă de acela. Aliatul său natural era Outavari.

Ceru oamenilor săi să-şi verifice puştile şi pistoalele, să se asigure că funcţionau bine. Apoi a ordonat ca fiecare să-şi ia patru duzine de cartuşe. Îi ceru unui mic namaquois, tânăr şi inteligent, să-i servească de călăuză şi să pornească spre locul luptei, astfel încât să ajungă acolo noaptea.

Execută totul perfect. A doua zi, spre orele unsprezece seara, căpitanul Pamphile intra în cortul lui Otavari în clipa când se hotăra ca lupta să se dea cât mai repede. Outavari era înconjurat de înţelepţii săi.

Îl recunoscu imediat pe căpitanul Pamphile. De cum îl văzu se ridică în picioare, îşi puse o mână pe inimă şi una pe gură pentru a sugera că vorba şi gândul erau unul şi acelaşi lucru pentru el. Zise apoi, într-o olandeză defectuoasă, că nu-şi îndeplinise angajamentul luat în faţa francezului şi pentru că nu putuse ca să se ţină de cuvânt, limba lui care minţise şi inima care înşelase erau la dispoziţia noului venit. Acesta putea să o rupă pe prima şi să o smulgă din piept pe cea de a doua, ca să le dea la câini, aşa cum se face cu limba şi cu inima unui om care nu s-a ţinut de cuvânt.

Căpitanul, care vorbea olandeza precum Wilhem de Orania, îi răspunse că nu avea ce să facă cu limba şi cu inima lui Outavari, că dacă erau flămânzi câinii se rezolva problema lor cu cadavrele cafarilor semănate de-a lungul drumului. Voia să-i ofere şefului de trib un alt târg, la fel de avantajos.

Urma să îl ajute în războiul cu duşmanii săi, cu condiţia ca toţi

prizonierii făcuți în timpul luptelor să-i aparțină lui Pamphile și să facă ce vrea cu ei. După stil, francezul fusese, desigur, preot de spovedanie înainte de a deveni corsar.

Șeful nu avea cum să refuze o propunere atât de avantajoasă. De aceea acceptarea acesteia fu urmată de strigăte și aclamații scoase nu doar de Outavari, ci de tot sfatul său.

Cel mai în vârstă și cel mai înțelept dintre bătrâni scoase tutunul din gură și îndepărtă cana de la buze pentru a i le oferi pe amândouă albului. Dar șeful alb îi răspunse că va face el cinste celor prezenți.

Îi ordonă lui Georges să caute prin bagaje tutun din Virginia și rachiu de Orléans, care fără primite și degustate cu profundă recunoștință.

După acea manifestare, cum era ora unu dimineața, Outavari îi trimise pe toți la culcare și rămase singur cu căpitanul Pamphile pentru a stabili cu el planul bătăliei ce avea să urmeze.

Căpitanul Pamphile, convins că prima datorie a unui general este să cunoască perfect locurile în care trebuie să opereze și neavând nici o speranță să capete o hartă a ținutului, îl rugă pe Outavari să-l ducă în locul cel mai ridicat din împrejurimi. Luna lumina destul de bine ca să distingă obiectele ca la apusul soarelui.

O colină se ridica în liziera pădurii, unde se afla aripa dreaptă a armatei namaquois. Outavari îi făcu semn francezului să-l urmeze în liniște și, mergând primul, îl conduse pe niște cărări pe unde erau obligați când să sară ca niște tigri, când să se târască precum șerpii.

Din fericire, căpitanul Pamphile trecuse, în viața sa, prin multe încercări și greutăți, atât prin mlaștini, cât și prin pădurile virgine ale Americii. Astfel că sări și se târî așa de bine că după o jumătate de oră de mers ajunse cu călăuza sa în vârful colinei.

Oricât era de obișnuit căpitanul Pamphile cu spectacolele grandioase ale naturii, nu se putu stăpâni să nu se oprească o clipă acolo și să nu contemple cu admirație pe cel care se desfășura sub ochii lui. Pădurea forma un semicerc în care se afla ceea ce mai rămăsese din două popoare. Se vedea o masă întunecată, care își arunca umbra peste cele două tabere și prin care ochiul încerca în zadar să pătrundă cu privirea.

Dincolo de umbra uriașă, unind vârfurile semicercului printr-o coardă argintie, strălucea sub razele lunii fluviul Orange. Francezul privi în zarea fără hotar. În depărtare se întindea ținutul marilor namaquois.

Acea imensă întindere, care păstra, chiar şi în timpul nopţii, culorile sale calde şi distinste, era luminată de astrul suprem al nopţii, aşa cum apare el la tropice, fiind singurul care ştie tot ce se întâmplă în liniştea întunericului de pe continentul african. Din când în când, tăcerea era tulburată de răgnetele hienelor şi ale şacalilor ce veneau în urma celor două armate. Peste acestea se ridica, precum tunetul în timpul furtunii, răgetul îndepărtat al unui leu.

În clipele acelea tăceau toate celelalte animale, ca şi cum Universul ar fi recunoscut vocea stăpânului său. Înceta orice, de la cântecul omului până la şuieratul şarpelui care, ridicat în vârful cozii sale, îşi chema femela înălţă şi capul albăstrui deasupra ierbii.

După ce nu se mai auzea leul, toate zgomotele diferite care îi cedaseră locul răgetului imperial atacau iar noaptea şi singurătatea.

Căpitanul Pamphile rămase o clipă, după care cum am spus, sub puternica impresie pe care i-o făcuse acel spectacol. Dar, după cum se ştie, viteazul marinar nu rămânea prea mult sub influenţa unui spectacol măreţ când avea de făcut o treabă importantă.

Imediat gândul îi reveni la interesul său material. Atunci observă cu atenţie, de cealaltă parte a unui pârâu ce ieşea din pădure şi se vărsa în Orange, toată armata cafrilor ce îşi avea tabăra acolo şi care dormea fără griji. Cei rămaşi de pază stăteau nemişcaţi ca nişte statui.

Ca şi micii namaquois, păreau decişi să dea lupta a doua zi, pregătindu-se pentru aceasta.

De la prima privire, francezul le-a măsurat poziţiile şi a calculat şansele unui atac-surpriză. Cum planul i se păru bun, îi făcu semn însoţitorului său să revină la tabără. Făcură acest lucru la fel de prudent ca atunci când au venit.

Cum au ajuns în tabără, căpitanul Pamphile i-a trezit pe ai săi, a luat doisprezece cu el şi i-a lăsat opt lui Outavari. A mai luat o sută de băştinaşi, cărora şeful lor le-a poruncit să-l urmeze pe căpitanul alb, şi s-au adâncit în pădure, îndreptându-se spre liziera ce ducea în tabăra cafrilor.

Ajuns acolo, i-a pus pe marinarii săi la distanţă unul de altul, astfel că între doi francezi să se afle unsprezece-doisprezece băştinaşi. Apoi le-a poruncit să se culce şi să aştepte desfăşurarea evenimentelor.

În zori, strigăte puternice vesteau căpitanului Pamphile şi grupului său că oştirile băştinaşilor ajunseseră faţă în faţă. Curând

după aceea se auzi o ploaie de împuşcături. Izbucniră strigăte de victorie. Nu era greu de dedus dezastrul pe care marinarii francezi şi armele lor de foc produseseră în rândul sălbaticilor africani.

Oastea duşmană se retrăgea în mare dezordine. Încerca să se refugieze în pădure. Numai că acolo se afla ascuns grupul căpitanului Pamphile. Nu avură decât să se arate şi în acest fel să le distrugă cu totul moralul celor din răsărit.

Nenorociţii cafri, înconjuraţi din toate părţile, cădeau seceraţi, atât pe malul fluviului, cât şi în marginea pădurii. Mulţi îşi aruncau armele şi cădeau în genunchi, cerşind îndurare. Numai că micii namaquois le tăiau capetele fără milă, iar locul luptei devenise o adevărată mlaştină formată din sânge şi mâl.

Cruzimea aceea şi felul în care erau ucişi învinşii îi deranjară pe francezi, iar căpitanul Pamphile îl chemă pe Outavari ca să-i spună că un asemenea comportament nu intra în convenţiile lor. Îi ceru să-şi retragă oamenii şi să nu-i mai strice prada de război, fiindcă altfel îi vor lua pe micii namaquois ca sclavi.

Şeful african interveni imediat şi îi opri pe ai săi ca să-i mai ucidă pe învinşi crăpându-le capetele cu măciucile sau tăindu-le gâtlejurile cu cuţitele. Le ceru să le lege mâinile şi picioarele. După ce terminară, îi luară de pe câmpul de luptă doar pe prizonieri şi răniţi.

Îi legară pe cei prinşi cu o frânghie, apoi îi forţară să pornească spre capitala micilor namaquois. Cât despre cei care scăpaseră, fugind în pădure, nu-şi făceau griji din partea lor, căci erau prea puţini pentru a mai constitui vreun pericol.

Cum acea mare şi recentă victorie se datora mai ales căpitanului Pamphile, acestuia i se dădură onorurile cuvenite. Femeile veniră la el cu ghirlande de flori. Fetele îi presăreau petale de trandafiri pe unde păşea. Bătrânii îi decernară titlul de Leu Alb şi îi acordau o cinste deosebită.

Dar, după atâtea sărbătoriri, căpitanul Pamphile le mulţumi aliaţilor săi africani pentru ospitalitate şi le declară că timpul plăcerilor trecuse, că venise vremea afacerilor. În consecinţă, îi spuse lui Outavari să-i dezlege pe prizonieri.

Acesta fu de acord cu pretenţia francezului şi îl conduse într-o colibă imensă unde stăteau, unul peste altul, toţi prinşii de război. Aceştia fuseseră uitaţi acolo până în momentul când căpitanul amintise de ei.

Trecuseră însă trei zile de la bătălie. Unii muriseră datorită rănilor primite atunci, alţii de foame sau de căldură. Era deci

adevărat că venise timpul ca francezul să se intereseze de marfa sa, căci începea să se deterioreze.

Însoţit de doctor, căpitanul Pamphile inspectă rândurile prinşilor, stingându-le chiar el rănile, asistând la pansarea lor, separându-i pe cei răi de cei buni, cum va face îngerul la Judecata de Apoi. După vizită, trecu la recensământ: îi rămăseseră două sute şi treizeci de negri în stare excelentă.

Era bucuros, cu atât mai mult cu cât cei rămaşi îndurară mari încercări. Scăpară din luptă, merseră mult şi erau rezistenţi la foame. Putea să-i vândă şi puteau fi cumpăraţi fără teamă, nu aveau să strice emblema firmei.

Căpitanul Pamphile era aşa de mulţumit de prada lui, încât îi făcu un cadou lui Outavari, dându-i un poloboc de rachiu şi douăsprezece porţii de tutun. În schimbul acestora, şeful african îi dădu opt bărci mari pentru a-şi transporta prizonierii.

Apoi, urcându-se chiar el şi familia lui, ba chiar şi demnitarii tribului în şalupa căpitanului, se oferise să-l conducă până la bricul francezilor.

Căpitanul fu primit de marinarii rămaşi la bord cu mare bucurie, ceea ce îi formă lui Otavari imaginea dragostei pe care subordonaţii o aveau pentru căpetenia lor. Dar, cum căpitanul era, prin însăşi construcţia sa, un om al ordinelor, nici un fel de emoţie nu-l putea sustrage de la datoria sa, de aceea îi lăsă pe doctor şi pe Double-Bouche să facă onorurile vasului şi să aibă grijă de oaspeţi, iar el coborî cu tâmplarii în cală ca să pună lucrurile la punct.

Trebuia depăşită o dificultate care nu cerea decât inteligenţă pentru a fi soluţionată. Plecând din Havre, francezul contase pe o anumită încărcătură. Obiectele ce trebuiau schimbate luau, în mod firesc, locul unele altora.

Numai că, printr-un concurs de împrejurări deosebite, schimbul nu mai avusese loc, iar căpitanul mai avea de adăugat la marfa din cală încă două sute treizeci de negri.

Bine că erau oameni, fiindcă dacă ar fi fost mărfuri nu s-ar fi putut, căci nu mai era loc. Oamenii însă, adică negrii, suportă orice!

Căpitanul Pamphile măsură de câteva ori locul respectiv, apoi hotărî să mute rachiul, căci prizonierii nu puteau sta lângă sticle. Nu puteau sta pentru că ori ar fi făcut vreun rău mărfii, ori rachiul le-ar fi făcut lor rău. Luă toate măsurile cuvenite şi îndepărtă băutura de negri.

Apoi, fiindcă spaţiul era redus, ajunse la concluzia că trebuiau făcute etaje din lemn, nişte rafturi, astfel că sclavii să stea întinşi, pe burtă sau pe spate, ca să încapă toţi.

Vorbi cu tâmplarul şef şi se înţeleseră astfel să facă etajera aceea uriaşă, care într-un capăt să aibă o margine de lemn, de care să fie prinse în lanţuri picioarele negrilor. Trebuiau să-i ancoreze astfel nu doar pentru a-i împidica să fugă, dar şi ca să nu păţească nimic rău în timpul furtunilor care nu lipseau deloc pe oceanul Atlantic.

După socoteala căpitanului Pamphile, dacă-i îndesau bine pe negri acolo, ar mai fi rămas şi ceva spaţiu liber! Oricum, condiţiile de călătorie erau un lux pentru sălbaticii aceia, îşi zise francezul şi îi dădu ordin meşterului să se apuce de treabă.

Acesta, cu ajutoarele lui, nu munciră mult şi modificară cala în spiritul indicaţiilor date de ilustrul său şef. Ba, pe unul dintre uriaşele rafturi rămase destul loc gol, astfel că negri se puteau lăfăi în voie, chiar dacă stăteau numai pe burtă sau pe spate. Numiră locul acela Patul Paşalelor, fiind considerat maximul de lux oferit sclavilor.

Şi totuşi ceva îl nemulţumea pe căpitan. Era păcat de spaţiul acela gol care rămânea astfel nefolosit. Făcuse doar atâtea calcule, mutase băutura, adusese lanţuri pentru sclavi, luase toate măsurile de prevedere şi totuşi nu ieşise o treabă perfectă. Cu atât mai mult cu cât, trecând pe la tropice, lemnul de abanos pe care îl ducea urma să joace puţin prin cală şi nu era bine să fie distanţă mare între sclavi, fiind necesar ca să stea lipiţi între ei.

Se mulţumi cu ideea că, oricât de bun negustor ai fi, nu se poate să nu ai şi deşeuri la marfa pe care o aduci.

Sătul de treburile filantropice care îl ţinuseră ocupat până atunci, căpitanul Pamphile urcă pe punte ca să vadă cum se desfăşurau onorurile în cinstea oaspeţilor săi.

Îl găsi pe Outavari, înconjurat de familia sa şi de marii demnitari ai tribului, la o masă pe cinste oferită de doctor. Căpitanul se aşeză în capul mesei, conform gradului său, cel mai înalt de pe navă. Dorea şi să se odihnească după cât muncise.

Ospăţul se sfârşi, iar Outavari, familia sa şi marii demnitari tocmai erau coborâţi în bărcile lor, când tâmplarul şef veni să-l întrebe pe Pamphile ce să pună în spaţiul gol dintre negri. Acesta coborî iar în cală ca să vadă la faţa locului ce trebuia făcut.

Se făcuse ordine în cală, totul era pus la locul său şi fiecare negru, fixat în lanţuri astfel încât părea că face parte chiar din

structura navei, stătea ca o momâie ce nu aştepta decât să fie pusă în sarcofag.

Văzând spaţiul gol, căpitanului Pamphile îi veni atunci o idee minunată. Trebuia să adauge colecţiei sale pe şeful micilor namaquios, familia acestuia şi demnitarii tribului său. Urcă repede pe punte ca să-şi pună planul în aplicare.

Din fericire pentru Outavari, suspuşii săi nu aveau aceeaşi încredere în francezi pe care o manifesta şeful lor. De cum se urcaseră în bărci, vâsliră din răsputeri ca să se îndepărteze de bric. Astfel că, atunci când căpitanul ajunse pe punte, pirogile dispăruseră după o cotitură a fluviului.

De necaz, Pamphile oftă din greu. Dintr-o greşeală prostească pierdea astfel între cincisprezece şi douăzeci de mii de franci!

CAPITOLUL XVIII

Cum îl reîntâlni căpitanul Pamphile pe vechiul său prieten Şarpele-Negru, care devenise cacic al tribului mosquito şi îi cumpără stăpânirea cu o jumătate de poloboc de rachiu.

La două luni şi jumătate de la o fericită traversare a oceanului, în cursul căreia, graţie grijii părinteşti pe care Pamphile o avea pentru încărcătura bricului său, nu pierdu decât treizeci şi doi de negri, „La Roxelane" intra în portul Martinica.

Era un prilej ca să scape de preţioasele mărfuri transportate. Graţie măsurilor filantropice luate de comun acord cu guvernele civilizate ale lumii, comerţul cu sclavi, expus mai târziu unor pericole ridicole din partea opiniei publice, se desfăşura atunci foarte bine, mai ales că lemnul viu de abanos lipsea din coloniile respective.

Marfa adusă de căpitanul Pamphile era deci foarte căutată acolo. Când ajunse la Saint-Pierre, în Martinica, fu abordat imediat de cei bogaţi. Din ce adusese bricul francez aveau ce alege!

Oamenii luaţi de pe câmpul de bătălie erau cei mai viteji şi mai robuşti din tribul lor. Relaţiile lor cu lumea albilor aproape că îi civilizase.

Astfel că îndemânaticul căpitan Pamphile îi vându foarte bine, obţinând nouă sute nouăzeci de mii de franci pe ei. Ori, în calitatea sa de stăpân al vasului, avea dreptul la jumătate din sumă. Îi încasă însă singur pe toţi, adică nouă sute nouăzeci de mii de franci, ceea ce era un câştig frumos.

O altă împrejurare neaşteptată îi permise corsarului să scoată un avantaj substanţial de pe urma încărcăturii pe care o transporta. În locul celor cincizeci de poloboace pe care le aştepta de la firma Ignace-Nicolas Pelonge din Orléans, firma Jackson and Co. din New-York nu primise decât treizeci şi opt, de aceea a fost nevoită să nu-şi ţină angajamentele faţă de unii dintre cei care preluau băutură de la ei. Căpitanul Pamphile află că rachiul lipsea cu

desăvârşire din Antilele Mari şi, cum îi mai rămăseseră unsprezece poloboace şi trei sferturi din acel alcool, căruia nu-i găsea nici o utilitate, hotărî să pornească de îndată spre Jamaica.

Evident, căpitanul Pamphile nu se înşelase. Jamaicanilor le ieşise limba de un cot după ceva rachiu, care le lipsea de trei luni. Astfel, bricul francez fu primit ca o adevărată mană cerească.

Dar nu mană cerească fu şi preţul cerut de căpitanul Pamphile, adică douăzeci de franci pe sticlă. Ceea ce adăugă la dividentele de nouă sute nouăzeci de mii anterioare încă cincizeci de mii de livre, ducând la frumosul total care-i satisfăcu pe deplin. Dacă până atunci nu-şi dorise altceva decât *aurea mediocritas* a lui Horaţiu, căpitanul Pamphile luă hotărârea de a porni de îndată spre Marsilia unde, reunindu-şi fondurile obţinute din diferite expediţii, putea strânge o avere ce-i asigura între şaizeci şi cinci şi optzeci de mii de livre ca rentă.

Omul propune, Dumnezeu dispune. De abia ieşi bricul „La Roxelane" din rada de la Kinston, că vântul îi purta spre coasta triburilor mosquitos, aflată în Golful Mexic, între laguna Honduras şi râul Saint-Jean.

Dar, cum „La Roxelane" suferise anumite avarii, trebuia să schimbe două catarge. De aceea căpitanul dădu ordin oamenilor săi ca să coboare pe pământ, deşi localnicii se strânseră grămadă pe ţărm, iar unii dintre ei, înarmaţi cu puşti, voiau să opună rezistenţă.

Lansară şalupa la apă, aşezară în ea un tun, ca din întâmplare, apoi se urcară în ea căpitanul Pamphile şi douăzeci din oamenii săi înarmaţi până în dinţi cu puşti, pistoale şi săbii. Fără a-şi face griji datorită manifestării de ostilitate a indigenilor, echipajul şalupei vâsli cu vigoare. Şeful lor era hotărât să facă rost de ceea ce lipsea bricului.

Căpitanul socotise bine când s-a decis să facă acea demonstraţie clară a voinţei lui. Pe măsură ce se apropiau de ţărm, băştinaşii se retrăgeau din faţa lor, lucru ce era vizibil pentru toţi cei din şalupă.

Privind cu atenţie spre ţărm, zăriră câteva colibe firave, pe cea mai înaltă dintre acestea fluturând un drapel prea îndepărtat pentru a i se distinge stema.

Astfel că, în momentul când ajunseră francezii pe mal, băştinaşii se găseau foarte departe, cam la o mie de paşi de ei, lucru ce făcea dificilă orice convenţie în afara celei prin semne. Căpitanul Pamphile nu avu altceva de făcut decât să înfigă în

pământ un băţ pe care flutura o năframă albă, ceea ce înseamnă, pentru toate popoarele din lume, că se doreşte prietenia reciprocă.

Semnalul fu, fără îndoială, înţeles de mosquitos. De cum îl recepţionară, cel care părea să le fie şef, îmbrăcat într-o haină de uniformă veche, uzată, fără cămaşă sau pantaloni, îşi lăsă arma pe pământ, alături de tomahaw şi cuţit. Ridică apoi mâinile în sus, ca să se vadă clar că era dezarmat, şi porni către ţărm.

Demonstraţia lui îi parveni căpitanului cu toate semnificaţiile ei. Deoarece nu dorea să rămână în urmă, îşi lăsă, la rândul său, sabia şi pistolul pe pământ, alături de puşcă, îşi ridică mâinile şi se îndreptă către sălbatic cu aceeaşi încredere pe care acela o arăta.

Ajuns la cincizeci de paşi de şeful mosquito, căpitanul Pamphile se opri ca să-l privească mai bine. I se părea că faţa lui nu-i era cu totul necunoscută şi că nu era pentru prima dată că avea onoarea să o contemple.

La rândul său, băştinaşul părea că face cam aceleaşi socoteli. Francezul îi aducea parcă cu cineva cunoscut. În memorie i se trezeau amintiri confuze şi nesigure.

În cele din urmă, pentru că nu puteau sta la nesfârşit să se privească, îşi continuară drumul. Când ajunseră la zece paşi unul de altul, se opri iar, fiecare scoţând un strigăt de surpriză.

– Heng! făcu serios indigenul.

– Ia te uită! strigă râzând căpitanul.

– Şarpele-Negru este un mare şef! continuă huronul.

– Pamphile este un mare căpitan! grăi francezul.

– Ce caută căpitanul Pamphile pe pământurile Şarpelui-Negru?

– Două lemne pentru catarg.

– Şi ce-i da în schimb Şarpelui-Negru căpitanul Pamphile?

– O sticlă de rachiu.

– Atunci sunteţi bineveniţi! zise huronul după un moment de tăcere, întinzându-i mâna în semn de înţelegere.

Căpitanul îi strânse mâna cât pe ce să i-o rupă, ceea ce însemna că târgul fusese făcut. Şarpele-Negru suferi tortura ca un adevărat indian, cu ochii liniştiţi şi zâmbetul pe buze. Văzându-l, marinarii pe de o parte şi băştinaşii pe de alta, scoaseră trei strigăte puternice de bucurie.

– Şi când ne va da căpitanul Pamphile rachiul? întreabă huronul retrăgându-şi mâna din încleştare.

– Chiar acum, îi răspunse marinarul.

– Pamphile este un mare căpitan! adăugă huronul, înclinându-se.

– Şarpele-Negru e un mare şef! îi răspunse marinarul.

Apoi cei doi, gravi, se întoarseră şi porniră, cu un pas calculat şi egal, către oamenii săi pentru a le spune ceea ce se întâmplase.

După o oră, Şarpele-Negru ţinea în mână sticla de rachiu. În aceeaşi seară, francezii dispuneau de doi palmieri pentru nevoile lor.

Dar, pentru că tâmplarul şef avea nevoie de opt zile pentru a-şi face treaba bine, căpitanul, gândindu-se că în acel interval de timp puteau apărea diverse neînţelegeri între echipajul său şi indigeni, trasă o linie între cele două grupuri pe care marinarii nu aveau voie să o depăşească.

La rândul său, Şarpele-Negru impuse anumite limite pe care ai săi nu aveau dreptul să le depăşească. Apoi, între cele două tabere, în spaţiul rămas liber între ele, se ridică un cort ce servea ca loc de întâlnire pentru cei doi şefi atunci când era nevoie pentru a se discuta anumite probleme.

Într-o zi, Şarpele-Negru se îndreptă spre cort cu o pipă aprinsă în mână. Căpitanul Pamphile, văzând intenţiile de pace ale indianului, se apropie, la rândul său, cu pipa aprinsă în colţul gurii.

Şarpele-Negru îşi băuse sticla de rachiu şi voia alta. Francezul, care nu era curios de felul său, ar fi vrut să afle cum ajunsese huronul în istmul Panama şi încă şef mosquito, când ultima oară îl întâlnise pe malul fluviului Saint-Laurent.

Şi, cum cei doi erau gata să facă anumite concesii pentru a obţine ceea ce doreau, se întâlniră ca doi buni prieteni care se revedeau. Apoi, ca o probă completă de frăţie, îşi schimbase pipele şi amândoi scoaseră, gravi, rotocoale de fum. Apoi, după câteva clipe de tăcere:

– Tutunul fratelui meu faţă palidă este foarte tare, zise Şarpele-Negru.

– Ceea ce înseamnă că fratele meu cu pielea roşie doreşte să-şi răcorească gâtlejul cu puţin rachiu, îi răspunse căpitanul Pamphile.

– Rachiul este laptele huronilor, continuă şeful cu o demnitate sfidătoare care arată că se simţea, din acel punct de vedere, superior tuturor europenilor.

– Atunci fratele meu nu are decât să bea, îi spuse căpitanul Pamphile, scoţând o sticlă din buzunar. Când aceasta se va goli, o vom umple iar.

Şarpele-Negru luă sticla, o duse la gură şi, din prima înghiţitură, dădu peste cap o treime din conţinut.

Căpitanul o luă înapoi, o scutură puţin şi îi calculă, dintr-o privire, deficitul produs, după care şi-o duse, la rândul său, la gură, ca să nu rămână mai prejos. Indianul întinse mâna ca să o ia iar, dar francezul îi zise:

– O clipă!

Apoi îşi puse între picioare sticla golită de două treimi din conţinut.

– Să vorbim puţin despre ceea ce s-a petrecut de când nu ne-am mai văzut, continuă el.

– Ce doreşte să ştie fratele meu?

– Fratele tău doreşte să ştie, reluă căpitanul Pamphile, cum ai ajuns aici?Pe mare sau pe uscat?

– Pe mare.

– Şi cine te-a adus?

– Şeful hainelor roşii.

– Şarpele-Negru trebuie să-şi dezlege limba să-mi povestească ce a păţit. Fratele său cu faţa palidă e gata sa-l asculte.

Francezul îi întinse iar sticla de rachiu, pe care indianul o goli de tot.

– Mă ascultă fratele meu? întreabă Şarpele-Negru şi ochii începură să-i strălucească.

– Te ascultă, îi răspunse laconic francezul, după obiceiul indienilor.

– Când fratele meu m-a părăsit în mijlocul furtunii, îi zise şeful, Şarpele-Negru şi-a continuat drumul, urcând fluviul cu ape adânci, dar nu cu barca, fiindcă se sfărâmase ci cu picioarele, pe maluri. Merse astfel încă cinci zile şi ajunse pe ţărmurile lacului Ontario. Apoi, traversându-l pe la York, a ajuns la lacul Huron, unde se afla wigwam-ul său. În lipsa lui se petrecuseră evenimente importante.

Englezii, în plină campanie militară, au gonit din calea lor triburile de piei roşii. Încet-încet au ajuns pe malurile Lacului-de-Sus. Şarpele-Negru îşi găsi satul locuit de feţele palide şi locul lui luat de străini.

Atunci s-a retras în munţi de unde izvoreşte Otalawa şi şi-a chemat tinerii războinici. Au dezgropat tomahaw-urile şi au venit toţi în jurul său, la fel de numeroşi precum cerbii şi căpriorii ce se aflau în pădurile noastre înalte ca să apară feţele palide la izvoarele râurilor Delawarre şi Susquehennah.

Atunci feţelor palide li s-a făcut frică şi au trimis un sol la Şarpele-Negru. Acesta venea în numele guvernului lor. I se oferea Şarpelui-Negru şase puşti, două butoaie cu pulbere şi cincizeci de sticle cu rachiu dacă voia să-şi vândă acoperişul părinţilor săi şi câmpul înaintaşilor săi. Dacă nu, puştile şi tunurile aveau să reteze vieţile războinicilor săi.

Dacă se învoia însă, i se dădeau pământurile tribului mosquito, care fusese cedat de ţara numită Guatemala feţelor palide, după multe lupte pe mare şi pe uscat.

Şarpele-Negru a rezistat mult timp acelor oferte. Din nenorocire, el a gustat din rachiu şi de atunci a fost pierdut! A fost de acord şi schimbul a fost făcut.

Şarpele-Negru azvârli o piatră în spate, zicând:

– Fie ca marele Manitu să mă arunce departe de el, cum fac eu cu piatra asta, dacă voi mai pune vreodată piciorul prin pădurea, preria şi munţii care se întind de la lacul Erie la marea Hudson şi de la lacul Ontario la Lacul-de-Sus.

După ce a făcut acel jurământ, Şarpele-Negru a fost condus la Philadelphia, a fost urcat cu tribul său pe un vas şi transportaţi pe aceste pământuri. Apoi el şi tinerii săi războinici au ridicat colibele care se văd aici. Când au fost gata, şeful feţelor palide a înfipt pe cea mai înaltă drapelul Angliei, după care s-a urcat pe vas şi a plecat, lăsându-i Şarpelui-Negru o hârtie scrisă într-o limbă necunoscută.

După acele cuvinte, şeful huron îşi scoase, suspinând, o hârtie ascunsă la piept. O derulă în faţa căpitanului Pamphile. Era actul de cesiune ce-i fusese făcut pentru toate pământurile situate între golful Honduras şi lacul Nicaragua, sub protecţia Angliei, şi titlul de cacic mosquito.

Guvernul englez avea dreptul de a ridica unul sau mai multe forturi în locurile unde va voi, pe pământurile acelea.

Anglia are o naţiune prin excelenţă previzionară. Închipuindu-şi că într-o zi se va străpunge istmul Panama, fie pe la Chiapa, fie pe la Carthago, ea visa ca între oceanul Atlantic şi Pacific să aibă un Gibraltar american.

Citind actul acela, căpitanului Pamphile îi veni o idee. Făcuse speculă cu tot, ceai, indigo, cafea, urşi, maimuţe, rachiu şi negri. Nu-i mai rămăsese decât să cumpere un cacicat.

Numai că dorinţa aceea îl costă mai scump decât şi-ar fi închipuit la început. Nu din cauza mării pline de peşte din jurul acelui ţărm. Nici din pricina cocotierilor înalţi ce-şi aruncă umbra

pe mal. Nici datorită pădurilor vaste ce acoperă lanţul muntos care desparte istmul în două, separându-i pe guatemalezi de mosquitos. Nu, toate acelea îi erau indiferente Şarpelui-Negru. Ţinea, în schimb, foarte mult la ştampila roşie care decora partea de jos a pergamentului său. Din nefericire, nu exista act fără ştampilă, mai ales că aceea era de la cancelaria Londrei.

Ştampila îl costă pe căpitanul Pamphile o sută cincizeci de sticle de rachiu. Cu tot necazul acela şi pierderea suferită astfel, obţinu însă pergamentul!

CAPITOLUL XIX

Cum cacicul tribului mosquito a dat o constituție poporului său pentru a primi astfel un împrumut de douăsprezece milioane.

Cam după patru luni de la ultimele evenimente descrise, un bric minunat, având un pavilion cu trei culori, roșu, argintiu și azuriu, ce flutura lângă cel al Angliei, care se desfășura în vânt ca să arate mândru suzeranitatea regală, saluta cu douăzeci și una de lovituri de tun fortăreața Portsmouth. Aceasta îi răspundea la politețe cu un număr egal de bubuituri.

Nava se numea Soliman și era una din numeroasele vase de război ale cacicatului de Mosquito, care aducea la Londra și Edinburgh pe consulii Alteței Sale, care veneau, aducând actul de cesiune făcută de guvernul britanic stăpânului lor pentru a fi recunoscut de Maiestatea Sa William IV.

Curiozitatea a fost foarte mare încă de când s-a semnalat în portul Portsmouth un pavilion necunoscut. Dar curiozitatea a sporit când s-a aflat ce personaje importante aducea bricul acela.

Mulți s-au grăbit ca să-i vadă coborând pe cei doi intruși, reprezentanți ai noului suveran pe care Marea Britanie îl așezase în rândul vasalilor ei. Li se părea englezilor, atât de avizi de noutăți, că ambii consuli aveau ceva ciudat, că se simțea starea de sălbăticie din care îi scosese înaltul patronaj al Angliei.

Previziunile curioșilor s-au dovedit însă false. Șalupa aduse pe țărm doi oameni, unul în vârstă de cincizeci sau cincizeci și cinci de ani, scund, durduliu, care era consul pentru Londra, cel de-al doilea, având între douăzeci și doi și douăzeci și trei de ani, înalt și uscat, consulul pentru Edinburgh.

Amândoi purtau uniforme neobișnuite, ceva între costumul militar și îmbrăcămintea civilă. Erau arși de soare, iar accentul lor meridional indica, la prima vedere, pe copiii ecuatorului.

De cum au debarcat, s-au interesat de locuința comandantului și i-au făcut o vizită ce a durat aproape o oră. S-au întors apoi la

bordul navei Soliman, însoţiţi de aceeaşi mulţime. În aceeaşi seară vasul a ridicat pânzele şi, după opt zile, s-a aflat din „The Times", „The Standard" şi „The Sund" că au ajuns la Londra, unde au produs, din câte scriau ziarele, mare senzaţie.

Acest lucru nu l-a surprins pe guvernatorul din Portsmouth, care se mirase de instrucţiunile ciudate ale celor trimişi de cacicul tribului mosquito. Pe lângă toate, cei doi vorbeau o franceză foarte bună, iar unul dintre ei, consulul pentru Londra, avea idei comerciale foarte bune şi chiar ştia multe despre medicină. Celălalt, consul pentru Edinburgh, strălucea mai ales prin spiritul său vioi şi printr-o cunoaştere temeinică a artei culinare la numeroase popoare din lume.

Cei doi consuli mosquitos au avut acelaşi succes pe lângă autorităţile londoneze ca şi cel obţinut în convorbirile cu guvernatorul Portsmouth.

Miniştrii înaintea cărora s-au prezentat remarcaseră în ei, e adevărat, o completă necunoaştere a obiceiurilor mondene. Dar acea lipsă de maniere era înţeleasă la nişte oameni născuţi sub latitudinea de 10 grade şi era răscumpărată de cunoştinţele diverse pe care le dovedeau şi care uneori le sunt străine chiar reprezentanţilor celor mai civilizate ţări.

Spre exemplu, lordul cancelar a revenit într-o seară răcit, după o şedinţă prelungită în Camera Comunelor, unde a discutat proiectul O'Connell care se opunea impunerii unor noi impozite Irlandei. Consulul pentru Londra, care din întâmplare îl aştepta, îi ceru milady-ei un gălbenuş de ou, o lămâie, un pahar de rom şi cuişoare, apoi pregăti chiar el o băutură agreabilă la gust şi foarte folosită, după cum afirma el, în Comayagua pentru asemenea indispoziţii.

Lordul cancelar a dat peste cap băutura aceea şi a doua zi s-a trezit vindecat complet. Aventura respectivă făcu atâta zgomot în lumea diplomatică încât consulului de Londra nu i se mai spunea decât doctor.

Altceva, foarte interesant, i s-a întâmplat şi domnului consul pentru Edinburgh, sir Edward Twomouth. Într-o zi, pe când se discuta la ministrul instrucţiei publice despre difenţele întâlnite la diferitele naţiuni, sir Edward Twomouth demonstră cunoştinţe atât de vaste în materie, mai ales în domeniul culinar, de la mâncărurile folosite în Calcutta până la cele apreciate în Philadelphia, că onorabilei asistenţe i se umplu gura de apă.

Remarcând efectul discursului său, consulul s-a oferit ca să conducă chiar el pregătirile viitorului dineu oferit de ministru, ca

să fie servite numai specialităţi europenilor. Ministrul instrucţiei publice, năucit de atâta bunătate, a refuzat la început oferta, dar sir Edward Twomouth a insistat atât de mult că Excelenţa Sa a încuviinţat şi şi-a invitat toţi colegii la ceremonia culinară.

În ziua respectivă, consulul de Edinburgh, care supraveghease personal pregătirile, a venit la castel chiar din zori şi, fără a-şi da aere, a intrat în bucătărie, în mijlocul bucătarilor şi oalelor. A început să le dea tuturor instrucţiuni de parcă nu făcuse altceva în restul vieţii. Apoi, cu o jumătate de oră înaintea dineului, şi-a scos şorţul de la brâu, şi-a pus hainele de consul şi, cu simplitate, în ciuda meritelor sale, a intrat în salon.

Dineul, care a făcut revoluţie în cabinetul englez, a fost comparat cu ospăţul lui Baltazar de ziarul „Le Constitutionnel" într-un articol trăsnet intitulat „Perfidul Albion".

Astfel, sir Edward Twomouth a trezit vii regrete atunci când şi-a anunţat plecarea spre Edinburgh. Îl regreta tot clubul gastronomic Picadilly din Londra. Doctorul rămase astfel singur în capitala Angliei.

După puţin timp, el anunţa corpul diplomatic despre sosirea augustului său stăpân, Alteţa Sa Gusman y Pamphilos, lucru care produse mare senzaţie în lumea aristocrată.

Astfel, într-o dimineaţă, se semnală un vas ciudat care urca pe Tamisa, având pavilionul mosquito, iar pe catargul principal steagul Marii Britanii. Era bricul „Mosquitos", care venea din acelaşi port şi semăna foarte mult cu „Soliman", dar era poleit cu aur. În aceeaşi zi arunca ancora în port. Îl aducea la Londra pe Alteţa Sa cacicul în persoană.

Dacă afluenţa publicului fusese mare încă de la venirea celor doi consuli, se înţelege ce a fost la sosirea stăpânului lor. Toată Londra era pe străzi şi de abia i s-a putut face loc corpului diplomatic, într-atât se înghesuiau oamenii ca să-l vadă pe acel suveran.

Era un om de patruzeci şi cinci până în patruzeci şi opt de ani, la care recunoşteai imediat caracterul mexican al chipului, cu ochii aprinşi, pilea arsă de soare, favoriţi negri, nas acvilin şi dinţi de şacal. Purta un costum de general mosquito, ornat cu o plăcuţă ce-i arăta gradul. Vorbea englezeşte, dar cu un pronunţat accent provensal. Aceasta datorită francezei, care fusese prima limbă învăţată de el şi pe care o ştia de la un marinar marseiez.

În rest, răspundea cu uşurinţă la complimente, vorbea cu

fiecare ministru şi cu fiecare însărcinat cu afaceri în limba lui. Alteţa Sa cacicul era mare poliglot.

A doua zi, Alteţa Sa a fost primit de Maiestatea Sa William IV.

După opt zile, pe zidurile Londrei au apărut litografii ce prezentau diferite uniforme ale trupelor de pe uscat şi de pe mare ale cacicului mosquito. Alte peisaje prezentau golful Cathargo şi capul Garcias à Dios, în locul unde Râul-de-Aur se vărsa în mare.

În cele din urmă, apăru şi o imagine care prezenta piaţa publică din capitala statului mosquito. În spate, în plan îndepărtat, se vedea palatul cacicului, într-o parte teatrul şi în alta clădirea bursei.

Soldaţii Alteţei Sale erau graşi, bine întreţinuţi. Fenomenul era explicat printr-o notiţă, care informa asupra plăţii pe care o primea fiecare militar: trei franci pe zi pentru un soldat simplu, cinci pentru un caporal, opt pentru sergent, cincisprezece pentru un subofiţer, douăzeci şi cinci pentru un locotenent şi cincizeci pentru căpitan.

Cavaleria primea dublu pentru că trebuia să-şi plătească hrana armăsarilor. Acea bogăţie, care impresionase Londra şi ar fi uimit Parisul, era normală pentru mosquitos, în râurile cărora se afla mult aur. Nu trebuia decât să te apleci ca să-l culegi din nisip.

Peisajele prezentate erau minunate. Rivalizau cu antica Sicilie, care hrănea, pe vremuri, Roma şi întreaga Italie cu surplusul câmpiilor ei. Ar fi părut însă derizorie în comparaţie cu ţinuturile mănoase din Panamakas, Caribania şi Tinto. Acolo se aflau câmpuri întregi cu porumb, orez, trestii de zahăr şi cafea, iar drumurile pe unde se transporta recolta erau singurele urme ale civilizaţiei.

Toate pământurile acelea produceau de la sine, în mod natural, fără ca omul să se ocupe de ele, deşi băştinaşii se învârteau mereu printre lanuri şi le îngrijeau, cu atât mai mult cu cât deseori, la arat, găseau sub brazdă lingouri de aur în valoare de două-trei livre sau diamante având între treizeci şi treizeci şi cinci de carate.

În fine, după cât se putea concluziona judecând cele trei minunate clădiri din principala piaţă a capitalei mosquito, oraşul avea o arhitectură amestecată, în care se întâlnea atât simplitatea caracteristică grecilor antici, cât şi ornamentul capricios al evului mediu sau eleganta artă modernă. Astfel, palatul cacicului era construit după modelul Parthenonului, teatrul avea o faţadă în genul Domului din Milano, iar bursa semăna cu biserica Notre-Dame din Lorette.

În ceea ce privea populaţia, aceasta purta îmbrăcăminte foarte frumoasă, cusută cu fir de aur şi împodobită cu nestemate. Negresele îşi urmau stăpânul cu umbrele din pene de struţ. Lacheii dădeau sărmanilor monede de aur.

După cincisprezece zile de la venirea cacicului la Londra, nu se mai vorbea, de la Dublin la Edinburgh, decât despre Eldorado din ţinutul tribului mosquito. Oamenii se opreau în faţa acelor afişe într-un număr atât de mare, că se bloca deseori circulaţia.

Văzând aceasta, cacicul îl rugă pe lordul primar să apere gravurile şi guaşele expuse, pentru a nu fi deteriorate de mulţime. Îl rugă chiar să le strângă de pe ziduri dacă nu puteau fi protejate.

Lordul primar, care nu le strânsese până atunci de teamă că îl va supăra pe cacic, pe Alteţa Sa Gusman y Pamphilos, dădu ordin să fie luate imediat. Dar, deşi obiectele respective nu mai puteau fi văzute, ele rămâneseră foarte vii în memoria oamenilor şi, chiar în ziua următoare, mai mult de cincizeci de persoane se prezentară la consul declarând că vor să emigreze la mosquitos, mai ales dacă datele pe care le solicitau corespundeau cu ceea ce aşteptau de la noua lor ţară.

Consulul le răspunse că nici pe departe nu-şi dau seama de ceea ce le poate oferi ţinutul mosquito. Din imagini şi povestiri nu aflaseră nici a suta parte din posibilităţile ce le erau oferite acolo. Litografia era, după cum se ştie, o modalitate neputincioasă de prezentare a naturii deoarece nu avea decât acel ton gri şi culori terne ce sunt departe de frumuseţea adevărată.

Spre exemplu, păsările, care trăiesc în ţara lor de pe continentul american, aveau asupra celor din Europa avantajul că se hrăneau numai cu insecte dăunătoare. Zburătoarele acelea, dezavantajate de prezentarea prin litografie, păreau nişte vrăbiuţe sau cel mult rândunele, când, de fapt, penajul lor strălucea în cele mai deosebite şi intense culori.

Cine le vedea cu ochiul liber le credea adevărate rubine şi topaze vii. Îi invită de altfel în cabinetul său, ca să le arate chiar păsărelele acelea, pe care le vor recunoaşte nu doar după penaj, ci şi după forma ciocului sau lungimea cozii. Când vor vedea care era diferanţa între litografie şi realitate, vor înţelege ce ţărâm de vis îi aştepta în ţara mosquito. Un singur eşantion se dovedea suficient ca să priceapă întreaga amploare a deosebirilor dintre ceea ce credeau despre cacicat şi realitate.

Oamenii intrară în cabinet şi, cum doctorul, mare amator al ştiinţelor naturii, avea o colecţie ce reunea zburătoare rare din

toate colţurile lumii, le prezentă cele mai frumoase exemplare din speciile colibri şi bengali. Nu e de mirare că toţi au plecat de acolo convinşi de spusele consului.

În ziua următoare, la doctor s-a prezentat un cizmar, care l-a întrebat dacă la mosquitos meşteşugurile şi industria erau bine dezvoltate. Consulul i-a vorbit atunci despre marile avantaje pe care le aveau întreprinzătorii în domeniile respective în ţara sa, unde erau protejaţi de multe legi aflate în vigoare. Dacă mai adăuga şi faptul că multe ţări din jur veneau şi se aprovizionau din capitala mosquito, cizmarul îşi putea face o imagine mai apropiată de amploarea pe care o cunoşteau afacerile productive.

La ei, mărfurile se vindeau mai ieftin decât oriunde pe continent, ceea ce explica afluxul de cumpărători. Astfel, mulţi călători veniţi de departe îşi scoteau şi preţul drumului, ieşind în final în câştig.

Cizmarul îl întreabă atunci dacă exista vreun meşter în domeniul său care să lucreze pentru coroană. Consulul îi răspunse că primise multe cereri de acest fel, dar nici una nu se arătase la înălţimea cerinţelor.

De altfel, cacicul hotărâse să pună o taxă pe toate funcţiile publice, lucru ce dejuca intrigile şi sforăriile ce constituie viciul fundamental al guvernelor europene. Cizmarul îl întrebă cât se plătea pentru a fi reprezentantul coroanei în meşteşugul său. După ce consultă registrele, doctorul îi spuse că funcţia cerută era fixată la două sute cincizeci de lire sterline.

Cizmarul sări în sus de bucurie. Era o nimica toată! Îşi scoase din buzunar cinci bilete de bancă şi le dădu consulului, rugându-l ca din clipa aceea să fie considerat unicul angajat pe acel post, ceea ce era cinstit din moment ce îndeplinise condiţia cerută, adică vărsase suma integrală a taxei.

Consulul fu de acord. Îi completă un brevet pe care îl semnă cu mâna lui, sub pecetea Alteţei Sale, apoi i-l dădu. Cizmarul ieşi încântat de averea care îl aştepta şi bucuros că sacrificiul financiar pe care îl făcuse nu-l afecta prea mult.

De atunci se făcu coadă la oficiul consulatului. Urmă un croitor, apoi un farmacist. După opt zile toate ramurile de activitate fuseseră solicitate. Pentru acestea se eliberară brevete. După care se trecu la vânzarea titlurilor nobiliare. Cacicul făcu baroni şi colonei. Se creeau titluri de noblete, dar şi ereditare.

Un domn, care avea Pintenul de Aur şi Ordinul Hohenlole dori să cumpere Steaua Ecuatorului, pe care Alteţa Sa o fondase ca să

recompenseze meritele civile şi curajul militar. Cacicul îi răspunse însă că în privinţa aceea se ţinea cont de exemplul dat de guvernele europene. Pentru a fi obţinută, Steaua Ecuatorului trebuia mai întâi cucerită prin fapte deosebite.

Refuzul acela îi aduse o mare consideraţie din partea aristocraţiei engleze, mai ales de la radicali. Cacicul reuşi însă să aranjeze treburile şi să rezolve favorabil problema, fără a şti prea mulţi, pentru modesta sumă de şaizeci de mii de lire sterline.

Pe neaşteptate, după un dineu la Curte, cacicul se aventură să vorbească despre un împrumut de patru milioane. Bancherul coroanei, care era un evreu ce împrumuta bani tuturor suveranilor, zâmbi auzind o asemenea cerere şi îi răspunse Alteţei Sale că nu-i putea oferi mai puţin de douăsprezece milioane, orice sumă mai mică fiind ridicolă. Cacicul îi răspunse că se învoieşte şi aşa, fiindcă nu-l deranja nimic să ia douăsprezece milioane în loc de patru.

Bancherul îi zise să treacă pe la biroul lui şi să vorbească cu angajatul care se ocupa cu împrumuturi de peste cinci milioane. El se ocupa numai cu afaceri de peste un miliard. Tânărul pe care i-l recomanda era de mare încredere.

Chiar a doua zi, Alteţa Sa trecu pe la biroul bancherului. Totul era gata. Se impunea o condiţie *sine qua non*. Alteţa Sa tresări şi întrebă în ce consta aceasta. Angajatul bancherului îi răspunse că trebuia să dea o constituţie poporului mosquito.

Cacicul rămase ca trăsnit auzind aşa ceva. Nu că ar fi avut ceva împotriva unei constituţii. Dimpotrivă, era un adept al democraţiei şi libertăţii popoarelor. De aceea nu înţelegea de ce îl frământa pe bancher o asemenea problemă politică. Nu se opri deci să nu îşi manifeste mirarea în faţa funcţionarului respectiv.

Acesta însă îi răspunse că domnul Samuel, bancherul, avea anumite principii. Alteţa Sa trebuia să înţeleagă o parte dintre acestea.

Spre exemplu, într-un stat absolutist, prinţul este cel care răspunde pentru datoriile sale, în timp ce, acolo unde sunt guverne constituţionale, statul răspunde de datoriile prinţului. Oricâtă încredere ar avea domnul Samuel în cuvântul regilor, avea mai multă în angajamentele luate în numele poporului.

Alteţa Sa, care era un om cu judecată, fu nevoit să recunoască justeţea acelei opinii. Domnul Samuel, pe care-l crezuse doar un turcalet, se dovedea, dimpotrivă, un om foarte calculat. În consecinţă, promise să aducă a doua zi o constituţie la fel de liberală

precum cele din Europa. Articolul principal urma să fie astfel conceput:

DATORIA PUBLICĂ

„Datoriile care, au fost contractate de Alteţa Sa între şedinţele parlamentului sunt declarate datorii de stat şi sunt garantate de toate proprietăţile statului.

O lege care să reglementeze cuantumuul ce revine fiecărui cetăţean va fi elaborată la viitoarea sesiune a parlamentului."

Legea respectivă urma să fie elaborată chiar de domnul Samuel.

Alteţa Sa nu schimbă nici măcar o virgulă şi reveni a doua zi la bancă aducând întreaga constituţie. Era semnată chiar de el şi purta pecetea sa. Bancherul semnă şi el alături, apoi scoase o chitanţă pe care scrise: „A se elibera douăsprezece milioane celui ce aduce acest bon". Apoi o semnă.

După opt zile, constituţia naţiunii mosquito apăruse în toate ziarele englezeşti şi în multe din cele europene. Cu această ocazie „Le Constitutionnel" scoase un articol remarcabil, intitulat „Nobila Anglie".

Se înţelege că asemenea mărinimie din partea unui prinţ crescu şi mai mult încrederea ce i-o acorda poporul şi triplă numărul emigranţilor. Erau şaisprezece mii şase sute treizeci şi nouă de cereri şi consulul de Londra eliberă toate paşapoartele necesare. Când puse ultima semnătură pe ultimul paşaport, îl întrebă pe emigrant cu ce bani mergea în ţara mosquito. Acesta îi răspunse că avea la el bilete de bancă şi guinee. Atunci, consulul îi spune că trebuie să-l prevină de faptul că bancnotele pierd la băncile mosquito câte şase procente, iar aurul câte doi şilingi pe guinee. Pierderea se datora depărtării de Anglia şi faptului că relaţiile comerciale se desfăşurau, aproape exclusiv, doar cu Haiti, Cuba Jamaica, America de Nord.

Emigrantul înţelese perfect motivele. Dezolat de pierderea pe care urma să o suporte mica lui agoniseală de îndată ce va ajunge la destinaţie, îl întreba pe consul dacă, printr-un favor special, nu putea să-i dea aur şi argint mosquito în locul guineelor şi bancnotelor sale. I se răspunse că fiecare om din statul său îşi păstra aurul şi argintul, care erau mai pure decât oriunde în altă parte a lumii. Putea să-i dea, în schimbul valorilor englezeşti, bilete la banca Alteţei Sale, pentru un comision de numai unu la sută.

Acele bilete se schimbau fără probleme în capitala lor,fără a se mai scădea cele şase procente.

Emigrantul fu nespus de fericit şi sărută mâna consulului, în ciuda opoziţiei acestuia şi ideilor sale republicane.

Din ziua aceea începu schimbul. Timp de o săptămână, emigranţii cumpărau bilete la banca Alteţei Sale, dând guineele. S-au strâns astfel optzeci de mii de lire sterline.

În acelaşi timp, consulul de la Edinburgh, sir Edward Twomouth, îl anunţă pe colegul său de la Londra că încasase, prin metode asemănătoare, numai cincizeci de mii de lire sterline. Doctorul găsi că era cam puţin. Se gândi însă că Scoţia era o ţară mai săracă şi nu putea oferi la fel de mult ca Anglia.

La rândul său, cacicul don Gusman y Pamphilos ridica suma de douăsprezece milioane de la bancherul Samuel.

CONCLUZII

Emigranţii plecară cu opt vase închiriate în comun. După trei luni de navigaţie zăriră coasta pe care o cunoaşteţi şi aruncară ancora în golful Cathargo.

În locul unui oraş, găsiră acolo colibele descrise anterior şi ca populaţie oamenii lui Şarpe-Negru, care îi conduseră la şeful lor. Acesta îi întrebă dacă i-au adus rachiu.

O parte a nefericiţilor, pentru că nu mai aveau nimic în Anglia, s-au hotărât să rămână acolo. Alţii au revenit în Marea Britanie. Pe drum, jumătate din ei au murit de foame şi de mizerie.

Cei un sfert care au reuşit să ajungă la Londra, au fugit de îndată la palatul cacicului şi la hotelul consulului. Aceştia dispăruseră însă de opt zile şi nimeni nu ştia nimic despre ei.

Se pare că Alteţa Sa a ajuns, incognito, la Paris şi că nu ar fi străin de anumite întreprinderi industriale construite în perioada aceea.

Un fenomen ciudat a fost semnalat în „Gazeta medicală":

„Până astăzi s-a constatat arderea instantanee doar la oameni. Un caz ciudat arată, pentru prima oară, că fenomenul apare şi la animale, mai precis la maimuţe. Ne-a fost adus la cunoştinţă de către doctorul Thierry că un individ din specia simiană care, de cinci sau şase ani luase obiceiul de a bea vin şi lichioruri datorită pierderii dureroase a unui prieten de-al lui, a dispărut într-un asemenea accident. În ziua respectivă a băut trei pahărele de rom, apoi s-a retras în colţul său, după cum îi era obiceiul. Menajera, care făcea curăţenie în cameră, a auzit un zgomot asemănător cu cel produs de scânteile care scapă dintr-un cămin. S-a uitat imediat acolo. A văzut animalul cuprins de o flacără albăstruie, asemănătoare cu cea a spirtului. Acesta nu făcea nici o mişcare ca să încerce să iasă din incendiu. Stupefiată, nu a putut interveni imediat. Când s-a stins focul şi a îndrăznit să se apropie era prea târziu, animalul murise.

Maimuţa asupra căreia s-a manifestat straniul fenomen aparţinea cunoscutului pictor Tony Johannot."

CUPRINS

Capitolul I 5
Introducere cu ajutorul căreia cititorul face cunoştinţă cu personajele principale şi cu autorul.

Capitolul II 12
Cum Jaques I se luptă cu Tom datorită unui morcov şi cum i-l luă în urma unei grele încleştări.

Capitolul III 16
Cum a ajuns domnişoara Camargo în posesia domnului Decamps în timpul unei vânători.

Capitolul IV 24
Cum făcu Pamphile, pe malul fluviului Bango, o vânătoare mai reuşită decât cea a lui Alexandre Decamps în câmpia Saint-Denis.

Capitolul V 29
Cum a fost smuls Jaques I din braţele mamei sale şi luat la bordul bricului „La Roxelane" al capitanului Pamphile.

Capitolul VI 37
Cum Jaques I a început prin a smulge penele găinilor şi cum a sfârşit prin a-i face acest lucru şi unui papagal, în ciuda ţipetelor disperate ale acestuia.

Capitolul VII 44
Cum o îmbrăţişă ursul Tom pe fetiţa portăresei şi ce se hotărî în legătură cu această faptă.

Capitolul VIII 49
Cum Tom a răsucit încheietura unui oştean din garda municipală şi de unde venea spaima pe care i-o inspira acea respectabilă miliţie.

Capitolul IX 59
Cum reuşi căpitanul Pamphile să înăbuşe o revoltă la bordul bricului „La Roxelane" şi ceea e urmă după.

Capitolul X 65
Cum a ajuns căpitanul Pamphile pe spinarea unei balene crezând că este o insulă şi cum a devenit sclavul lui Şarpe-Negru.

Capitolul XI 73
Cum a urcat căpitanul Pamphile timp de cinci zile pe cursul fluviului Saint-Laurent şi cum a scăpat din mâinile lui Şarpe-Negru.

Capitolul XII 81
Cum a petrecut căpitanul Pamphile două nopţi foarte agitate, una căţărat într-un copac, alta într-o colibă.

Capitolul XIII 95
Cum s-a întâlnit căpitanul Pamphile cu mama lui Tom pe malul râului Delawarre.

Capitolul XIV 107
Cum Jaques, neputând digera acul ce ţinea prins fluturele, a făcut peritonită perforată.

Capitolul XV 114
Cum Tony Johannot îşi procură o pisică şi cum lui Jaques II îi degeră coada.

Capitolul XVI 123
Cum a venit căpitanul Pamphile la Orléans ca să afle dacă numele Jeanne d'Arc se scrie cu *q* sau *k*.

Capitolul XVII 128
Cum căpitanul Pamphile, în loc să capete o încărcătură de fildeş, a fost obligat să ia una de abanos.

Capitolul XVIII 139
Cum îl reîntâlni căpitanul Pamphile pe vechiul său prieten Şarpe-Negru, care devenise cacic al tribului mosquito şi cum îi cumpără stăpânirea cu o jumătate de poloboc de rachiu.

Capitolul XIX 146
Cum cacicul tribului mosquito a dat o constituţie poporului său pentru a primi astfel un împrumut de douăsprezece milioane.

Concluzii 155

În curs de apariție la EDITURA GLOBUS

- GRIGORE GAFENCU — **JURNAL**, vol. II, 400 p.

Istoria anilor '42–'44, puțin cunoscută în intimitatea unor evenimente ni se dezvăluie cu o uluitoare claritate în însemnările omului politic și diplomatului român Grigore Gafencu.

- ALEX. BOLDUR — **IMPERIALISMUL SOVIETIC ȘI ROMÂNIA**, 400 p.

Sunt trecute în revistă presiunile și acțiunile directe vizând subordonarea României intereselor sovietice, insistându-se asupra perioadei nefaste de după cel de-al doilea război mondial când dominarea țării noastre a fost totală prin includerea sa în sfera de influență, dominație și exploatare a Uniunii Sovietice, marcată de spolierea gravă a economiei românești și de degenerarea sistemului său social-politic prin impunerea, practic, a sistemului sovietic.

- GRIGORE GAFENCU — **PRELIMINARII LA RĂZBOIUL DIN RĂSĂRIT**, 360 p.

Prezentând cauzele războiului, autorul trage concluzii pertinente expunând o serie de puncte de vedere în ceea ce privește evoluția evenimentelor internaționale pe care istoria i le-a confirmat pe deplin. El indică cu o surprinzătoare luciditate căile evoluției către război, întrevăzând încă de la început învingătorii și învinșii, ca și viitoarea configurație a Europei postbelice.

- PHILIPPE BRAUD — **GRĂDINA DELICIILOR DEMOCRAȚIEI**, 256 p.

Autorul, cunoscut cercetător francez, profesor de științe politice, abordează una din marile și actualele probleme ale democrației: cum influențează dimensiunea psihoafectivă funcționarea sistemului politic. În optica autorului, un regim politic nu poate supraviețui decât în măsura în care el reușește să suscite interesul și adeziunea cetățenilor, altfel el riscă să dispară în indiferență sau violență.

- ADRIAN-SILVAN IONESCU — **TRISTA ISTORIE A PREERIEI**, 400 p.

Lucrare deosebită — ce se înscrie ca o cronică a indienilor americani — premieră editorială românească.

- LIVIU MĂRGHIDAN — **ARTA FIGURATIVĂ LA GETO-DACI**, 150 p.

O nouă mărturie despre civilizația geto-dacă a cunoscutului arheolog.

- GH. FULGA — **SĂ RÂDEM CU... LACRIMI**

Colecție deosebită a peste o mie de „bancuri", care după 1990 aproape că nu au mai apărut.

- RADU TOMA — **O ISTORIE A ROMÂNILOR AMERICANI**, 256 p.

O noutate a istoriografiei românești din diaspora. Se ocupă de românii americani pe durata a peste două secole.

- LEROY JORGENSEN — **PISTOLARII NU IARTĂ**, 220 p.

Aventuri în Far West. Celebra bătălie din orașul Tombostone din Arizona.

- **POVESTEA COCOȘELULUI CREASTĂ ROȘIE**, 100 p., FLORIN COSTINESCU — text și I. ȚARĂLUNGĂ — desene

O carte pentru copii care îmbină în mod fericit poezia lui Florin Costinescu cu desenele graficienei I. Țarălungă.

- **CARTEA CU RĂSPUNSURI CLARE DE LA NECUVÂNTĂTOARE**

O carte de recitat, / De zâmbit, de amuzat, / Carte de stat la taclale. / Cu flori, păsări și-animale. Versuri de FLAVIA BUREF. Desene realizate de copii din organizația „SALVAȚI COPII", Filiala București.

- ADRIAN ANDRONIC — **URSUL PĂCĂLIT DE VULPE; MOTANUL ÎNCĂLȚAT; CARTEA CU INDIENI; CARTEA CU COWBOY**.

Cărți de colorat ale cunoscutului caricaturist.

Tiparul: Regia Autonomă „Monitorul Oficial“,
Str. Izvor nr. 2–4,
Palatul Parlamentului, sectorul 5,
BUCUREȘTI — ROMÂNIA

GLOBUS